

IRODALMI

EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT BUDAPEST, 2022. XII. évfolyam 2. sz.

000ISSN 2063-1936

Alapítva: 2011. január 1.

Tulajdonos: Bárdos László (2016-ig), Fetykó Judit

MINDEN JOG FENNTARTVA

A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

IRODALMI EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

**BUDAPEST, 2022
XII. évfolyam 2. szám**

**SZERKESZTŐSÉG CÍME:
1144 Budapest, Csertő park 2. IV/43
Tel: 06 30 448 99 06**

**SZERKESZTŐ:
FETYKÓ JUDIT**

**TECHNIKAI MUNKATÁRS:
NAGY ZOLTÁN
SÁROSI JÓZSEF**

ISSN 2063-1936

**Alapítva: 2011. január 1.
Tulajdonos:
Bárdos László (2016 júliusig)
Fetykó Judit**

MINDEN JOG FENNTARTVA

**A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül
bocsátják a folyóirat rendelkezésére**

Ajánlott lapok

Börzsönyi Helikon

<http://www.retsag.net/helikon/lap.htm>

CanadaHun

<http://canadahun.com/>

FullExtra

<http://www.fullextra.hu/>

GRAMOFON

<http://www.gramofon.hu/>

HETEDHÉTHATÁR

<http://hetedhethatar.hu/>

Irodalmi Rádió

<http://irodalmiradio.hu/>

Litera-Túra folyóirat

<http://www.litera-tura.hu/>

**MAGYAR ELEKTRONIKUS
KÖNYVTÁR**

<http://mek.oszk.hu/>

**Magyar SzínházTechnikai
Szövetség**

<http://msztsz.hu/szinpad/>

NAPÚT

<http://www.naputonline.hu/>

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

<http://www.oszk.hu/>

Versmondó

<http://www.versmondo.hu/afolyoiratrol>

Art'húr Irodalmi Kávéház

<https://www.facebook.com/arhuriroldalmikavehaz/>

Gondola Kulturális Magazin

[https://bg-
bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/](https://bg-bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/)

Délibáb – Cserhát

www.delibab-cserhat.hu

Bodó Csiba Gizella honlapja

<http://bodonecsibagizella.hu/>

Kenyeres Zoltán honlapja

<http://sites.google.com/site/kenyereszoltan/>

Kotaszek Hedvig honlapja

www.kotaszekhedvig.5mp.eu

Péter Erika honlapja

<http://www.petererika.com/>

Litera-Túra Művészeti Magazin:

https://www.facebook.com/pg/literaturamuveszetimagazin/posts/?ref=page_internal

Ajánlott megjelenések a MEK-en

(az oldalakhoz tartozó kapcsolódó oldalakon elérhetők a szerzők további művei)

BÁRDOS LÁSZLÓ: *Szóérintő*

<http://mek.oszk.hu/08800/08805/>

BODÓ CSIBA GIZELLA: *Válogatott versek*

<http://mek.oszk.hu/10400/10429/index.phtml>

DEBRECZENY György: *ellentétpárhuzamok*

<http://mek.oszk.hu/19000/19021/index.phtml>

FETYKÓ JUDIT: *Epreskert*

<http://mek.oszk.hu/06000/06084/>

HORVÁTH-HOITSY EDIT: *Így éltem itt...*

<http://mek.oszk.hu/11500/11558>

KAMARÁS KLÁRA: *Álmok útján*

<http://mek.oszk.hu/07100/07157/index.phtml>

KŐ-SZABÓ IMRE: *Színlelt szerelmek*

<http://mek.oszk.hu/19400/19435>

MOSONYI KATA: *Búzamező, varjakkal*

Szakadt színfalak közt

<https://mek.oszk.hu/20100/20158/>

<https://mek.oszk.hu/20100/20157/>

Hangok bűvöletében NÉMETH SÁNDOR
énekes, vers- és prózamondó **RIPORT-KÖNYV**

<http://mek.oszk.hu/12200/12217/>

PÉTER ERIKA: *Túlhordott ölelés*

<http://mek.oszk.hu/08300/08362/html/index.html>

SZ. PÓRDY MÁRIA: *Rigó árnyékágon*

<https://mek.oszk.hu/11000/11044/>

UMHAUSER FERENC: *A felfedezését váró költő*

<http://mek.oszk.hu/10500/10525/>

HÍREK

Könyvhét.

DEDIKÁLTAK:

Baranyi Ferenc

Bodó Csiba Gizella

Fellinger Károly

Holéczi Zsuzsa

Jóna Dávid

Mester Györgyi

Nyerges Gábor Ádám

Vihar Judit

Megjelenés a MEK-en:

KOLUMBÁN JENŐ Miskolcon élő költő két verseskötete felkerültek a MEK állományába, olvasható, ingyenesen letölthető:

[Fáradt vándor : Versek / Kolumbán Jenő](#)

<https://mek.oszk.hu/23100/23182>

[Íme, az ember / Kolumbán Jenő](#)

<https://mek.oszk.hu/23100/23183>

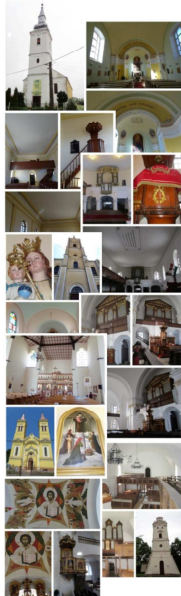
Kiállítás:

Reményik Sándor: **A kereszt fogantatása**

A Szentlélek nagy fergeteg-köpenyben
A Libanonra szállott.
A Libanon csúcsán egy cédrus állott.
Törzse obeliszk, feje korona.
A Szentlélek ráharsogott: Te fat
Máriától, a Szűztől most jövök,
Csirázik immár az Isten fia,
És áldott ő az asszonyok között.
Most rajtad a sor: im, vihar-kezemmel
Megáldalak: légy terhes a keresztrel!
Légy te is áldott minden fák között,
Érezd, hogy nő benned a feszület,

Ercid: a Megváltó évei,
Míg utatok egykor összevezet.
Rajtad csorogion végig Krisztus vére,
Kidöntve majd magányod vadonából
Állítsanak a világ közepébe.
Ott állj majd minden árva faluvégén,
Ott függj a cellák kietlen falán,
Ős-fádnak ezer apró másaképen.
Forgácsoldj szét millió darabra,
A Szabadító tekintsen le rólad
Millió megbilincselte életrabra,

A Szentlélek nagy fergeteg-köpenyben
Tovazúgott a Libanon felett,
Zugásában ezer fa reszketett,
Ordító erdőn ment harsogva át,
Csak egy fa érintette meg a szavát, -
Lehajlott óriási koronája:
Kereszt-sorsának megadta magát.
Kolozsvár, 1928 március 1.

Meghívó

A Görög Demeter Művelődési Ház tisztelettel meghívja Önt
FÜZY-MOLNÁR ZOLTÁN
„A kereszt fogantatása”
című fotókiállítás megnyitójára

A megjelenteket köszönti:
HORVÁTH ZOLTÁN
polgármester

A kiállítást megnyitja:
DALANICS ZOLTÁN
esperes, parókus

A rendezvényen közreműködik:
HOLBÁNÉ IMRE KATALIN
zongoratanár

A megnyitó ideje:
2022. május 25. 17:00

Helyszín:
GÖRÖG DEMETER MŰVELŐDÉSI HÁZ

A kiállítás megtekinthető:
2022. július 1-éig munkanapokon
9-16 óráig

Sárospatak – a Király-hegy „sárkánya” – Zemplén

Fotó: SZABÓ MÁRTA

TARTALOMJEGYZÉK

A. TÚRI ZSUZSA	106
AMBRUS JÓZSEF	42, 44
BAK RITA	107
BALOGH ÖRSE	90
BARANYI FERENC	10
BÁRDOS LÁSZLÓ	131
BODNÁR LÁSZLÓ	95
BODÓ CSIBA GIZELLA	67
BŐSZE ÉVA	119
BUDA FERENC	72
CIRIL KABIN CSABA	127
CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET	105
DARVAS JUDIT	9, 141
DEDIK JÁNOS	70
EGERVÁRI JÓZSEF	99
FÁBIÁN MÁRIA	126, 129
FEIGE MÁRTA	63, 71
FELLINGER KÁROLY	21, 22
FETYKÓ JUDIT	134
FÖLDESDY GABRIELLA	111
FÚZY-MOLNÁR ZOLTÁN	48
GÓSI FERENC	24
GÓSI VALI	36
GUTI CSABA	31
HABOS LÁSZLÓ	130
HAJNAL ÉVA	58
HALÁSZ ERZSÉBET	118
HOGYA GYÖRGY	120
HOLÉCZI ZSUZSA	108
HORVÁTH HOITSY EDIT	23
JÓNA DÁVID	52
KAMARÁS KLÁRA	87
KARAFFA GYULA	30
KETYKÓ ISTVÁN	103
KOLUMBÁN JENŐ	98
KOOSÁN ILDIKÓ	25, 26, 27, 28
KORIM LÁSZLÓ	85
KOTASZEK HEDVIG	69
KOZÁK MARI	91
KŐ-SZABÓ IMRE	61
KÖVES JÓZSEF	114
KULCSÁR TIBOR	46
KÚN JÓZSEF	37, 40, 41
MÁNDY GÁBOR	116
MESTER GYÖRGYI	92

MOLNÁR EDIT	50, 102
MOLNÁR JULIANNA	101
MOSONYI KATA	11
NAGY BERTALAN	97
NYAKÓ ATTILA	115
NYERGES GÁBOR ÁDÁM	20
ÖTVÖS NÉMETH EDIT	49
PÉTER ERIKA	45
PETHES MÁRIA	51
PETŐCZ FERENC	60, 86, 113
REJTŐ GÁBOR	56
RENDIK ZSUZSA	65
SÁRKÖZI LÁSZLÓ	104
SITKU RÓBERT	47
SOKHEGYI GYÖRGYI	96
SZABÓ MÁRTA	6, 93
SZEDŐ TIBOR	110
SZEGŐ JUDIT	29
SZEPESI JOLKA	100
SZOLLÁTH MIHÁLY	64
TÁTRAI S. MIKLÓS	53
TÓTH-KURTZ MÁRTON	57
TRAUTSCH TIMEA	115
UMHAUSER FERENC	73
VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF	94
VASADI PÉTER	19
VERASZTÓ ANTAL	88
VIHAR BÉLA	128

Fotó: DARVAS JUDIT

BARANYI FERENC

HOL VOLTAK?

Hol voltak akkor ezek, amikor zengett az ég?

Amikor fogtuk az ásó – és nemcsak a zászló – nyelét
s beszórtuk hit kölesével a földrészt parlagait,
hogyan – miként ért mag a zsákba – lelkekbe peregjen a hit?
Amikor B-t csakis A-ra mondott az írástudó
és elvek szép fedezéke mögül tüzelt ki a szó,
amely sosem lehet rab attól, hogy fegyelmezett –

mikor a lét volt a tét, mondd: hol voltak akkor ezek?

MOST AZTÁN

Most aztán vérszemet kapnak a fű alatti
rovarroganciák petét a napra rakni –
és erdőn és mezőn nő a bogártalom,
már nem is füveken, hanem faágakon.

A bolhaköhögés már kardallá avanszált
(bolhából – mely köhög – kitelne ötven új párt),
velük cincog a jól felfogott kisegérdek –
hol nincs sok macska, ott a cincogás temérdek.

És katedrára ül minden falubolondja
s a krétánál bizony fontosabb lesz a szpongya:
felírni komplikált – törölni egyszerűbb.
Balgák az államok, mert nem mind Egyesült.

Most aztán összeáll, mi nem tartozhat össze,
agyaggal nem barát a humusz és a lösz se,
de mégis anyaföld lenne ez is, az is,
akár salak, akár sétányra szórt kavics.

Eltársak, végül is mi a túróható fel?
Van nyáron vadgyümölcs, télen kopott pulóver,
a csillag ágait se csökkentette pártom:
maradt az öt. S elég jól látszik mind a három.

Baranyi Ferenc: *Könyörgés apátiáért, Új versek*, 1987–1997, 2018.
<http://mek.oszk.hu/02200/02296/02296.htm>

MOSONYI KATA

A behódolásmentes irodalomtörténet apológiája

„Az éjszaka elmúlt, a nap pedig elközelgett;
vessük el azért a sötétségnek cselekedeteit.”
(Pál levele a rómaiakhoz, 13, 12)

Bizarrnak tűnhet, de a kortárs francia irodalom világhírű fenegyerekének, Michel Houellebecqnek *A harcmező kiterjesztése* c. regénye (2016) elején található mottó valamiképpen illik a pozsonyi illetőségű Kossuth-díjas költő, író, kritikus, irodalomtörténész és műfordító Tózsér Árpád idén a Magyar Napló Ráduszt Könyvek sorozatában megjelent *Vagyonos apáink* c. tanulmánykötetének bírálata elé is. Ugyanis van valami rokonság a két szerző írói és személyes attitűdjében, az egyfajta „sztoikus-flegmatikus” magatartás (Tózsér önmagát így karakterizálta a kolozsvári Helikon vele készített interjújában, s ez jellemző a francia íróra is), valamint a gondolkodásmód, a kritikus világszemlélet, a kristálytiszt logika, mely mindkettejükénél még egyfajta különállással, kifinomult esztétikai érzékkel és a termékenyítő magánnyal is párosul.

Napjainkban az egész emberiséget érintő globális válság az élet minden területén a harcmező kiterjesztését jelenti, mely élesen kihat a nemzetállamok létre, egymásnak feszülésére, és veszélyezteti magát a szubjektumot is; a technológia uralma, a kibertérben és a médiában történő agymosás, mely maga a „gonosz gyökere” következtében a gondolkodás elsilányul (erről lásd a kortárs francia Jacques Ellul: *Empire de non-sens* /= *Az ellehetetlenülés birodalma* c. könyvét); az önpusztító emberiség minden téren a veszébe rohan. Martin Heidegger „holtösvényeit” tapossuk, tele vagyunk kozmikus zsákutcákkal.

Az Új Világrendnek nevezett ismeretlen formáció (jó esetben csak átmeneti kor, amelyet már többször megéltünk a civilizáció léte során) teljesen kifordíthatja az embert önmagából (lásd Tózsér: *A kifordított ember* c. Naplóját), s ugyancsak ő utal többször Nietzsche elhíresült kijelentésére: az „Isten meghalt”. A szekularizált emberiség transzcendentális kapaszkodó nélkül maradt, a napjainkra eltorzult kereszténység se jelent mentsvárat, önjelölt próféták támadnak a teljesen öntörvényűvé vált vallásgyakorlók közül, virul az okkultizmus, az erősen terjeszkedő muszlim világ pedig egyéb fenyegetettséggel jár.

Fölmerül a kérdés, hogy ebben a létszituációban mi a helye, tere és szerepe például az elmélyült irodalomtörténetnek? Mennyire számít szentségtörésnek Tózsér következő vallomása: „[n]em a lázadás van a génjeimben, hanem a finnyáság. Nem bírom elviselni az ízléstelenséget, az igénytelenséget. Ha úgy tetszik, a stílustalanságot. S az irodalomban ez annyira halálosan komoly dolog nálam, hogy már sokszor rajta vesztettem”.

Vagy épp ez a „világosság fegyverei” felöltésének egyetlen módja? Tózsér szerint igen, egy jótányit sem lehet hagyni elveszni az irodalom és tudománya által megteremtett értékekből, valamint ki kell tisztázni az évszázadok során berögzült helytelen megállapításokat. A szerző ennek elhivatott nagymestere, az irodalomtörténet egyfajta apológiája, több esszé- és tanulmánykötet tanúskodik erről.

A „Pozsonyi Páholyból” kitekintve (de létezik-e még ez a páholy, a szlovákiai magyar irodalom műhelyének színtere) szemléli az irodalomtörténetben zajló torzulásokat, és afféle modern kori kerubként végzi értékvédő tevékenységét. Szemléletének lényege az átlelkesített tudományos nézőpontú vizsgálódás, mely szerint „az irodalom organizmusának az irodalmi hatás a szervező ereje. A társadalom, a külső élmény ezt a hatásrendszert csak átszínezi”. (Szent Antal disznaja, Kalligram, 2008, 42. o.) Tőzsért egy mű vagy életmű vizsgálatára elsősorban az indítja, hogy mennyire jelent az számára megoldandó problémát. Az irodalomtörténet – szerinte – nem száraz tények racionális tudomásulvétele, hanem az évezredek óta felgyűlt alkotások, bölcselkedések egymásba játszatása. „Írásra engem csak az írott szó indít, az ún. valóság csak élni sarkall” – írja ugyancsak ebben a Naplójában. Az alkotás létmű, amelyhez Tőzsér a legnagyobb tisztelettel közelít, módszere a mikroanalízis, behódolás mentesen, tárgyilagossággal, mégis szubjektív meggyőződéssel vizsgálódik. „Én független gondolkodónak szeretném tudni magamat, aki megengedheti magának a kritika és a megértés fényűzését is.” – olvashatjuk az *Időcsapdák*ban, (Kalligram, 2018, 19. o.) Ugyanakkor, utalva Háy János: *Kik vagytok ti?* c. kötetére, az említett Helikon-beli interjúban azt állítja, hogy „én persze távolról sem ilyen szélsőségesen saját bejáratú irodalomtörténetet kívánok művelni”. Való igaz, esszéiben és tanulmányaiban az „esztétikai imperatívusz” lélekvandorlásának nyomon követése zajlik.

A *Vagyonos apáink* több írása korábbi kötetekben is megjelent már, igen gazdag recepcióval, így egyelőre a MA7 (okt. 31) -ben olvasható Szeberényi Zoltán recenziója tűnhet újnak: „Tőzsér Árpád kerüli az irodalmi köreinkben oly elterjedt bőbeszédűséget, körmönfont mellébeszélést. Nem kellően ki nem fejtett, kellően alá nem támasztott ítéleteket, megállapításokat közöl, hanem szinte hangosan gondolkodva, az olvasói nyilvánosság előtt oldja meg a felvetett problémákat. Az eredményhez odavezető utat is vázolja. Ezért válnak oly izgalmassá írásai”. Ez pontos meglátás. Hasonlóképpen értékeli a kötetet az Utószóban Szörényi László is, kiemelve azt, hogy TÁ nemcsak kiváló tanár, hanem tudós és művész is egyben. Épp ezért merülhet fel a kérdés, hogy a Kortársban (2021/9) recenzióként megjelent utószó címe: *Pozsonyi tanárunk* mennyire helytálló? Nem lekezelő-e, ismervén társadalmunk hozzáállását a tanársághoz. Vagy Szörényi – alapvetően maga is tanár lévén – éppen felmagasztalásnak szánta azt? Biztos vagyok benne, hogy ő is olvasta Tőzsér Naplójában azokat a végtelenül önreflexív anekdotákat, melyekben Tőzsért diákjai „doktor Fűrészpornak”, illetve „vaskalaposnak” nevezték a háta mögött. A tanár úr ezeket kellő humorral fogadta. Mindenesetre a *Vagyonos apáink* lenyűgözően „tőzséres”: elegánsan szellemes, esztétikai élvezetet nyújtó, gondolkodásra serkentő, morálisan példamutató; gördülékeny stílusú, kellően retorizált, nulla kimódoltsággal.

Egyetlen gondom a kötet címével van: ha már Tőzsér József Attilától vette az 1929-es Arany c. versből, akkor miért nem hagyta meg az ott álló, kicsit archaizáló „Atyánk” elnevezést? Talán ízesebb, korhűbb, jellemzőbb lenne a benne foglalt régmúlt alkotóra nézve. Szörényi a szövegében is következetesen „atyákról” beszél.

A kötet könyvműként is rendkívül ízléses, dicséret illeti a sorozat arculatának tervezőjét, Árkossy Istvánt. A szerkezetileg világosan tagolt, kronologikusan építkező kötet két részből áll. Az elsőben a 16-18. századi szerzők műveinek problematikus kérdéseivel foglalkozik a szerző, Balassitól Baróti Szabóval bezárólag, a második részben a 19. sz.-ból kiemelten Vörösmarty *Előszó* c. versének szentel figyelmet, valamint Madách *Az ember tragédiájával* új nézőpontból, Arany szerelmi lírájával egyedi módon, illetve lefűjja a port Tompa M. költészetéről, végül a Mikszáth-művek szlovák nyelvű fordítóinak kritikáját adja. A szerzők zöme felvidéki származású vagy kötődésű, emiatt Tőzsér még nagyobb jelentőséget tulajdonít annak, hogy időközönként visszahozza őket a magyar irodalmi emlékezetbe. Árgus szemmel követi irodalmunk nagyjainak és műveiknek születési, keletkezési és egyéb évfordulóit, mert azok alkalmat teremtenek a megemlékezésre, a

szellemi-lelki apológiára, ami egyébként Tőzsér-attribútum. Minden alkotó vagy műve esetében megtalálja a kitisztázásra váró kritikus pontokat. Gondolatépítkezése statikailag hihetetlenül strapabíró, ami Amade László esetében mintegy 50 oldalas érvelés-bizonyítás-építményt jelent, Barótinál ez kb. 80 oldalra rúg. Mindeközben Tőzsér mindvégig gondoskodik figyelmünk fenntartásáról, bátran rábízhatjuk magunkat logikájára, mert érvrendszere jól követhetően építkezik.

A továbbiakban – összefoglaló jelleggel – tekintsük át szerzőnként, hogy Tőzsér milyen kérdésekben vállal értékvédő szerepet, s milyen új meglátásokra jut!

I/1. A drámaíró Balassi B. esetében az 1958-ban megtalált *Szép magyar Comoedia* egyik értelmezőjével, Eckhardt Sándorral vitázik, aki „egy másodrangú olasz pásztorjátéknak” tekinti, alulértékeli Balassi fordító tevékenységét és eredetiségét. Tőzsér bizonyító erővel és fordulatos érveléssel, hogy Balassi tudatosan választotta mintaként az olasz Castelletti L'Amarillijét, cselekményének realitását saját életére nézve is fontosnak tartva. Végül TÁ leszögezi, hogy „Balassi egy személyben nagy formátumú drámai költő és drámaköltő”. (19)

A 2. írás is Balassival foglalkozik, 130 évvel a Balassa-kódex megtalálása után egy budapesti előadáson (2004), *Palóc idiómák Balassi B. költészetében* címmel. Először is jogosan rója fel, hogy a költő szülőhelyén, Zólyomban csak 1980-ban került emléktábla a várfalra. Majd a palóc nyelvjárást jól ismerő Tőzsér (lévén gömörpéterfalai születésű), kimutatja, elsősorban Balassi leveleiből, hogy a világlátott költő és hadfi valószínűleg élt a palóc nyelv jellegzetességeivel. Főképp a levélnyelv pongyolább, hétköznapiabb stílusában. Summázva: Balassi a más költőktől átvett nyelvi fordulatokkal, irodalmi hasonlataival, magas műveltségi anyagával és a közbeszéd tájnyelvi alakjaival gazdagította nyelvünket.

A 3. tanulmány 1974-ből való, megjelent a *Régi költők – mai tanulságok* c. kötetben, Szenci Molnár Albertet, a „poétaembert” eleveníti meg. Tőzsér önkritikusan beismeri, hogy a felvidéki írók nem ápták kellőképpen a szenci születésű paptanár, tudós nyelvész, zsoltárfordító emlékét. Holott a magyarság nem kisebb értékének, mint az 1590-ben Vizsolyban nyomtatott, Károlyi Gáspár által magyarra fordított *Biblia* megjelentetésében segédkezett az akkor épp Göncön tanuló diák. 16 évesen naponta hozta-vitte Gönc és Vizsoly között a lefordított oldalakat. Majd később elvégezte a fordítás korrekcióját, és 1608-ban Németországban kiadatta az ún. „*hanau* Bibliát, benne a saját fordítású zsoltárokkal, kottákkal, szómagyarázattal. A Károlyi-fordítás szárazabb nyelvét SZM ihletett himnusszá formálta, például a 104. zsoltárban is. A legismertebb 90. zs.: „Tebenned bízunk eleitől fogva...” költője bebizonyítja, hogy a reneszánsz ember már felszabadultabban, a polgár öntudatával akarja megérteni a kozmikus kérdéseket. Tőzsér kihallja ezekből a zsoltárokból a reformáció csatározásait, a lutheránusok felekezeti türelmetlenségét, a kálvinisták kiforrtatlan hitvilágát (erről a 20. sz.-ban Sütő András írt megrendítő drámát: a *Csillag a máglyánt*), valamint a katolikusok gyűlölködését. A reformáció utáni ellenreformáció korában járunk.

S ahol más csak unalmas filológiát látna, Tőzsér ott is képes érdekesítően vizsgálódni, Horváth János ellenében bebizonyítja, hogy SZM nemcsak az ütemhangsúlyos verselésben jártas, „hanem a nyugat-európai jambikus verselés első magyar próbálkozója is”. (142. zs.) Emellett Tőzsér kimutatja, hogy a „bukolikus-népies motívumokkal, a leiró jellegű strófáival előkészítője” a későbbi Csokonai-, Petőfi-féle lírai realizmusnak. (47) Természetesen a 150 zsoltár közt akad sok gyenge költőiségű is, de „ahogy Balassi meghaladta mestereit, az olasz és latin széphistóriák szerzőit, úgy SZM is messze túllépett Sztárai, Szkhárosi, Bornemissza fejedelmi és főpapi dühén, magas szintű esztétikai értéket teremtve”. „Nyelv és szív”, ez Szenci M. ars poetikája, összegzi Tőzsér.

A 4. írás nem ennyire részletező, s talán a kötet gyengébb darabjának mondható, mintha Tőzsér nem járt volna mélyebben utána a „hibás felező 12-eseknek”, ellenben a cím ad némi magyarázatot: *Zrínyi-margináliák*. E széljegyzetekben a szerző Vargyas Lajossal száll vitába a Szigeti veszedelem prozódiját illetően, de nem viszi végig az okfejtést. A

szövegben egy dátumhiba is található: kétszer is 2019-t ír, holott a végén a megjelenés időpontjaként 2018 szerepel.

Az 5-6. írás egy hosszabb, zseniálisnak mondható tanulmány Amade Lászlóról, *Rokokó csizma az asztalon* címmel. Régebbi keltezésű, 1979-ből való, de a bravúros érvelés miatt érdemes volt fölvenni a kötetbe. Tőzsér itt már bőséggel él a „DE” ellentétes kötőszóval mint alkalmas grammatikai eszközzel, ugyanis több mindenben nem ért egyet az életrajzírókkal (Gálos Rezsővel, Négyesy Lászlóval) és az irodalomtörténészekkel sem. Miben kell „megvédeni” Amadét? Azt tartják a pozsonyi udvari kamarásról, akinek Felbáron volt a családi birtoka, hogy léha életet élt, a házasságot nem tisztelte, cinikus természetű volt, költőként szegényes szókincsű. De nem foglalkoznak Amade erősségével, a jól sikerült trópusokkal, amelyek a képekbe foglalt valóságanyag újdonságát adják. Egyedül a kor szigorú ítése, Toldy Ferenc ismeri el, hogy „mint világi dalköltő ő a 18. sz. első felének díszje volt”. (74)

Milyen értékeket fedez fel Tőzsér Amadéban? Költőként formaújítónak tekinti, aki a súlyos dekoratív barokkot megtöri ritmusleleményeivel, újszerű strófaszerkezeteivel. A rímnek nála lesz először (Rimay mellett, Balassi ragrímei után) meghatározó szerepe. Szövegeiben sok a halandzsának tűnő elem, de Tőzsér megfejtje ezeket, így például a *Lila moja Lila* c. vers szlovák szavait kielemez, ami után az 2004-ben bekerült az Amade kritikai kiadásba. Amadénál már sok a rokokón túlmutató elem is, így a népnyelvi fordulatok, ami jócskán elűt a francia styl rocaille-től. Nála már nagyvárosi katonaéletről van szó, s a lírai realizmus megjelenik a házas idilljeiben és a miniatűr népi életképekben. „Micsoda stafétaváltás! Amade egyik kezével még Balassit fogja, a másikkal már Petőfinek nyújt egy képet:” (109) Tőzsér rámutat arra, hogy a költő rossz közérzetének a léha kor, az udvari szokások is okozói lehettek. Amade már a szentimentalizmus előfutárának is tekinthető a férfi érzelmeit nyíltan felvállaló versei alapján.

Tőzsér megengedő módon egy Németh Zoltánnak adott interjúban azt mondta, hogy „[m]ég a helytelen olvasat is hozzájárulhat a vers jelentésbeli gazdagításához: ki gondolta volna 1790-ben (a Mondolat környékén) Baróti Szabó Dávid élesen antiaufklérista” /= felvilágosodás ellenes/ „*Ledőlt diófájáról*, hogy a későbbi olvasatok pusztán nemesi ellenálló verset csinálnak majd belőle?”. (A Matrjosa baba szubjektuma, 159. o.) Ez az I. rész utolsó, terjedelmes és zseniálisan kidolgozott érvelése. Az *Egy diófa és környéke* c. tanulmány, mely korábban két kötetben is megjelent, az egykori Itk-beli Waldapfel József és Zlinszky Aladár között zajló vitából indul ki. Egyikük azt állította, hogy Baróti nevezett költeménye – főképp a zárósorok ellentmondásossága alapján – nem allegória, hanem egyszerű természetleíró vers, másikuk szerint viszont allegóriával van dolgunk. Az irodalomtörténészek mai napig a 18. sz. végi nemesi mozgalom ellenállási programverseként tartják számon. A probléma megoldásához nagy szükség volt a tőzséri mikroanalízisre, mellyel lépésről lépésre megvizsgálta a történelmi kort, a korstílusokat, Baróti egész életművét, benne (egyszerűsítve) > a *Ledőlt diófa* (1790) keletkezése tájékán íródott egyéb költeményeket, valamint a szerző életrajzi hátterét, és így tudta félretenni a téves állításokat. Külön is megsemmisítette az allegória szűkebb és tágabb értelmezését (150-151, 154, 186-187. o.), Baróti korára vonatkoztathatóságát. Ugyanígy a természetleíró költemények jellemzőit a 18. sz.-ban, s rámutatott arra, hogy ezek kiteljesedése, az ún. „allegoria tota” és a tájleíró költemény is majd Tompa M., Petőfi S. és Arany J. korában érlelődik tiszta műformává.

Vizsgálódása során – lassan körözve a kérdés körül – Tőzsér két alapvető tényre világít rá: az egyik, hogy Baróti *Ledőlt diófájában* a külső ellenség = „átkozott vendég” nem más, mint a francia felvilágosodás eszmei képviselői, azon belül is a voltaire-i antiklerikalizmus, az „Écrasez l'infame!” /=”Tiporjátok el a gyalázatot!”; a belső = „gonosz férgek” pedig az új eszme „hangyabolyként nyüzsgő” hazai terjesztői. A pusztuló diófa képében a költő tulajdonképpen a hazája régi, hagyományos erkölcsét látja veszni, innen az ódai hangvétel.

Tözsér a vers elemzésének több irányból is nekifut, végül fölteszi a kérdést, hogy mi rendítette meg ennyire a költőt?

A jezsuita Baróti Szabó megrázó élménye az volt, hogy 1773-ban az egyre erősödő világi hatalom XIV. Kelemen pápát rákényszerítette a jezsuita rend feloszlatására. BSZD a *Panaszos indulat* c. elégiájában rendjét siratja (1774), s ettől az időtől fogva kezd magyarul verselni. Elhagyva esztergomi papi állását, Komáromban lesz gimnáziumi tanár, majd Kassán bekerül az irodalmi élet vérkeringésébe. Ex jezsuita ortodoxként továbbra is dühvel támadja az egyház- és vallásellenes röpiratok szerzőit, „Russó, Baylé és Voltér” követőit. (*Boldogtalan ország, Megromlott erkölcsről*); a *Felfordult világ* c. versében írja: „[m]ás vallást koholt az esztelenség”. Antiaufklérizmusának első nagyszabású darabja volt az *Egy ledőlt diófához* című, melynek tüzetes elemzését végül a 182. oldaltól olvashatjuk. Az időmértékes, nyolc Szapphói-strófából álló költemény a magyar irodalom egyik remeke, melynek záró szakaszában direkt megnevezett „Haza” nem a leírt fa allegorikus kulcsszava, hanem a költő, sóhajának megszólítottjaként annak egykori épségét, szépségét kívánja visszaállíttatni. Waldapfel ezt a rejtélyt csak érzékelte, de nem fejtette meg a mögöttes értelmét. Poétikailag végül is az allegorikus műformának és a lírai leíró versnek egy kevert változatával van dolgunk, egy átmeneti kor stíluskeveredésének (a klasszicizmus és az épp születőben lévő romantikának) termékével. Zlinszkynek is van némi igaza: Baróti tulajdonképpen fölvezolta az „első magyar politikai allegória körvonalait”. (191) Az átmeneti kor és a stílusok kavalkádja tekintetében Baróti kora rokonítható saját jelenünkkel is.

S bár Tözsér ezt a kérdést már nem érinti, de eljátszhatunk a gondolattal, hogy Baróti talán még életében megérhette (1819-ben halt meg), hogy VII. Pius pápa, aki 1800-tól regnált, újjáélesztette a jezsuita rendet. Az pedig a világtörténelem valódi különlegessége, de talán nem véletlenje, hogy jelenleg – először a pápaság történetében – jezsuita pápa (I. Ferenc) ül a vatikáni trónon, és a nemrég megválasztott bíborosa, Jorge Bergoglio is jezsuita. Nem vagyunk próféták, legfeljebb „különös hírmondók” azzal, hogy ennek a világtörténelem szempontjából talán van jelentősége.

TÁ az *Időcsapdák* c. Naplójában (2019) ezt írta: „[e]gy civilizációt barbár eszközökkel csak akkor lehet legyőzni, ha az önként megadja magát. Így adták föl az érdekeiket önként az ókori görög, rómaiak, így kapitulált a keresztény civilizáció a felvilágosodás és a francia forradalom előtt, s így adja meg magát ma az EU, amikor a beözönlő idegenekre a saját liberális törvényeit alkalmazza (amelyekkel azok csúnyán visszaélnék). Európa ma saját demokratikus és liberális eszméinek a túsza”. (100) Az emberiség kozmikus patthelyzetbe került.

A kötet gondolátive Barótitól szépen átvezet a II. részhez, egyenest Vörösmarty apokaliptikus vízióihoz, *Vörösmarty Mihály Előszó c. korszakos opuszának értelmezéséhez*. (Korábban megjelent a *Milétoszi kumisz* c. kötetben, 2004-ben.) Kiváló felütéssel kezdődik: „Vörösmarty életműve talán a magyar költészet legdrámaibb és legellentmondásosabb anyaga”. (197) Tözsér fölteszi a kérdést, hogy miért drámai és miért ellentmondásos. Ennek kibontását várnánk ettől a rövidebb írástól, de sajnos ez esetben kicsit csalódnunk kell. Bár a szerző megjegyzi, hogy a téma korunkban rendkívül időszerű, rögvést hozzá is teszi, hogy paradox módon időszerűtlen is, mert a ma emberét nem érdeklik Vörösmarty világvégi romantikus víziói. Ezt pedig én kérdőjelezném meg, ugyanis ez csak nagy általánosságban igaz, ahogy az a szlogen is, hogy manapság az emberek nem olvasnak verset. Valamint megkérdem azt is, hogy Tözsér miért ragad le a címnél, nevezetesen annál, hogy a Három rege előszava-e, vagy az egész életmű elé íródott. Ugyanis az *Előszó* kapcsán számos napjainkat is érintő Vörösmarty-problematikát föl lehetett volna vetni, egy kicsit körbepásztázva az életművet. Így például a következőket: a költő antropológiai szkepszise („Setét eszmék borítják...” kezdetű vers), a sorsszerűség kérdése, dualista istenképe, a „kettős

teremtés képze”, amely Isten és a Sátán együttműködéseként fogja fel a teremtést (például *Görgeinek híják a silány gazembert* vagy *Az emberek*), az embernek mint a „sárnak” és „Isten képmásának” ellentmondása, a szinkretizmus jelenléte a biblikus és a sajátosan átértelmezett mitologikus képhasználatokban (ez a *Napoleon* c. epigrammában is jelen van), és egyáltalán az ember és a transzcendencia. Ezek ugyanis Vörösmarty teljes életművének valódi nagy kérdései. Mindezekre Szilágyi Márton idén megjelent *Vörösmarty-tanulmányok* c. kötetéből (Kalligram) kapunk választ, részletes elemzésekkel. Konkrétan az *Előszóról* azt, hogy „nem az apokalipszisnek a megváltás reményét mégiscsak magában hordozó világot akarja ábrázolni, hanem egy olyan kataklizmát, amelyben nem valamiféle isteni terv mutatkozik meg, hanem a személyes istenképzet nélküli hatalom, a vak Sors személye”. (261-262) A költőről megállapítja, hogy „ellentétekkel és feszültségekkel volt terhes világnézete, s szinte sehol, egyetlen költői korszakában sem találjuk meg azt a bizonyos harmóniát. Ez különösen érvényes az antropológiájára, a Teremtőhöz való viszonyában”. (267) Végül: „[a] költői életmű bizonyosan nem egyeztethető egy dogmatikai szempontból megnyugtatóan elrendezett, tiszta világképpel” (...) „Rajnai László paradox megfogalmazásában VM korán megszűnt hívő keresztény lenni, de élete végéig katolikus maradt”. (268) Visszatérve Tőzsérhez, az azonban való igaz, hogy az *Előszót* az „ember- és világvég előszavának tekinthetjük, amely úgy zúg a Vörösmarty-életmű egészében, mint valami egészen sajátos hangszerelésű monumentális organon”. (203)

2-4. A *Vagyonos apáink* kötetben ezután három írás is foglalkozik Madáchcsal, egészen attraktív módon Hegel és *A civilizátor* c. vígjáték bevonásával. Ismét megkérdezi (1998-ban), hogy a mai irodalmi kánont miért nem foglalkoztatja Madách életműve. Majd a szabad akarattal kapcsolatban utal Török Endre: *Ki a szabad?* c. kis meditációs kötetére (Kairosz), melyet föllapozva ezt olvashatjuk: „bármerre nézünk, a belső nyomorral szembesülünk: a szabad akarattal rendelkező ember képtelen meghozni a jó melletti döntést. A szabadság szentsége helyett a szabadság mint botrány jelentkezik”. (49) Az ember a felelősséget egy személyre, a családra, a munkahelyre, a társadalomra hárítja, holott „a társadalom lelkiismeretére hivatkozni annyi, mint a semmire. Hivatkozni csak az emberre lehet, ha lehet egyáltalán. A világban ugyanis (...) az egyén megpróbál azon lenni, hogy kiüsse az örökkévaló értékeket, helyükbe viszonylagos igazságokat iktatva. A viszonylagos igazság viszont nem igazság. A viszonylagos erkölcs nem erkölcs. (...) Az irányított lelkiismeret nem lelkiismeret. Az individuum szubjektív birodalmából hiányzik az egységes vezérlő elv. Kitéve a zűrzavarnak elszabadulnak bennünk a démonok és csúfos kavardást rendeznek”. (Török E. ez utóbbit már W. Heisenberg-től idézte.) (13-14)

Való igaz, hogy soha ekkora zavarodottság nem volt a világban, mint napjainkban. Épp ezért a „poéme d' humanité” eszméisége soha nem volt ennyire aktuális, mint ma.

2014-ből való a kötet újabb nagyszerű írása, a *Jegyzetek Madách Imre „Hegel-komplexusáról”* mellyel Tőzsér feltétlen kiáll a mű esztétikai és bölcséleti értékei mellett, mondván: „[a] magyar irodalomban sem előde, sem utóda”. (208) Természetszerűleg párhuzamot von a *Fausttal*, de rámutat a gondolati különbségekre is, mellyel Madách javára billenti a mérleget. „Neki sikerül működésbe hozni egy olyan valóban dialektikus versnyelvet, amelyben az ellentétek nem kioltják, hanem teremtik egymást”. (209) „Madách Tragédiája csak a világirodalom és az egyetemes filozófiatörténet – jelen esetben elsősorban Hegel – kontextusában értelmezhető.” (210)

Ezután összeveti a *Tragédiát* Madách *A civilizátor* c. komédiájával, s ez utóbbit rendkívül elmésen elemezve mintegy a szerzővel együtt magából is kiírja a hegeli problematikát.

Lukács Györggyel vitázva arra a következtetésre jut, „ha Ádám minden színben csalódik (...), mégis újrakezdi a küzdelmet, akkor lennie kell valaminek, (...) ami az egyre elbukó eszmében és társadalmi rendeken túl is az életet továbbviszi”. (219) Kérdés: mi az? A

továbbiakban a létezési titok boncolgatása következik, amiért már önmagában érdemes kézbe venni a *Vagyonos apáinkat*.

Summa summarum: Madách „úgy írja egyik művét (a Tragédiát), hogy szimultán már írja is a másikat (A civilizátort), az előbbi tagadására”. (226)

Ezután a 2008-as *Az ember tragédiája mint szöveg* c. írása valós apológiaként napjaink divatos TOP-listájába beveszi sikerkönyvként Madách művét, bizonyításként utalva Békés István: *Napjaink szállóigéi* c. gyűjteményére, melyben a szerző legalább ötven – a mindennapi szóhasználatba beépült – Madách-idézetet mutat fel. Például ilyeneket: „[c]sak hódolat illet meg, nem bírálát”, vagy „[a] tett halála az okoskodás” (229) –, Tözsér mindegyiket érdekesítő reflexióval látja el. Az emberi ésszel nehezen felfejthető Madách-szöveg tehát napjainkban is gondolatébresztő, élő és ható. Irodalmi értékeink megőrzése szükségyszerű, tanúság erre (Tözsér törekvése mellett) a napjainkban a Magvetőnél megjelent Milbacher Róbert: *Legendahántás* c. tévHITEKET elűzni szándékozó könyve is.

A kötetbe egyetlen interjú is bekerült (Görög Mária beszélgetett a szerzővel, 2017-ben), a tárgy: a rimaszombati származású Tompa Mihály, az „északi Génusz”. Tözsér előszeretettel használja Hamvas Béla kultúrkör-megnevezéseit, legutóbb *A lélek hossza* c. kötetben jelent meg róla egy értekezés. Most Tompa M. helyét jelöli ki az elnevezéssel. A költőnek a halál- és talán hipochonder betegségversei, valamint a hazafias allegóriái jelentősek. Ki ne ismerné (több nemzedékre nézve is) *A madár fiaihoz* vagy *A gólyához* c. költeményeket?

A 6-7. fejezet az *Arany János szerelme* és az *Arany-mondacsok*. Tözsér Á. kifinomult ízléséről tanúskodik a *Piroska szerelme* c. versátírat/imitáció, melyben Aranyra hangoltan és a korstílusnak megfelelően a fellelt pár sornyi Arany-szöveget Tözsér kipótólja, remek verssé formálja. Majd jegyzeteket olvashatunk a mondacsokról/Arany-szösszenetekről, s közben Tözsér újabb meglátásokat tesz: a költőt Dosztojevszkijel hozza lelki-szellemi rokonságba, akivel éppen kortársak voltak, és különösképpen a balladák tárgykörében, de a Toldiban is a bűn és bűnhődés eszmei-etikai vonatkozásában látja ezt jogosultnak. (És itt tesz utalást kötetének címére is, a József A. versre.)

A kötetet záró írás 2010-ből való, a szerző ismét a Palócföldre viszi el az olvasót: *Jegyzetek a Mikszáth-szövegek „intertextualitásáról”*. Tözsér védelmébe veszi a szerzőt, rámutat a Mikszáth-művek világirodalmi vonatkozásaira, kiemelve, hogy az ismert/átvett témákból a nagy palóc hogyan alkotott remekműveket. Ugyanakkor keserűen állapítja meg, hogy a szlovák fordítások elszürkítik, szlovákosítják ezeket a sajátos nyelvezetű műveket, ezáltal „tucatíróvá honosítják a nagy palócot”. (253) Egyetlen szívmengető pozitív példát hoz fel befejezésként, a *Szent Péter esernyője* angol fordítását, amiért (állítólag) Roosevelt elnök rajongott. „Az 1911-ben Amerikába látogató Apponyi Alberttel” csak erről a könyvről volt hajlandó beszélgetni.

Láthattuk, hogy a *Vagyonos apáink* régebbi és újabb tanulmányai korunkban is mennyire időszerűek, segítenek tájékozódni túlbonyolított, egyre erőszakosabb, kaotikus jelenünkben, amikor – Arany János szavával élve: „újabb bűnök milliárdjai támadnak” (*Gondolatok a békekongresszus felől*) – akkor Tözsér írásai és munkamorálja a „világosság fegyvereiként” szolgálhatnak. Tözsér, aki a nemsokára megjelenő hatodik Naplójával lezárta azok sorát, s az így felszabadult energiáját kamatoztatni készül (ez is kiderül a Nemes Attilával való Helikon-beszélgetésből), a következőt jelezte: „sok még a tervem.” Várjuk az újabb hiánypótló, kitisztázó írásokat, melyek segíthetnek a világos látásban, hogy ne legyünk részesei a sötétség cselekedeteinek!

S ha korunk pokoli zűrzavarának nem akarunk behódolni, akkor par excellence kell figyelmet szentelnünk Tözsér *Időcsapdák* c. Naplójának következő bejegyzésére: „November 27. Németh Gábor a Forrásnak adott interjújában arról beszél, hogy a kultúrának, az emberiségnek

nagy munkával sikerült azt a totális bizonytalanságot, ami az élet, egy viszonylagos biztonsággá tenni”. Erre az éleslátású és kritikus Tőzsér így reflektál: „De ha ezt a viszonylagos biztonságot közelebbről megnézzük, azt is látnunk kell, hogy sajnos, már nyugodtan múlt időbe tehetjük: a felvilágosodásnak és nyomában Nietzschének az Isten (azaz az ember transzcendentáló képessége) semmissé nyilvánításával sikerült bennünket a teljes bizonytalanságba visszavezetni. Diderot-ék, Voltaire-ék, Kanték, valamint mai költőik nem fogadták meg az előfutár Descartes intését, aki a régi és az új morális evidenciák közötti „köztes időre” egy ún. ideiglenes etikát javasolt, amelynek lényege: biztos ok nélkül ne változtassunk a régi etikán! Ma egyre nyilvánvalóbb, hogy – amint azt a német Rüdiger Safranski (egy mai Descartes) megfogalmazta – a 20. sz.-i emberiség elvesztette a túlvilágot, anélkül, hogy megnyerte volna az e világot”. (143)

Tőzsér Árpád: *Vagyonos apáink*, Magyar Napló, Bp., 2021

Megjelent a HITEL 2022. márciusi számában.

VASADI PÉTER

Még nem

Ars poetica

A hajóstisztnek meg kell tennie
mindazt, mit a matrónak.
Húdom s acéldobra tekerem a csuklónyi
kikötő-kötelet, kesztyűben, igaz, de
bűvészmozdulatokkal: nincs hibára idő;
egy rossz fogás, s törik az ujj,
a tenyércsont vagy az alsókar.
Kabinajtóm tárva, bent penget Segóvia
fölerősítve.
Loccsan a hypós víz a földélzetre.
A vödröt lódítani kell, terítve
a vizet, sikálni oda-vissza, erőből.
Ó, Segóvia, Segóvia.
Aztán a rézcsuklók. A fémkorlátok.
Öklömnyi hiúzfejek a ringó láncon.
A két vörösréz hajókürt.
Mert ami ragyoghat, de homályos,
az már rohad is. Segóvia.
Dörzsöld csak kapitány, neked is jut.
Falon sorban az edények.
Dülönghet a hajó, minden odarögzítve;
csörömpölés nem gyűrheti össze a szélsusogást,
sem a motorzajt.
Ó, Segóvia, cikkan a húr hosszúra
növesztett körmöd alatt.
De a motorzaj is édes a fülnek.
Nem dohog, nem ráspolyreszelés,
nem reccsen olajos bűzben;
zümmög.
Álomban is hallani kell neszeit.
Ó, Segóvia. Segóvia.
Narancs-lobogás a kabinfalon;
a Nap íve egy ponton izzítja a horizontot.
Itt az ideje szusszanni a priccsen.
Kis percegések közt készül a jövőm.

VASADI PÉTER: *A zendülés vízszaga*, Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2002.

NYERGES GÁBOR ÁDÁM

Ne hozzanak tortát

A forradalom, sajnálatosan, technikai okokból, elmarad.
A kereplők és zászlók leadhatók a szervezőknél.
Az eljegyzés is felbomlott, nem lesz szertartás.
Ezért a meghívottak szíves elnézését kérjük.
Az ifjú pár tagjai, külön-külön, megtekinthetők lesznek,
előre még nem látható helyen és időpontokban.
Életének harmincadik, negyvenhetedik és nyolcvanhatodik évében
a nagypapa majdnem elhunyt. Utóbb ténylegesen, születésnapja
előtt egy héttel. Lehetőleg ne hozzanak tortát.
Az újraszámlálás értelmében az eredmény megváltozott,
az egy napja regnáló polgármester addigi telefonszámán nem elérhető.
A négyéves Pistikével szembeni harcban győzött a leukémia.
Az adományok visszaszolgáltatása sajnálatosan nem megoldható.
Az állatkertben született kis panda és édesanyja is elpusztult.
Nagyszabású beruházás eredményeképp megérkeztek az új buszok.
Sajnos típushibások, az új forgalmi rend egyelőre még nem elérhető.
A béketárgyalások megfeneklettek.
A megsérült játékos visszavonult, majd autóbalesetben elhunyt.
A jelentős művész előtt tisztelgő esemény elmaradt, nemrégiben
előkerült feljegyzései alapján gyermekeket bántalmazott.
Az utolsó fehéragyarú rinocéroszt megette egy kihalófélben lévő
gepárdfaj utolsó példánya, de gyomorbántalmak okán elpusztult.
Az olvadó gleccserek problémája megoldódott. Nincs több.
Felhívjuk a kedves dolgozók figyelmét, hogy a jövő
héten nem szükséges befáradniuk, csődbe ment a cég.
A csodával határosan teherbe esett, meddő anya
meggondolta magát az abortuszt illetően. Elvetélt.
A vírust sikeresen megfékeztek. A tudományos
áttörés idejére a terület teljes populációja kipusztult.

A forradalmi szerveződésben összeismerkedett ifjú pár
és nagyapjuk, a frissiben megválasztott polgármester
kedves ismerőse, a négyéves Pistike keresztapjának
édesapja, az újszülött kis panda örökbefogadója, az
új buszok beszállítója, a béketárgyalások lelkes híve,
a megsérült játékos egykori edzőjének közeli rokona,
a jelentős művész hagyatékának gondozója, a fehéragyarú
rinocéroszok és a gleccserek megmentéséért rendszeresen
adakozó cégvezető, akinek meddő lánya csodával határosan
teherbe esett, de előtte még kifejtette (sajnálatosan későn)
a pusztító vírust megfékezni képes vakcinát, elnézést kér a rossz
hírekért, egyszersmind üzeni, hogy köszöni az együttérző
jókívánságokat, és megszívleva a tanácsokat, reménnyel,
bizakodva tekint a jövőbe, egyben ezt tanácsolja mindenki
másnak is. Üzenetét mindazonáltal, őszinte
sajnálatunkra már csak posztumusz tolmácsolhatjuk.

FELLINGER KÁROLY

HÉTFŐ

(Rőhrig Géának)

János szomorú, legszívesebben el-
süllyedne a föld alá, egy szomorú-
fűzfa helyére, amit kidöntött a
semmiből kerekedett, baljós vihar,

most úgy érzi, pont öt perccel vagyunk az
utolsó óra előtt, ráadásul
ő ma az utolsó óra ezen
a világon, ami pontos időt mutat.

Összegyűjti hát szeretett otthona,
szülőfaluja mondáit, meséit,
a dülőneveket, népdalokat is
beleértve, úgy érzi, ki kell adni

könyvben a gyűjtést, így talán megmarad
valami az utókornak, nem fognak
mindent átnevezni, elfelejteni,
kitörölni az Isten emlékeze-

téből, így talán az új, más-más nyelvű
betelepülők könnyebben átérzik
a gyorsan fogyatkozó őslakosok
mély fájalmát, zord megalázottságát.

János egyedüli lehetősége
a pénzszerzésre, a könyv mielőbbi
megjelentetésére, ha eladja
szüleitől örökölt termőföldjét.

Gyorsan kiszámolja, hány könyv lehet a
föld árából, elégedetten veszi
tudomásul, áldott falujában jut
majd legalább egy példány mindenkinek.

Boldogságot érez, megcselekedtem
mindent, mondogatja büszkén, cipője
is elkopott, megérdemel egy újat,
majd leveti, gyökereivel együtt.

János szomorú, legszívesebben el-
süllyedne a föld alá, egy szomorú-
fűzfa helyére, amit kidöntött a
semmiből kerekedett, baljós vihar.

ANGYALFŰ

Amikor harmadik fiát íratta
már magyar nyelvű alapiskolába
János nővére, régi nagy szerelme,
barátai, vállveregető derék

ismerősei, János kék szemére
vetették, nagy nemtetszésüknek adva
hangot, miféle család is az övék, hogy
tehet ilyen rosszat a gyermekével

valaki, ráadásul egy anya, hisz
mégiscsak alkalmazkodnunk kellene
a realitáshoz, mivel nem Magyar-
országon, hanem Szlovákiában van

az otthonunk. János érezte, most nem
kenyérrel akarják lekenyerezni,
ezek tényleg petőfieskedőnek
tartják őt, nem a tenyerükön hordoz-

zák, pedig a szüleik, nagyszüleik
miatt volt lelkiismeret-furda-
lásuk az otthon hagyott magyaroknak,
mivel azokat egykor erőszakkal

telepítették át Baranya megye
tíz dombos falujába, az elűzött
svábok portáira, akikért még ma
is szól a harang szülőfalujukban.

János dombnak felfelé tart, a sírok
felé botorkál, hogy hátra ne essen,
megkapaszkodik az öreg fák kitü-
remkedő, kiálló gyökereiben.

FELLINGER KÁROLY

ARANYVESSZŐ

Jánost meghívták Heves megyébe egy
író-olvasó találkozóra, nem
tudott nemet mondani, hevesen járt
fel s alá, de a folyosói tükörbe

véletlenül se akart belenézni,
aztán, mint a hű kiválasztottak úgy
általában, igent mondott, szívéből
leesett egy földön kívüli nehéz

kő, amivel összetörhette volna
a tükört, de nem volt bátorsága
hozzá, felfogadta unokaöccsét,
vigye el a városba, az út oda-

vissza hétszáz kilométer lehetett,
vitt magával ötven ajándékkönyvet,
sem az útért, sem az előadásért
nem kért semmit, mostanság gyűjti a jó

cselekedeteket, ma mindenből
lehet mikulás vagy simán télapó,
a határon túlinak Magyarország
örökkévalóságig tűnő várako-

zás, úgy érezte, példát mutat derék
unokaöccsének, akinek kell még
a tanítás, ráfér, akár az égre
a szemkápráztató hullócsillagok,

ám János unokaöccse nem értett
a lényegből semmit, majdnem elájult,
mikor elvett egy térképet Jánosnak
a szervezőtől, és az pénzt kért érte.

HORVÁTH HOITSY EDIT

MAGÁNYOS I.

Függönye résein át
les ki a parkra;
ismer mindenkit:
felnőttet, gyereket.
Botlás-botrány
nem marad felfedezetlen
fürkész figyelme előtt.
Szempárja: radar,
s falra tapasztott
füllé vált maga is.

Mérföldről is hallja
a ténykedő szerelem
elfojtott kis neszeit.
Megbotránkozik;
felfedez, tapasztal,
rögtön ítél
s viszi a hírt
sebten – még melegen,
hirdetve fünek-fának
– úgymond az erkölcs nevében:
„Ez történt itt – meg amott!”
Végítéletet emleget:
„Úgy kell a bűnös világnak!”

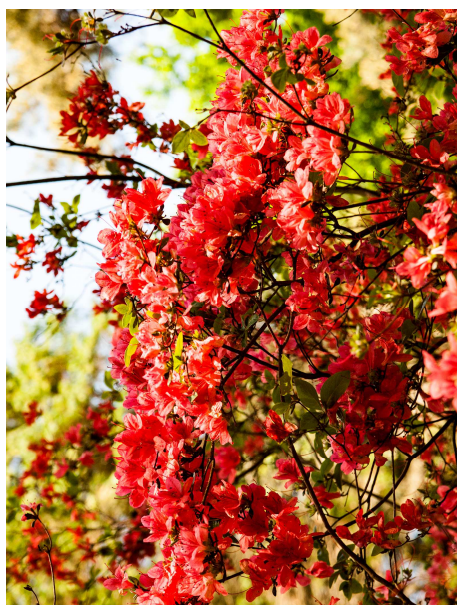
Kárörömében ilyenkor
– maga se tudja –,
Vörös Rébék szörnyű, kietlen,
istenverte magánya sikolt.
Hogy undorodol
tőle, felejtet,
s a fonák részvét
útmenti virágát
magadban nyílni hagyod.

MAGÁNYOS II.

Feszülten és merev derékkal
ül, s mintha várna valakit,
úgy néz előre.
Pohara érintetlen;
a zajban csönd fogja körül,
mint elrettentő páncél.
Egymaga van, és senki
nem mer leülni mellé.
Fagyos és mozdulatlan
tekintete a szüntelen magány
vágányaira síklott s ott maradt,
mint rozsdás vasszerelvény...
Poharából gyöngyözve menekül
a szénsav – alszik a lé.
Félig kiissza, majd feláll, fizet.

Magas és szikár – a harminc,
vagy akár hatvan szürke év
nyúzta le húsát... Elindul.
Mindig szemben a tömeggel;
két válla mellett elsiklik a sűrű,
hordalékos közöny.
Mindig sodrásnak felfelé tart,
akár a nautilusz.
Az utcahosszon s arra, messzebb
a tér felett, dölyfös és nagybögű,
kékes galambok szállnak,
dölyfös, nagybögű égen.

Otthon belenéz a tükörbe
– véletlenül –, majd elfordul ijedten.
Egy elszabadult, kósza fürtöt
a szigorú és sima kontyból
a szeméhez emel. Megállapítja
– mint már annyiszor –
fehér és törött szálból
van épp elég...
Fülében zúg, mint kagylóban a
szellem – egy egész óceán.

Rododendron virágzás a Jeli Arborétumban

Fotók: GŐSI FERENC

HOMLOKTÉR

KOOSÁN ILDIKÓ: Élőnek az élethez joga van

Szonett-koszorú
(környezetünk védelmében)

1.

Remélni újra boldogabb időt?
Gigászi küzdelem kellene ehhez!
Kőkemény figyelem, végső üzenet,
Döbbenet, ami a bőrünkre nőtt,

A „nem érdekel” tudatba hasít,
A vállvonások izmára tapad
Kívül, belül a harcos öntudat,
Kétségeinktől, ha megszabadít,

Tudatosul, és élni kezd a fény.
Megérti végre boldog, boldogtalan:
Vigyázza egymást minden földi lény!

Aki nem így él, vesztébe rohan.
Maradni kell e forgó sártekén,
Az élőnek az élethez joga van!

2.

Az élőnek az élethez joga van!
Mert kinnal viselt drága perceket,
Mint élő fából ácsolt keresztet,
Ajándékként osztanak sokan

Az embereknek, akárha jótétemény
Lenne, hajtja őket a pénz reménye
Tévedhetetlennek megítélve
Tettüket, amihez kétség sohse' fér!

Ne döntsön bátran más a fejünk felett,
Tudatlan, merész, álnok, gondtalan,
Megelégték már az emberek,

Önteltnek bűne, a bűnnek mocska van.
Pusztul a világ, hirdetik sokan,
Borús jóslatukat vegyünk komolyan!

3.

Borús jóslatukat vegyük komolyan!
Szennyezett a lég, az egyensúly borul,
Grönland jégtömbje tengerekbe hull,
Árvíz, áradás heve parttalan.

Füstgázoszlopok, csúcsuk égig ér,
Homokpor recseg fogaink alatt,
Tüdőnkben ég, s mint beton, megtapad,
Csővé silányul testünkben az ér

S a természetes légcsere leáll...
Közönnyel bámulják a szenvedőt!
Hát csoda-e hogy arat a halál?

Össze kell fogni értelemet, erőt,
Mert egyre nagyobb, pusztítóbb a kár,
Mentve jövőnknek módszert, hírvívót.

4.

Mentve jövőnknek módszert, hírvívót
Tenni már tegnap, gyorsan, biztosan,
Mérőldkövet emelni gondosan
Gáttal, még a végső pusztulás előtt!

Hány átélt, megküzdött évezredet
Hord magában egy faj, s harca kemény,
A fennmaradás viharos tengerén
Mennyi lemondás, változás lebeg,

Hol újra kezdve újra győzni kell.
Bátorít a hit, a küzd az akarat:
Élet a földön nem vérezhet el!

Előrelendít, buzdít napra nap,
Vezérünk lesz –, ha a lélek emel –
Segít túlélni, s a lét fennmarad.

HOMLOKTÉRben – KOOSÁN ILDIKÓ

5.

Segít túlélni, s a lét fennmarad,
Hordoz magában biztos géneket,
Életigenlő bölcs ítéletet,
Új létezés-módot... tudván, tétje nagy.

A világon élő emberár- özön,
E sáskajárású önző kerge had
Pusztít mindent, és szinte nem marad
Tiszta zúg a mélyben, magas hegytetőn,

Mert egyre több kell, mint amit felél
Mit szipolyozva magának tartogat
Ha luxusról boldogan henyél,

S torzszülött lesz a józan gondolat.
Láthatja, aki magas kort megél:
Létezett egykor bölcsőbb változat.

6.

Létezett egykor bölcsőbb változat.
Csúcsvitorlákon emberség feszült,
Egy közös „jobb” eszméért lelkesült,
Tudást, esélyt nem őrzött zár alatt.

Őserdő- mélyből lélegző világ,
Tengerbe mosott felhők mosolya,
Évszakok biztosan gyöngyöző sora,
Nap-csodafénnyel illette magát.

E hét kövér esztendő ideje lejárt,
Hét szűkkel ébred most a gondolat,
Az édenből - mint örökre kizárt –

Szétszéledt nyájnak, nyoma sem maradt.
A kárhozott sereg reményért kiált,
Ma bűnhődik a vétlen áldozat.

7.

Ma bűnhődik a vétlen áldozat:
Kipufogógázt lélegzik szüntelen,
Kertje veteményén mérges lomb terem,
S földje feldúsult vegyszert tartogat.

Felcicomázott élelmiszerek
Festett színűek, ízük aroma,
Száműzött bennük a természet nyoma,
Manipulálnak fontos géneket.

Lélekbe zúdul a durvaságfolyam,
Burjánzik testben a rákos daganat.
Fehérvérsejtből száz meg száz rohan

Elzárni a feltört, sérült gátakat.
Javítható-e mindez és hogyan?
A korcs utódok útja lett szabad?

8..

A korcs utódok útja lett szabad.
Aki testidegen táplálékkal él,
Jókedvet portól, gyógyszertől remél,
Okos döntést nem hoz a nap alatt.

Nyugalmát váltja örült kábulat,
S az extázisig hajsoló zene,
Dübörög a robot fém-veleje,
Idegszálaikon break-ot jár e had.

A létezés az alkohol, s a kés!
Ki méri ésszel, ez meddig mehet?
Önkontrolon úrholdnyi már a rés,

S a határtalanná málló élvezet
Fékezéséhez az akarat kevés.
A szűk mezsgyéről letérni, hogy lehet?

HOMLOKTÉRben – KOOSÁN ILDIKÓ

9.

A szűk mezsgyéről letérni, hogy lehet?
Együtt keressük hol a visszaút,
– Mert veszni fog a közönnyé fakult
Szemléletünkben fuldokló sereg –

Segíteni, míg örült láza hűl,
Járni tanul újra az elesett,
Pusztulásától az óvhatja meg,
Sötét egén, ha fénytisztás derül.

Az ártó szellem a palackból kijár,
Sok metropolisz szmog-ködben hörög,
Mélybe ránt életet a hulladékhínár,

Boldog ki a természetbe költözött,
Ha még érintetlent, s igazít talál
Rezervátumban, védelem mögött.

10.

Rezervátumban, védelem mögött
Trezorok mélyén féltett kincseket,
Éltetőerőt begyűjtő fényeket
Vigyáznak titkon, s a tovatűnt időt.

Pazar szépségből lám, alig maradt
Néhány faj, nemzet, kisebb alcsoport,
Nárcisz-liliomtenger haldokolt,
S lila ciklámen árnyatlan lomb alatt.

Hány állatfajnak nincs nyoma sem már?
Pusztít a gyilkos, ádáz környezet
És rendezettet sorra szétzilál,

– Mint az íráson, ha nincsen ékezet –
Érthetetlen lesz és biztos a halál!
Életcsírákat hát hová rejtse nek?

11.

Életcsírákat hát hová rejtse nek?
Szabad-e óvni tudomány okán
Az időutazás sci-fi vonalán
Ultramélységre hűtött sejteket?

A sérülésmentes újra ébredés
Nyithat-e utat, égboltot, eget,
Sajátunk lesz-e visszaérkezett?
Az új élethez nem lesz-e kevés?

Kétségek színe, s visszája hevül,
Napra nap feldúl, belénk költözött,
Tenni kell mégis, bármibe kerül,

Győzzön a remény a vívódás fölött.
Jó útra lelni egyszer sikerül,
Természet adta kincseink között.

12.

Természet adta kincseink között
Kutatni a jövőt, ahol számtalan
Miértek várnak, s a tér parttalan
Ok-okozat láncszemén pörög.

Hálózat- rendszer, közös függelem:
Csoportok, egyén, ahol kiderül:
A jellemző jellem egységgé feszül...
Tálcán kínált út, amit kutatni kell.

Sok bátor ember biztatásra vár,
Feltárna szabályt, sérült láncszemet,
Kutatna rejtélyt, hol árt a halál?

/a végletig küzdő elszánt hadsereg/
Élő s holt anyag közt hol a határ?
A ma még lehetetlent kísérelve meg.

HOMLOKTÉRben – KOOSÁN ILDIKÓ

13.

A ma még lehetetlent kísérelve meg
Tegyük védhetővé, ami ránk maradt!
Okos szemlélet, fejlett változat,
Jövendőnk képe így lenne kerek.

Egymást vigyázva kell hát élni itt
És bármerre a széles földtekén.
Ne veszítse el csillagközi tér
A jóra vágyó ember álmait.

Jónak, rossznak harca szüntelen,
Hízeleg, megmar, lanyhul, felpörög:
Veszett kutya pórázta kap hirtelen.

Nehéz a döntés, a siker közös:
Életeket nyerni, nem temetni kell
Kölcsönkapott Földünk romjai fölött!

14.

Kölcsönkapott Földünk romjai fölött
A józan ész hívom ma társamul:
A kelő Nap vér- és sártengerbe fúl,
Halálfélelem a szívbe költözött

Mert fékevesztett őrjöngő tömeg
Eszmék, istenek zászlaja alatt
Népeket gyilkol, fegyverrel arat,
A béke csendjébe vészikolyt lövet.

Az élőnek az élethez joga van!
Gyámolítani kell minden szenvedőt.
Az ember, ki a vesztéből tanul

Gyűjtsön magának hitet és erőt
– Börtönből bűnös, ahogy szabadul –
Remélni újra egy boldogabb időt!

15. Mesterszonett

Remélni újra egy boldogabb időt?
Az élőnek az élethez joga van!
Borús jóslatokat vegyünk komolyan
Mentve a jövőnek módszert, hírvivőt,

Segít túlélni, s a lét fennmarad.
Létezett egykor bölcsebb változat.
Ma bűnhődik a vétlen áldozat,
S a korcs utódok útja lett szabad.

E szűk mezsgyéről letérni, hogy lehet?
Rezervátumban védelem mögött
Életcsírákat hát hová rejtse nek

Természet adta kincseink között
A ma még lehetetlent kísérelve meg
Kölcsönkapott Földünk romjai fölött!

2006 febr. 10.-25

SZEGŐ JUDIT

Szétesve

Lehullt vakolat vagyok, ki földre csattan,
s a kemény betonon fekszik több darabban.
Egy kupac törmelék, s immár semmi haszna.
Létemnek értelmet csak az egész adna.

Keresem még magam az utolsó percben,
Hogy maradék sár-könnyem magamra kenjem.
Hogy összeálljak, csak még egyszer, egészre!
Utált gyöngeségem többé ne eméssze.

Tudom, már késő, de ki kéne mondani!
Volt egyszer egy élet, és olyan volt, ami
valaminek indult, majd por lett belőle.
Utol akart érni, futottam előle...

Loncsos, kóbor kutya jön, és belém szagol,
megemeli lábát, s egy kissé meghajol.
Rám vizel sugárban, s most már együtt csorgunk,
Mind a ketten egykor fontosak is voltunk...

KARAFFA GYULA

Mama...

(J. A. után)

...hogy anyámból kivágtak,
nem fájt igazán...
(*még sokáig hordozott a hátán...*)
az igazi pofont akkor kaptam Tőle,
mikor megvette az első borotvám
s azt mondta:
„cigaretta, mert kövér vagy...”
azóta már azt sem szégyellem,
hogyan lassan ötven éve
NEM a Mamára gondolok...

Ecce homo...

Hát elment. Vártam már a hírt, nem lepott meg.
Csak azon forgott az agyam, el kell intézni a papot,
a temetőt, a sírkövest, a takarékos, a hagyatékot,
a harangozást, a temetkezési vállalkozót,
hogyan össze kell szednem a személyes tárgyait,
már amit egyáltalán meg akarok tartani.
Pont én, akinek most csak sírnia kellene.
Nem sírtam. Elmentem. Elintéztam. Összeszedtem.
Csak pénteken ne legyen a temetés,
akkor nekünk nem jó... mondták a rokonok.
Pénteken temették.
A sok rég nem látott arc jól fogadott.
Mindenki udvarias és kedves volt.
Megérdemeltem. Most.

Keményre fagyasztották, szinte izzadt a ravatalon.
Kicsattanó egészségesre festették.
Szomorú látvány,
ahogy kopognak a göröngyök.

Aztán hónapokkal később kibontottam
a régi, udvari budinkat.
(*Nincs már rá szükség.*)
Ide járt ő is egykoron.
Mikor megláttam a szarcsomót,
ami belőle összeszáradva
itt maradt, végre kicsordult a könnyem.

KARAFFA Gyula: *Tartozásaim gyűlnek...*, Nagyoroszi, 2015, Runner Média Kft

GUTI CSABA

Miksa

Meleg reggelre virradt. A napsugarak megállíthatatlanul özönlöttek az ablakon keresztül, tüskéikkel felnyársalva az álmokat. Miksa is lassan ébredezni kezdett. Bántotta őt az erős fény, így csak a középső négy szemét nyitotta ki, azt is csak hunyorogva.

– Már reggel van? – kérdezte önmagától, és kedvetlenül ásított egyet, majd elgémberedett lábait nyújtogatta, tornáztatta. Sorra mind a nyolcat. Tikk-tikk-tikk-tikk-tikk-tikk-tikk-tikk. Mire mindezzel megvolt, és lassacskán visszacsepegett belé az élet, úgy érezte, hogy megéhezett.

– Reggeli után kellene nézni! – gondolta magában, és meghúzgálta hálójának laza húrjait. Azok könnyedén rugóztak végig, jelezvén, hogy tőlük aztán ne várjon semmi finomat a készítőjük. Miksa fancsali képpel vette ezt tudomásul.

– Mindegy, ezek konzervet! – gondolta, s megindult a sarok felé, ahol csüngött még néhány becsomagolt rovartetem. Miksa körültekintően válogatott köztük, mint egy ínycsok.

– Lássuk csak, mi lehet ez? Poloska! Áh! Ezt majd az ínségesebb időkre! – fanyalogva dobta arrébb a kis csomagot, majd tovább kotorászott. Ezután a lábai egy könnyűnek tűnő csomagba akadtak bele. Nem sokat várt tőle.

– Szűnyog... talán majd desszertnek! – sóhajtott, és tovább kutatott. – Mi van még itt? Nézzük csak! – s elgondolkodva nézegette a következő batyut, amit maga elé húzott.

– Talán egy légy... vagy legalábbis valamelyik része... igen! Ez jó lesz! – s nagy étvággal falatozni kezdett.

Szembefordult a szobával, úgy ropogtatott, miközben arra gondolt, hogy aznap végre ráveszi magát, hogy megfoltozza, és kifeszítse igencsak igénybe vett hálóját, hisz azzal már egy gyenge, őszi legyet sem tudott elkapni.

– Egyébként sem lehet örökké száraz kaján élni! – elmélkedett tovább. – Persze minden másképp alakult volna, ha asszony lenne a háznál! Akkor nem volna hiba a hálóban! – mélázott el a dolgon.

– Az asszonyok szeretik a rendet. Különös egy népség az! Most még szakadt a háló, de ha egy igazán belevaló asszonykával összebútorozna, jobban mondván összehálózna, akkor mindez bizonyára megváltozna, és hamarosan a feleség tojásokkal rakná tele a repedéseket. Amikor aztán a csemeték kikelnének, ő szorgosan fonhatná rájuk a biztosító kötelet, nehogy lepattanjanak a hálóról a kis ügyetlenek. Akkor rezegne csak igazán a fészke! – gondolta végig a történetet Miksa, aki egyébként jól érezte magát így egyedül is.

Meglehet, hogy Miksa sokszor vágyott páros életre, de mondjuk nem akkor, amikor például akár délig is alhatott, vagy amikor a szakadt hálóján látta az elvégzésére váró rengeteg munkát.

Azokban az időkben valóban jó volt neki, hogy a hálóját nem kellett megosztania senkivel. Illetve jól érezte magát szobatársával, Péterrel, aki alatta lakott, és szintén agglégényként élt, csak éppenséggel nem pók volt, hanem történetesen egy ember.

Péter szobája nem volt kimondottan kíváncsú humán szemmel nézve, de pókszemmel – mind a kritikus nyolccal – kimondottan élvezhető, és élhető volt. Miksa naphosszat pöffeszkedhetett hálójában zavartalanul, vagy gond nélkül kiosonhatott a szobából, anélkül, hogy valaki is tudomást szerzett volna a létezéséről, Péter földön heverő dolgai, ugyanis megfelelő biztonságot adtak neki.

Voltaképpen az osonásra sem volt semmi szükség. Nem kellett tartania veszélytől. Élelemből sem volt hiány, mert Péter napokig otthelyezett ételmaradványait olykor csapatostul lepték meg bizonyos rovarok, melyek terülj-terülj asztalkámmal szolgáltak a póknak. Talán éppen ezért lustult el annyira a munkától Miksa, hogy még hálót javítani is rest volt.

Miksa egykedvű férfiembernek ismerte meg Pétert. Olyannak, aki nem idegeskedi túl a dolgait, és nem akarja megváltani a világot. Csöndesen elvult a maga környezetében, nem is nagyon vágyott másra. Ha kedve tartotta, szakállat növesztett. Olyankor előfordult, hogy Miksa leereszkedett hozzá éjszakánként, mert hajtotta a kíváncsiság, milyen lehet, abban a szőrös rengetegben lépdelni, valamint tudni akarta, hogy nem költözött-e abba a sűrű bundába, az idő előrehaladtával, valami ehető. Eleinte Péter horkolása menekülésre készítette a pókot, amikor éppen felfedező úton járt a lakótársa fején, de később megtanulta, hogy ez a dolgok természetes velejárója, és nincs mitől félnie.

Olykor még ki is használta ezt a meleg, tüdőből jövő kis fuvallatot. Mégpedig úgy, hogy fonálát addig eresztette, amíg Péter ritmikus horkolása, szelíden meg nem legyintette őt, ahogyan a magasból lecsüngött. Ezután Miksának nem volt más dolga, mintsem ellazuljon, és élvezze az éjszaka közepén a lágy hintázást. Arra azért kellőképpen odafigyelt, hogy a horkantások közepette véletlenül be ne szippantsa őt Péter, de végtére is, Miksa derék, talpraesett pók volt, aki tudott magára vigyázni.

Csak akkor ijedt meg igazán, mikor Péter, a mély álmai közepette hirtelen abbahagyta a horkolást. Miksa olyankor közelebb ereszkedett, és lélegzetvisszafojtva hallgatta, hogy szuszog-e még a férfi. Ha továbbra sem hallott semmit, pánikba esett, majd hegyes csápjaival aprókat csípett Péter karjába, amitől a férfi újra „lendületbe jött”, és Miksa tovább élvezhette a lágy ringatást.

Miksa csak ekkor döbbsen rá, hogy kötődik az emberhez.

Aztán egyszer különös fordulatot vettek a dolgok. Miután Miksa továbbra is lusta volt megcsinálni a hálóját, máshol nézett élelem után. Egy nap a szúnyogháló résein keresztül próbált meg kihúzgálni egy oda beszorult szúnyogot, aki viszont nem adta olcsón a húsos potrohát, és vadul szurkált hátrafele hegyes orrával.

Ekkor toppant be Péter, de amint még soha, másodmagával. Egy nála alacsonyabb, pókszemmel nézve, gizdább ember tartott vele.

Miksa mintha hallott volna már a fajtájáról, ha nem tévedett, nőnek hívták azt a teremtményt. A pók, maga sem tudván hogy miért, de a zsigereiben érezte, hogy jobb, ha tart az új vendégtől, hát hagyta veszni a szúnyoglakomát, és csöndesen az odúja felé igyekezett. Közben nagyokat prüszkölt, mert különös, fanyar illatot árasztott az a nő. Olyat, amelyet még sohasem érzett azelőtt.

– Na, mindegy, addig csak kibírom, amíg elmegy! – mondta Miksa, és duzzogva kucorodott be az otthonául szolgáló repedésbe.

A nő azonban nem ment el aznap. Annyi kiderült róla, hogy Drágámnak hívják, legalábbis Péter mindig így szólította. Még aznap nagy kofferekkel érkezett a lakásba, amelyből mindenféle cifra dolgokat vett elő, hogy aztán nagy gondnal helyezze el őket, szanaszét a lakásban.

Péter örökké a nyomában volt, és a kedvét kereste a nőnek, miközben szélesen vigyorgott, és bólogatott hozzá: – persze Drágám, igen Drágám, hogyne Drágám – mondta szüntelenül.

– No, ezt meg mi lelte? – tűnődött Miksa, aki nem értett az egészből semmit. Csak később döbbsen rá mindenre, amikor Péter este a nőnek is megágyazott a szobában. Megértette, hogy azontúl Drágám is fog ott velük lakni abban a szobában.

Miksa viszontagságos élete onnan kezdődött.

Másnap Drágám korán kelt, mint mindig a későbbiek folyamán. Majd rögtön szétrántotta a sötétítőt, mondván: – hadd süssön be a napocska!

Miksa úgy érezte olyankor, hogy az agyáig szúrnak a hegyes napsugarak. Majd, mintha ez önmagában nem lett volna elég, a nő, sarkig kitérte az ablakokat, hogy felfrissüljön a szoba. Miksának komolyan meg kellett kapaszkodnia a viharvert hálójában, hogy ne borogassa le onnan a beözönlő hideg levegő.

Péter mindeközben próbálta mindinkább magára húzni a takarót, de Drágám, ezt sehogyan sem engedte. Péternek öltözködni kellett, bár szívesebben aludt volna még.

A nő ezután lassan, körültekintően nézett szét a szobában, és megállapította, hogy bizony rendet kell rakni mindenhol! Péter ezalatt megdöbbenve követte Drágám tekintetét, nem értvén, hogy hol lehetett a baj. De addigra a nő már vödörket hozott elő és keféket, valamint bizalmatlannak tűnő masinákat, amik majd a tisztaságot okozzák abban a szobában.

Miksa ijedten húzódott a sarokba, onnan leskelődött apró szemeivel, miközben konstataulta miképp rombolják le az otthonát.

Először csak a földön szanaszét heverő dolgok tűntek el.

– Jaj, az a pompás fedezék! – kiáltott fel Miksa.

Majd kikerültek a mosatlan edények, melyek vonzották az ízletes legyeket.

– Az ebédem! – mordult fel ismét, majd kimerészkedett a vackából, mert úgy gondolta, hogy rosszul lát, és nem akarta elhinni, ami akkor ott történt.

A nő ekkor egy irtózatossan hangos masinát hozott elő hosszú, csavaros ormánnyal, és azzal lapogatta a földet, amelynek nyomában a szerényebb létformák pusztulása következett be. Péter mindeközben kedvetlenül segédkezett a háttérben, talán ő is látta birodalmának utolsó tornyait leborulni.

Mikor Drágám befejezte azzal az otromba jószággal a munkáját, már igencsak fáradtnak és viselkedésnek tűnt.

– Azért így máris sokkal jobb, igaz Péter? – kérdezte pihegve, miközben a homlokáról legördülő izzadságcseppeket törölgette szorgalmasan. Talán maga sem gondolta, hogy ilyen nagy fába vágja a fejszét. Kérdésére talán nem is igazán várt választ, éles szemeivel továbbra is azt fürkészte, hogy hol és hogyan csapjon le újra. Miksa megborzosgott attól a tekintettől.

S abban a pillanatban a tíz szempár összetalálkozott.

A nő visítva ordított fel. Péter és Miksa megrezzent, nem értették a ház melyik fala dőlt ki, esetleg a tető szakadt-e rájuk, vagy egyáltalán mi történhetett, amitől a nő ilyen éktelen lármát csinált.

– Úristen, Péter! Egy óriási pók van a sarokban! – kiáltotta végül Drágám, és csontos ujjjaival Miksa felé bökött.

A póknak, ha lett volna nyaka, ijedten tekerte volna azt meg, hogy a háta mögé nézhessen. Hirtelenjében ugyanis arra gondolt, hogy valamelyik drabális fajtársa került mögé anélkül, hogy ő ezt észrevette volna. De mivel nem volt neki ilyen, két szökelléssből kellett, hogy megforduljon, hogy lássa, rajta kívül senki nem tartózkodik a falon. Csak miután elképedt arccal visszafordult a szoba felé, akkor értette meg, hogy ő az a hatalmas pók, aki miatt oly nagyot kiabált Drágám.

De addigra már egy összezsavart újság volt a nő kezében, és vadul loholt a sarok felé, hogy Miksának véget vessen. A pókocska nem várta ezt meg, és rémülten ugrott menedékebe. A nő dühösen csapkodta a csupasz falat, miközben Péter hasztalan csitítgatta párját. Drágám azonban nem nyugodhatott. Újra csak azt a hangos masinát ráncigálta elő, mely éhesen üvöltött fel erős markainak szorításában. A nő szemei eszelősen csillogtak, arca eltorzult a dühtől, amikor Miksa repedése felé irányította azt a sivalkodó gépszörnyet.

– Most kiszippantom a kis mocskot! – visította.

A pók alig bírta tartani magát, mind a nyolc lábával belekapaszkodott a falba, nehogy annak a csúnya valaminek a gyomrában végezze. Sokat kellett küzdenie, amíg a szörny végre elhalkult, és vele együtt megszűnt az a hideg, erős szél is, ami ki akarta tépni az otthonából.

Miksa végül a repedés alá lapult, mert úgy gondolta, hogy még koránt sincs vége mindennek.

S valóban, egy pillanat múlva a nő kerek szemét látta a lyuk előtt, ahogy befelé tekintettek a szerény, kis pókfészekbe. Miksa még a lélegzetét is visszafojtotta, és megkövülten hasalt a mélyben, nehogy elárulja magát.

– Na, jó! Azt hiszem sikerült kitakarítanom! – nyugtázta Drágám, mert nem vette észre a repedés mélyén hasaló, apró pókokskát.

– Azért azt a lyukat be kell tölteni, nehogy még egyszer befészkelje oda magát valami ízeltlábú! – adta ki a parancsot a nő. Péter kellenül indult szerszámokért.

Miksa összerezzen ezekre a szavakra, ráébredt, hogy ennek a fele sem tréfa. Míg a többiek mással voltak elfoglalva, kihasználta az alkalmat, és leosont a falról, hogy máshol keressen menedéket. Az öreg, ormótlan ruhásszekrény mögött talált magának helyet, abban reménykedve, hogy ott majd nem éri el Drágám, és az ő ormányos masinája. Onnan nézte, ahogy Péter esetlen mozdulatokkal betömi az otthonát.

Igy tudatosult Miksában, hogy az asszonyember-pók kapcsolatban igencsak vannak feszültségek. Megtanulta, hogy jobb, ha ezután nem mutatkozik nyilvánosan, és megpróbál láthatatlan lenni.

Mint már mondtam, a szekrény mögé költözött, ami meglehetősen nyirkosnak, és hidegnek bizonyult, de nem tehetett mást, ott kellett, hogy maradjon. Szótt egy aprócska hálót, amivel olykor-olykor fogott egy bortól megrészegült muslincát, mert egyéb sem járt arra.

Bizony nem volt ez elég Miksának, aki igen sokszor éhezett emiatt. Ritkán látta Pétert, sőt a hangját is ritkán hallotta, mert mindig csak a nő beszélt. Folyton csak ő, miközben Péternek csupán a sóhajtásait hallotta.

Drágám továbbra sem volt megelégedve, és mindennap kitalált valamit, amivel alakított Péter és Miksa jól megszokott legénylakásán.

Tubusokat vett elő, azzal síkálta a padlót, vagy a polcokat. Miksa nem tudta mi van ezekben az üvegekben, csak azt érezte, hogy a gőzöktől igencsak viszket a bőre, és sokszor kevésnek bizonyult a nyolc lába, annyira kellett vakaróznia.

A nő állhatatos volt, Péterrel már a lakás előtt levetette a cipőt, és nem engedte, hogy a viselt ruháit szanaszét hagyja. Péter olykor morgott valamit, de aztán elfogadta, amit a nő mondott neki. Miksa azért kiérezte a férfi hangjából, hogy nem olyan lelkes már, mint az elején, amikor Drágám odaköltözött hozzájuk.

Egyik nap Miksa nem bírta tovább az éhséget, megvárta, hogy csönd legyen körülötte, majd kimászott a vackából. Arra gondolt, hogy gyorsan rátekint a szűnyoghálóra, hátha van ott egy zsírosabb példány, amiből bőségesen belakmározhatna. Szerette volna azt behúzni azt új vackába.

Óvatosan megindult kifelé a szőnyegen, keresztülszelve a szobát. Hirtelen egy ismerős sóhajtás ütötte meg a fülét. Dermedten nézett fel, s akkor látta, hogy nincs egyedül. Péter ott ült az ágyon. Egyszerre néztek egymásra. Miksa remegve állt ott, nem tudta mire számítsa. De hamarosan megnyugodott, amikor a férfi cinkosul visszapillantott rá, és a mutatóujját a szájához emelte.

– Pszt! – mondta halkan a póknak, és a konyha felé mutogatott, ahol a nő tevékenykedett, majd a tenyerével mutogatni kezdett, jelezve apró barátjának, hogy igyekezzen, ha jót akar.

Miksa megkönnyebbült, erőt adott neki Péter valódi barátsága. Gyorsan szedni is kezdte a lábait, át a szobán, fel a falon, mígnem a szűnyoghálóra nem vetette magát. Szerencséje volt. Több rovarból is válogathatott. Péter közben idegesen hallgatózott a konyha irányába, ahol Drágám dolgozott. Miksa ügyel-bajjal kiszenvetette a legkövébb szűnyogot a háló öleléséből, és cipelni kezdte az új otthona felé.

A konyhából ekkor lépések hangzottak fel.

– Gyorsan-gyorsan! – suttogta Péter ijedten, mert látta, hogy közeledik a veszély.

Miksa izzadva, rogyadozó lábbakkal vonszolta ebédjét. Nem igazán volt jó erőben, lassan haladt. De a szerencse vele volt, és épp sikerült a szekrény fedezékébe érnie, amikor Drágám átlépett a küszöbön.

– Pffú, ez meleg volt! – törölte meg a pók a homlokát, aztán jóízűen beleharapott az ebédjébe.

A napok ily módon állandósulni látszottak, mígnem egyszer Drágám, sok-sok áttakarított nap után, elégedetten tette csípőre a kezét, és azt mondta Péternek: – nos, azt hiszem végeztünk, most már úgy van minden, ahogy annak lennie kell!

– Hmm – bólogatott Péter beleegyezően, de minden lelkesedés nélkül.

– Most már csak azt a csúnya, nagy szakálladat kell levágnunk! – mondta vigyorogva Drágám, és egy vaskos, fémpofájú ollót villogtatott meg, amit a háta mögül rántott elő.

Péter, aki addig türelmesen elbírta a nő összes ténykedését otthonában, akkor úgy érezte, eljött az idő, hogy érvényt szerezzen saját akaratának, és élénken tiltakozni kezdett a szakáll levágása ellen.

– Nem! Azt már nem! Eddig hagytam, hogy azt csinálj a lakásommal, amit akarsz, de a szakállamat, azt nem adom! – makacsolta meg magát.

Erre felcsattant Drágám is, és egy pillanat alatt elszabadult a pokol. Hangos szavak röpködtek a levegőben, forrt a levegő az indulattól.

Végül a nő elővette az öblös koffereit, amelyekkel annak idején odaköltözött, összepakolta a dolgait, és elviharzott. Úgy bevágta maga mögött az ajtót, hogy még a tömés is kihullott Miksa régi fészkéből.

A pók sokáig nem bújt még elő. Aztán meglátta a földre dobva Péter flancos ingjét, amit még Drágám aggatott rá a férfira. Hallotta a régi sötétítőt, ahogy a rozsdás karnison felkiáltott örömeiben. Lassan minden olyan ódonná, és nyugodttá vált a kispók számára, mint amilyen régen volt.

Hazatérhetett. Lassan araszolgatott a szoba közepéig, onnan nézegette Pétert, aki a szokott helyén ült. A férfi huncutul nézett Miksára, arcán visszafogott mosoly bujkált.

– Hát, ezt is megpróbáltuk kispók! Most nem sikerült, de legalább edződünk egy kicsit. Hiába! Nehéz nekünk, agglegényeknek a női szokásokhoz igazodni! Igazam van?

Miksa mind a nyolc szemével együtt érzően nézett vissza lakótársára, majd halkán felkúszott a falon, egyenesen a régi fészkébe. Kényelmesen elhelyezkedett, majd arra gondolt, hogy éjszaka egy kicsit hintázni fog.

Megjelent: GUTI CSABA *Kovács úr legye* című kötetében az Irodalmi Rádió gondozásában.

GÖSI VALI

Égre nézők

Mért nem lehet,
hogyan megkegyelmez
a nyár a szende orgonáknak?
Pirulva ég kertem kegyeltje,
jajong a szélben holt virága...
Anyám megtépett orgonáit
nem érheti még enyészet,
lecsüngő szárról is égre néznek;
nincs helye bánatnak, szenvedésnek,
ünnep közelít, anyákat éltet
minden áldás,
orgonás ígézet.

nyár lesz

és nyár lesz megint
kéklő napmeleg...
átsuhan talán egy álom veled
hiányodat bearanyozza a júliusi égbolt
hallom újra az élni akarás megéledő
gyönyörű dallamát
mely átvergődve a kínsikolyokon
elhozta a legszebben komponált élet-muzsikát
és sok éven át együtt leltünk ünnepre a nyárban
míg megváltó tisztulásra vágyva
átlényegültél egy magasztosabb
fenséges világba

de nyár lesz megint
kéklő napmeleg...

ELFELEDETT KÖLTŐK – KÚN JÓZSEF

KÚN JÓZSEF
költő
1873-1912

Részletek Kún József leveléből Babits Mihályhoz

„Palics, 1908. augusztus 30.

Kedves barátom,
Holnap vonulok be Szegedre, egy új és nehéz tanév elébe. Egyrészt ez, másrészt pedig, hogy te már nem vagy ott, igen lehangol. Azt még el tudom képzelni, hogy az új felső ipariskolán reggeltől estig kell majd robotolnom, de azt, hogy téged már nem találjak estenként a Tisza kávéház asztalánál, azt sehogy se tudom elhinni. Évek óta te voltál az egyetlen ember, kivel szemben a mindennapi barátság közönyös érzése mély, szerető vonzalommá alakult, sőt mondhatnám, hogy te voltál az egyetlen Szegeden, kit barátomnak éreztem. Szemtől szemben nem tudtam volna ezt elmondani, így azonban jólesik e kényszerű vallomást megtennem.”

Juhász Gyula:

[Babitsról] Néha eljárt a kávéházba is, a Tisza tanári asztalához, ahol Bérczy kolléga sakkozott és felsőbb matematikát magyarázott, ahol a kis Blau egészen rossz véleményvel volt a véletlenül napfényre kerülő Babits-versekről, és ahol egy megértő lelkű és szerető szívű költőtárs is találkozott: a finom, művelt Kún József, a Kiss József-imádó. Ő volt Babits első valódi méltányolója Szegeden, és ő mutatta be Kiss Józsefnek, aki egy jubileumára jött le városunkba, és nem is gondolta, hogy az a sápadt, sovány, szerény és ideges fiatalember, ott szemben vele, már akkor is trónpretendens és nemsokára elsőj a magyar költészet királyságában. (Nyugat, 1924. ápr. 1.)

<http://www.kortars.com/0202/peter.htm>

Babits Mihály: Kun József

Szegény, szegény Kun József! Költő volt, és java korában, egészen váratlanul elhunyt. Barátom volt ő, mikor én még senki se voltam, és ő már valaki. Az idősebb barát elnézésével és szeretetével vigasztalt fiatalos és okatlan kétségbeeséseimben. Most nekrológot írnak róla! Tudnék-e most róla mint költőről beszélni? Talán nem alkotott maradandót: de én tudom, mily szent dolog volt neki a művészet, mily igaz érzés súgta verseit. Minden szépnek valódi rajongója volt. Nem volt sor, amit könnyelműen és hirtelen írt volna le: csak ünneplő ruhában ment a templomba. Az ízlés volt a lelke: ez vezette költészetét és egész életét. Nem is költői, hanem emberi ízlés volt ez, és megnyilatkozása az élet bizonyos körülményeiben jóság és szelídség. Jó és szelíd ember volt: a kultúremlékek azon fájából, melyet ma még inkább csak az utópisták regényeiben találunk leírva. Minden durvaság, minden szigorúság idegen volt neki. Még a művészetbe is bevitte szelídségét. Dantét, Kemény Zsigmondot kegyetlennek találta. Szerető lélek volt, és szerettem ezt a lelket. Meg kellett halnia. (Nyugat, 1912. júl. 1.)

Kún József pályája

Kún József 1873. október 1-jén Szombathelyen született. Családja hamarosan Miskolcra költözött; ő ott érettségizett, majd a budapesti műszaki egyetemen gépészmérnöki és tanári oklevelet szerzett. 1902-től tanított a szegedi állami fa- és fémipari szakiskolában, amely 1908-tól felső ipariskolaként működött. Mestere, Kiss József ezt Kún József afféle száműzetéseként értékelte: „A Duna partjáról a Tisza partjára vetődött, és életének utolsó tíz éve kimondhatatlan sóvárgásban telt, vissza a nap országa után. Európai levegő, a főváros volt mindennapi áhítozása, és elmúlt, mielőtt célhoz érhetett volna. Róma kellett neki, és beleveszett a Pontus mocsaraiba.” (Előszó a *Kún József hagyatéka. Versek* [Bp., 1914] c. kötetéhez.)

Az iskolai nyomtatott értesítők tájékoztatnak tanári és közéleti tevékenységéről. Lírai költőhöz képest kissé furcsa olvasni e foglalatosságokat. 1909-ben így: „Kún József okleveles gépészmérnök, a szegedi Dugonics Társaság rendes tagja, a Szegedi Képzőművészeti Egylet aligazgatója, fémipari műhelyfőnök, a fémipari szakosztály III. és IV. évfolyamának főnöke. Tanította a gépipari rajzot, a leíró géptant és a technológiát a III. és IV. évfolyamon. Vezette a kazánfűtői, lokomobilkezelői, stabilgépkezelői, fémipari szakrajz és fémipari műhelygyakorlati tanfolyamokat.” 1911-ben: „Kún József szépirodalmi és művészettörténeti felolvasást tartott a szegedi Dugonics Társaságban, valamint a képzőművészeti egyesületben, ismeretterjesztő előadást a m. kir. honvédelegénységnek, mint bírósági szakértő működött, szakvéleményeket adott iparosoknak, mint a képzőművészeti társaság titkára részt vett a tavaszi műtárlat rendezésében.” Ugyanebből az évből másutt azt is megírta az iskolai évkönyv, hogy a Magyar Mérnök- és Építészegylet szegedi osztályának választmányi tagja. Halála évében „iparfejlesztési ügyekben adott szakvéleményeket, szépirodalmi működést fejtett ki folyóiratokban, és felolvasást tartott a Dugonics Társaságban, mint bírósági szakértő működött, és elkészítette az új felső ipariskolai műhely berendezési tervét és költségvetését. Azonkívül szakvéleményeket adott iparosoknak, és élénk tevékenységet fejtett ki a Szegedi Képzőművészeti Egyesületben, amelynek március haváig titkára is volt.” Bródy Mihály nekrológiájából még idekívánczozik: „Fanatikus élvezője, avatott értője és egyszersmind áldozatkész pártfogója volt a festőművészetnek. Az ő akadályt nem ismerő agitációjának köszönhető, hogy Szegeden az utóbbi években a művásárlási kedv, amelyre ő maga bőkezűen adott példát, jelentékenyen emelkedett. Műgyűjteménye ebben a városban mindjárt a nagyhírű Back Bernát-féle gyűjtemény után következik. Hirdette, hogy Szegeden specifikus festészetnek kell kifejlődnie, s evégből festőkolónia létesítését sürgette. Állandó összeköttetésben állott az országos művészeti körökkel, ahol szakértelmét és műpártoló tevékenységét nagyra becsülték.”

A Dugonics Társaság évi jelentéseiből ottani szereplésének adatai is megismerhetők. 1904. december 18-án még mint *vendég* olvasta föl költeményeit. 1907. december 1-jén választotta a társaság közgyűlése rendes taggá. 1908. február 9-én, amikor Kiss József volt a társaság vendége, Kún József *Szonettek* címmel olvasta föl verseit. 1909-ben a drámapályázat háromtagú bírálóbizottságában vett részt. December végén Kún József verseit – nem tudni, mi okból, talán beteg lett – Sz. Szigethy Vilmos olvasta föl a Városháza közgyűlési termének fölolvasóasztalánál. 1910-ben a társaság ezerkoronás szépirodalmi pályadíját a közgyűlés Kún József *Kék hegyek* című költeménykötetének ítélte, megosztva Szabó Ferenc *Hegyek között* című elbeszéléskötetével. Az ötszáz korona is szép summa volt akkoriban.

1912-ben az évi jelentés is elbúcsúztatta Kún Józsefet. Tömörkény Istvánnak, a társaság főtitkárának fogalmazásában olvassuk: „Már ifjan ismertté tette a nevét irodalmi munkásságával, s mint műegyetemi hallgató írta meg a *Pallas Lexikon* számára a modern német irodalom történetét. Egy időben sikerrel fordította a modern német poétákat.” Temetésén a társaság testületileg jelent meg, s a sírnál a szépirodalmi osztály nevében Móra Ferenc osztálytitkár mondott búcsúbeszédet.

Kún József 1904-ben feleségül vette Szabó Jolánt, Szabó Jakab szegedi ügyvéd leányát. Két fia született: 1905. november 13-án a leveleiben Gabsiként emlegetett Gábor és 1908. október 21-én Miklós. Kún Gábor András – Kanyó Ferenc kutatásaiból tudom – munkaszolgálatosként a Don mellett 1942. december 26-án *végelgyöngülésben* halt meg. Vers is szól róla: *Gábor iskolába megy*. Kún Miklós, a ma is élő neves pszichiáter orvos a harmincas években Radnóti Miklós legszűkebb szegedi, később pesti baráti körének lett tagja.

Kún József első versei még a Borsodmiskolci Közlönyben, a Miskolci Naplóban, a későbbiek az Új Időkben, a Vasárnapi Újságban, a Szegedi Naplóban jelentek meg. Érdekes, hogy Sz. Szigethy Vilmos még 1943-ban is emlékezett költői álnévére: Hetes néven is írt az említett lapokban, s ezt ismerte Gulyás Pál írói álnévlexikona is. *Lámpaláz* című versében Kún József emlékezett arra időre, amikor legyőzve végre aggályoskodását, kétségeit, először adta ki versét saját neve alatt. A Hétben 1895-ben szerepelt először – a szerkesztő Kiss József (1842–1922) a nagybátyja volt. Ez tette lehetővé, hogy A Hétben elhelyezze szeretett barátjának, Babitsnak előbb műfordításait, majd verseit. S ez magyarázza, hogy Babits, amikor rövid ideig a Szeged és Vidéke munkatársa – hét cikk erejéig színikritikusa – volt, 1907. december 15-én terjedelmes cikkben méltatta Kiss József költészetét. Ez az írása *Negyven év* címmel 1933-ban megjelent a *Kiss József és kerek asztala* című gyűjteményben is. (Péter László)

VENEZIA

Az ősi templom márványormait
A búcsúzó nap rózsaszínbe vonja,
Hull, hull a fény a patinás toronyra
S csillog-ragyog az aranymozaik.

A lagunán, melyet gyöngysor gyanánt
Övez a néma paloták sora,
A sugaras alkonyak mosolya
Ezer futó csillámon villan át...

Itt messze északon, ködben, sötétben
Imbolyg előttem halványan e kép,
Amelyet egykor álmélkodva néztem.

Ó bűvös emlék, mesebeli alkony!
A költészetnek minden kútfejét
Gyönyörtől ittasan csobogni hallom.

VÉGZET

Halkan cseng nyugtalan szívemben
Egy rejtelmes melódia —
E dallam bánt, emészt szünetlen,
Ennek vagyok a mártira.

Ezt hallgatom, akár rózsákon,
Akar göröngyön visz utam,
Ezt hallgatom mikor az álom
Fölöttem halkan elsuhan.

Vígságom a vidámság árnya,
Nem igaz bú a bánatom:
Az indulat csapongó szárnya
Úgy megtörik e dallamon.

Az évek tűnnek — ah, mi gyorsan! —
Maholnap dérlepett hajam
S nem éltem még, csak álmodoztam
Én balga, én boldogtalan!...

Egy dallam cseng-bong a szívemben,
Rejtelmes, kárhozatteli
Egy dallam bánt, epeszt szünetlen —
És nem tudom elzengeni!

ELFELEDETT KÖLTŐK – KÚN JÓZSEF

MAGÁNYOS SÉTÁN

Csendes alkonyatok ábrándos homályán
Elhagyott határok ösvényeit járván,
Feltáru előttem, bűvös dalra kelve,
A mindenség titkos, mélységes értelme.

A felhők, az égbolt, a folyó, az erdő,
Mind, mind merő dallam: ujjongó, kesergő
Földi ajkon soha meg nem csendült ének:
Ismeretlen vágjak és teljesülések.

Ha most megérthetném: a lét üdvössége
Az örökös vágy-e? a teljesülés-e?...
Titkos hangok árja egyre hull rám, hull rám,
—
Ó, ha amit sejtek eldalolni tudnám!

OFIR*

Ofir, kincses Ofir, ősi, nyomavesztett,
Elzúgott időnek ködös távolából
Ragyogó emléked olykor fölvilágol
S fényes délibábként csodás képet renget.

Hajós népet látok partod felé szállni,
Bányáidnak mesés érceért hajózva,
Friss szelek fuvalmán dagad a vitorla:
Közel biztatnak már bérceid csodái.

Valamelyik őszám a hajó orráról,
Vágyban s lázban égve partod felé bámul —
Salamon királynak hozand kincset onnan.

S a láz, mely átjárta bűvös földed láttán,
Fut rajtam is végig, késő unkáján,
Amikor sejtelems emléked fellobban.

* [Ofir fekvéséről — a név görög eredete: a-pür = tűz nélkül kapott színarany — bizonyosat nem tudunk; egyesek szerint Indiában, mások szerint Afrika keleti partjain az ú. n. Szomáli-földön, ismét mások szerint — s talán a legvalószínűbben — Arábia déli partjain feküdt. (IKir. 9, 28.) — A szerk.

BAL BLANC

A téli nap bágyadt színében
Sugaras fehérségben állnak
A zúzmarás fák, bokrok, ágak
S dér villan az úton fehéren.

Fehér fenyők, fehér platánok,
Száz jégvirágos csipkefátyol,
Opálos csillogású távol —
S én elbűvöltem meg-megállok.

A fehérségnek orgiája
Borult ez éjjel a határra
S a dérkristályos fák alatt,
Ezüstfényén a holdvilágnak
Fehérruhás tündérek jártak
Lengén kerengő táncokat.

KÉK HEGYEK

Fiam, te fiatal, te boldog,
Ha hívnak majd a messze ormok,
Tebenned gyúl ki új pompára
Vágyó szívem húnyó, nagy álma.

Ó, kék hegyek! Ó, arany-álmam!
Én a feleúton megálltam.
Most hí egy hang, zengő, ígésző,
Mennék megint, de késő... késő...

Fiam, másom, féltett reményem,
Ág húzzon bár és tüske tépjen,
Tiporjon a vassarku élet —
Menj, meg ne alkudj... te eléred!

ELFELEDETT KÖLTŐK – KÚN JÓZSEF

A TUDÓS

Míg Márton mester éjt-napot
A tudománynak áldozott,
Körötte ádáz testvérharc viharzott:
Labanc kurucot vert, kuruc labancot.

Egyszer — fejében tenger gondolat —
Zsivajgás kél az ablaka alatt.
Föleszmél. Ajtót nyitna már, midőn
Nyers hadfiak törnek rá vakmerőn.

És haragosan rátámad a hadnagy:
— Kuruc vagy?
— Nem!
— Úgy hát labanc vagy?!

— Az sem!
— Ha semmi sem vagy, légy hát semmi!
Suhan a kard — és megszűnt lenni.

KOVÁCSOK

Mintha a pokol tornácába látnék:
Füst és korom, kovácstüzek, bakok,
Nagy, tagbaszakadt szurtos alakok,
Fellobbanó láng, bukdácsoló árnyék.

Egy tüziember hirtelen kirántja
A fehérizzó, szikrázó vasat
És négy kar izma feszül és dagad,
Amint súlyos pöröllyel csap le rája.

S míg a kovácstűz rőt, félelmes fényt vet,
Félisteneként formálják az ércet:
Röppen körülük szikrák glóriája.

Ó gyönyörű, ó fölséges tusa!
Zengő üllőn, csodás melódiára
Harsányan szól a munka himnusa!

ELMÚLT SZERELMEK...

Elmult szerelmek, régi vágyak!...
Szívem már sokszor szeretett,
Még mielőtt ismerhetett.

Ó ne kívánd, hogy rég elbágyadt
Emlékeimet felidézsem:
Már nincsen róluk mit beszélnem.

Ha hozzád tartó utamon
Még áll is egy-egy régi oszlop:
Magas bálványuk porba omlott.

Az egykor meghitt arcokon
Már elmosódtak a vonások —
Nem ismerek többé reájok.

De a te szivedben talán,
Bár számot sem tudsz adni róla,
Még illatos egy régi rózsa.

S olykor egy névnek hallatán,
Boldog emlékek raja éled
S arcodba kergeti a véred...

Ökölbe szorul két kezem,
Ezer pokol gyötrelmit érzem —
Kacagj ki szívem, feleségem!

Ó sohse szünő gyötrelmem,
Hogy nem én voltam aki benned
Elsőnek fakasztott szerelmet!

A SZENT TŰZ...

A szent tűz néha elfog engem is
S megkap az alkotásnak égi láza:
Értelmem rejtett küszöbe alatt
Viharzó érzelmek háborganak,
Napfényre vágyva és harmóniára.

De értelmem, ez a hideg nagyúr,
Magára eszmél hirtelen haragban:
Mit tétováz a halk rím ajkadon,
Minek vergődni múlandó dalon —
Ne fakadjon dal, ha nem halhatatlan.

A verseket Kún József két megjelent kötetéből válogattuk:
a *Kék hegyek. Versek* (Bp., 1909) c. kiadványból az első hetet;
valamint a *Kún József hagyatéka. Versek* (Bp., 1914) c.
gyűjteményből az utolsó hármát. — Minden költői szöveget
betűhíven adunk, megőrizve a kötetek mégoly vitatható
helyesírási megoldásait.

AMBRUS JÓZSEF

Egy stekli értéke

Élt a múlt században egy ember Pásztón, akiről szinte mindenki tudott, legalábbis hallott róla. Szakmai körökben még inkább. Kovácsmester volt, 94-évet élt. Szülőfalumban, innen több mint 20 kilométerre, Obreczán Jani bácsival beszélgetve, bizonytalanul megemlítettem a nevét. Mint szakmabelinek, talán mond neki valamit, mire így reagált.

„Már hogyan ismertem volna! Nála vizsgáztam! A segédleveleken ott van az aláírása!”

Úgy tartják, a kovácsoltvas ma a reneszánszát éli. Gépekkel készített díszekből, spirálokból, levelekből összehegesztve készülnek otromba tákolmányok és magas színvonalú műlakatos munkák. Annyi a közös bennük, hogy a kovácsoláshoz nem sok közülük van. Jani bácsi kapujában viszont benne van az anyag, a munka, a szaktudás. A pálcavégeken tulipánok, melyeknek kialakításához használták az egyik, címben szereplő eszközt is.

A stekli gyűjtőnév, szakmánként más jelentéssel. A kovácsok az üllő négyszögletes lyukába helyezhető segédeszközt, különböző alakú betétet értettek alatta. A termékek sokszínűségétől függően több tucatnyi lehetett belőlük egy kis műhelyben is. Gyakran maguk készítették. Megőrizték, mert ha ismét szükség lesz rá, nem kell másikat csinálni!

A politika azonban, mint már oly sokszor, közbeszólt. A magánszektor ellenséggé vált. Néhány öreg szaki ugyan kitartott, de a fiatalok inkább a gyárakban, üzemekben próbáltak szerencsét. A szerszámok leértékelődtek, többségük a hulladéktelepen, majd a nagyolvasztóban végezte. Néhány forintért, hulladék vas áron vették át.

Saját készítésű kohóval, kevéske felszereléssel, hobbiként már kovácsolgattam. Kellett volna valamilyen stekli. Logikusnak tűnt, hogy megveszem attól, aki már nem használja. Nem ördögtől való gondolat. Ritkán még ma is előfordul, hogy csupán azért adják valakinek, mert szeretnék jó kezekben hagyni. ...

Ica néni a fent említett kovácsmester, az „Öreg Firster” lánya, nyugdíjasként takarított, de a reggeli bevásárlását is ő végezte nálunk a „Gépállomáson”, ami már régóta nem az volt, de a köztudatban így maradt meg. Szeretett a fiatalok között lenni, gyakran beszélgettünk. Kedveltem a közvetlenségét, szókimondó voltát. Néha az apja is szóba került.

„Dolgozik-e még?”

– Hogy dolgozna már?! ... 91 éves! ... De minden nap kimegy a műhelybe, tesz-vesz, rámol. Ott érzi jól magát. ... *(Eszembe jutott a stekli.)*

– Alkalomadtán megkérdezhetné, megválna-e tőle, mert szívesen megvenném!” ...

Néhány nap múlva, fülig érő mosollyal fogadott.

– „Józsi, Józsi! Maga a bűnös! ... Kellett nekem szólni! ... Apám – maga miatt (!) – engem baltázott le.” *(Csak ő egy vulgárisabb kifejezést használt.)*

Persze látszott, nem veszi nagyon a szívére. Kíváncsivá tett. Milyen az, amikor egy nyugdíjast leteremt az apja? Kértem, mesélje el!

Várta a megfelelő alkalmat. Ebéd utáni kellemes hangulatban előhozakodott vele. Józsi bácsi kedve egy pillanat alatt megváltozott. Úgy tett, mint aki nem érti a hallottakat.

„Hogy mit akarsz?! Egy steklit?! Hát mégis, hova gondolsz lányom?! ... Szerszámot eladni?! ... Hihetetlen! ... *(Még a két kezét is fölkapta.)* A felszerelést nem herdáljuk el! ... Verd ki a fejedből! ... Amíg én élek, itt marad! ... Aztán majd a bátyád öröklí!”

Már a pusztá gondolatot is szentségtörésnek vette. Sokáig dohogott, morgolódott.

Tisztelettel tudomásul vettem az idős mester döntését, a felháborodását is megértettem. Természetesen a szaktudása és szorgalma révén, de ezeknek az egyszerű eszközöknek a segítségével nevelte *(írd és mondd)* húsz gyerekét! Ragaszkodott hozzájuk, az élete részévé váltak!

Néhány évtizeddel később, magam is megöregedvén, még inkább érdekelni kezdett, ki és milyen volt ő valójában? Felkerestem Évát, az egyik – immár nyugdíjas – unokáját.

„Nagyon jó ember volt! Alig volt valaminek, de szeretetben éltünk.”

Kezdődtek a történetek a maiak számára talán érthetetlen kor mindennapjairól.

„Hajnali háromkor, halkan kopogtattak az ablakon. Nagypa résnyire kinyitotta és kiszólt: megyek. Mert – tudod kislányom –, aki ilyen korán kopogtat, annak segítségre van szüksége. Hatvanba vagy Gyöngyösre, szőlőkarót szállító fuvarosok indultak ilyen korán. Talán meglazult, leesett egy patkó, vagy a kocsin van valami javítanivaló, emiatt nem vághattak neki a hosszú útnak. Fizetni persze nem tudtak. Majd ha eladják a rakományt, de annak is ezer a helye. Mégis megegyeztek.”

Érdeklődöm, ki segített neki, hisz' ez nem egy emberes tevékenység?

„Az öt fiúból kettő lett kovács, ám egyikük fiatalon meghalt. Ha szükség volt rá, a lányok is megfogták a nagykalapácsot, de végeredményben egyedül Tibor öregbítette tovább a Firster név jó hírét.” ...

Kérem, hogy éltek?

„Sokan voltunk. Hol többen, hol kevesebben, de nagyjából mindig húsz körül. Gyerekek, unokák együtt. Az egyik lánya és unokája között csak néhány hét a korkülönbség. Minden apróságnak tudtunk örülni. Ó, mikor a kocsival megérkezett a kenyér!”

Közbekérdeztem: volt kocsijuk, lovuk? Mosoly futott át az arcán.

„Ugyan miből lett volna?! Télen, nagy hidegben a nővéremmel felváltva jártunk iskolába, mert még cipőre sem tellett mindnyájunknak. ... Amelyik fogatos arra járt, elhozta. Az volt az önként vállalt kamat. Szerényen éltünk, de mindig számíthattunk egymásra és ez olyan jó érzés volt!

– Vezettek listát a tartozásokról?

– Nem kellett! Mindenki számon tartotta magának. „Hát hogy kérhetnék bármit a Mester Úrtól, ha még az előzőt se' rendeztem?” ... Bizony, más világ volt!” ...

Szeretett feleségét, gyermekei anyját, 56-éves korában elveszítette. Újra nősült, makacsul küzdött tovább. Lisztért, krumpliért, babért, tüzelőért dolgozva gazdagságot ugyan nem, de szeretetet, tisztas megélhetést és biztos menedéket nyújtott ennek a hatalmas családnak, míg mindegyikük szárnyra nem kelt.

Élete utolsó éveire, egy sajnálatos baleset következtében elveszítette a látását. Vakon is kibotorkált a műhelybe, meg-megpengette hűsége öreg társát. Emlékek ébredhettek benne: mikor még erős, egészséges, fiatal volt. ...

Az epizódok összeillesztése után, fokozatosan élesedik a kép előttem arról az emberről, aki nemcsak magasságával emelkedett a társai fölé. ...

A kis műhelyek megszüntetésével több, évszázados hagyományokkal rendelkező szakma teljes kézműves kultúrája, vele a bizalom, a megbízhatóság, a felelősségtudat e sajátságos keveréke tűnt el, visszahozhatatlanul.

Mindezek tükrében gondoljuk át újból: mennyi is egy stekli értéke?! ...

Bemutatóimon egy 1927-ben készült üllőn kovácsolok. Ismerem a történetét, az elődeimet, miáltal számomra még becsesebb. ... Az ő felszerelése elkallódott. ...

Őrizze hát legalább az írás egy korszak tisztességben megöregedett, általam ismeretlenül is nagyra becsült képviselőjének emlékét!

Fotó: AMBRUS JÓZSEF

PÉTER ERIKA

tavaszi 2022

kiszabadultunk
a tél markából
szélesre tárja karjait a nap
dombok mutogatják
bálnahátukat
csíz költ a fenyvesben
szél füttyöl
mint játékába
feledkezett gyermek

a napfénynek is
hangja van ma

ám nem olyan messze
bombák süvöltése
zuhan le a földre
recsegnek a gallyak
galambszárnyak verdesnek
virágba borult fák
kirázzák magukból a színeket
a madarak énekét
nem hallja meg senki

madarak vágya az ég után

a madarak elrejtőztek
sosem hallom énekelni őket
kalitkába zárva élnek
nevetnek
hogyan ne kelljen sírniuk

KULCSÁR TIBOR

Ketten

Mint sima szőrű, álmos, lusta nyáj,
aludni tért, elpihent a falu.
Szikkadni kezd az árokparti sár,
s a levelek susogva, halk szavú
nesszel összesimulnak a fán.

Ha festő lennék, szénnel festeném
e sok elmázolt, szürke vonalat.
Ketten vagyunk csak ébren: te meg én,
s ni, csöpp fények, mint jánosbogarak;
még szántanak a Láci Feketén.

A faluban nem mozdul semmi sem.
Csöndes az ereszalja és az ólak:
a kék sajtár már üresen pihen,
kérődző, csillaghomlokú borjak
rágják a csöndet lustán, szelíden.

A fűben tücsökbanda ébredez.
A csillagok – az égbolt szinte reszket –
dúsan csüngő fűtőkben fénylenek.
Letörnék néked egy gerezedet,
de az egekig föl nem érhetek.

Csak kószálunk az estben hallgatag,
árnyékunk simulva olvad össze,
s míg egymásra talál a két ajak,
hogy vágyainkat csókban megfürössze,
s a lombos ágak reánk hajlanak,

elfelejtem, hogy néha féltelek,
s lehull rólam gond, kétely és titok,
s csak azt tudom, hogy oly jó itt veled.
Feltartanám a tűnő percekét,
ha csókolsz, s tiszta szemed rám nyitod.

Forrás: KULCSÁR TIBOR: *Arcképünk tükörben*, Bratislava, Madách Könyv- és Lapkiadó n.
v. 1986. Szépirodalmi Könyvkiadó

A költő jogörökösének, Kulcsár Zsuzsának engedélyével közöljük a verset [szerk.]

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_\(k%C3%B6lt%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_(k%C3%B6lt%C5%91))

SITKU RÓBERT

MINDEN ÉS MINDENKI

Ő azt is látja, amit én nem,
majd az orrom elé tolja,
s az eszmélés után már ketten
tudunk és hallgatunk róla.

Beszélni erről felesleges –
mint ez a vers, oly céltalan;
mint keresni akkor, ha nincsen
és eldobni akkor, ha van.

Ő azt is érzi, amit én nem,
majd tikkadt figyelmemen át
felszívárog a tudatomig,
hogyan szétterítse ott magát;

zajtalanul, csendben olvad fel
az álmatag szöveteken,
hogyan felismerjem, hogy mit
érezek,
hogyan miért – s miért kell nekem.

Ő azt is tudja, amit senki,
mert valakiként nem lehet;
el kell, hogy dobd az emlékeket,
hogyan megérinthesd a szelet;

ő azt is tudja, ami örök
és megelhetetlen – hiszen
hogyan lelhetnél meg bármit is, ha
minden és mindenki isten.

ALATTVALÓ

Majd listára tesznek
és kielemeznek,
jó kollaboráns, vagy
megbízhatatlan vagy;

és megjutalmaznak
a nemzet-tudattal
vagy nyakadra lépnek,
hogyan vak csöndben maradj.

Majd burokba raknak,
szellemi burkába,
s az ő szavuk lesz az
egyetlen valóság;

és arra kell nézni,
amerre mutatnak,
lelkessedni, félni,
épp, ahogyan mondják.

Isten is az övék,
a hatalom, erő;
túlhízott tudattal
vájják ki a medret

abba az irányba,
ahol majd legvégül
határtalan gögjük
maga alá temet.

Csendet hoznak, sunyin,
és vizslató szemmel
kutatják a tudat
legmélyebb részeit;

majd tálcán kínálják
– jól fűszerezve – a
megkevert mérget, mi
kábit és részegít.

Alattvalók lettünk.
És szolgai módon
hagytuk, hogy új urak
tapossanak rajtunk;

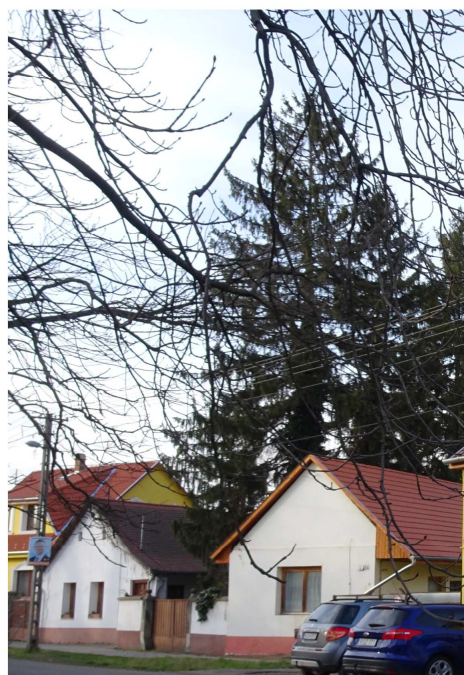
cipőjüknek sarát
hátunkon töröljék,
megköszönve, hogyha
alamizsnát kapunk.

Taknyos, kutya nép ez!
Sosem tanul. Soha!
Fejében álmai
szívárványa vakít;

és akkor sem ébred,
amikor urának
lovaglós ostora
a bőrébe hasít.

Csak meghúzza magát
és lehajtja fejét,
urának ütése
ítélet fölötte;

szolga volt az apja,
szolga lesz a kölyke,
semmi más, csak szolga –
szolga mindörökre.

Szob, utcakép

Fotó: **FÚZY-MOLNÁR ZOLTÁN**

ÖTVÖS NÉMETH EDIT

Átalakulás

lenyúlok a múltba
akadályoznak
kinőtt divatjamúlt kelmék
beleakad az ujjam
lerázom magamról
a szembesítés
foncsorozott türelmét
habókos fiókot szaggat
agyam zavaros dala
mantra zötykölődik
lekváros kenyérré szelődül
beleharapok és megeszem

Képzeletem játéka

Lerajzolom a neved
színes cukrokból
kanyarítok betűket
ragacsos sorok festik
arcodra a megannyi gond-létrát
mosolygós szemet is
karcolok az ívre
régem nem láttam már így
ezért színezem ily kékre
frissen pezseg a hangod
habzó szóda a borban
ahogy nézed
buborékban a képed
mintha látnám
pedig csak a képzelet
ígért meg nekem így
megint téged.

MOLNÁR EDIT textil-munkái

PETHES MÁRIA

Messzi évek illata

naplórészletek

titokkal telten harmatban fürdesz
a Tó felől érkező szél vízszagú ujjával
simogatja hajad esténként szemhéjad alá
vackolják magukat a holtfáradt madarak

*

az idő fehér fodros folyója árad
lezárt nyaralókban rekedt nyarak
zaját sodorja rothadó iszapszag
szállong és a lidércek szédítő
táncából rövid ideig tartó extázis

*

csettintésed csendet szikrázik ujjadon
nem történik semmi de érzed a szerelem
él az egyszer nyíló virág illatát árasztja
sajnos a vággyal nem lehet beszélni
mindig a hiányzó testet csábítgatja

magadra öltöd a topis csendgúnyát
vidékre elmegy kabát alá egyik
közömbös tekintetből a másikba
zuhansz a hajóhangárba vontatott
vitorlásoknak prédikálsz

zsákutcában bolyongsz folyton
keresel valakit aki felidézi az elveszett
boldogság hangnemét akivel kitalálhatsz
egy új álmot magatoknak ezt játssza
oda-vissza az ég multimoziája

*

különös fény tört elő
a testéből de nem hitt ő
sem nekem napfogyatkozáskor

PETHES MÁRIA: *Messzi évek illata, naplórészletek*, alkoTóház, 2019

JÓNA DÁVID

Újhold

A férfi megérkezik.
A nő széken ül, ölében gyűrődő ruhájának redőit simogatja.
A kupolateremben erősödik a dobogás. Félhomály van.
Megdermed a cukorszirup. Mi lesz most?

Az ezerszer elképzelthez képest minden más.
Mindig így van.
A vaskapu nehéz ajtószárnyai tétován nyílnak.
Késhegyen egy olíwabogyó.
A valóság az ablakpárkányon áll, és lenéz a mélybe.
A csóktól bíbor fut át a bőrön, magába szívja a kék ereket.
A szék, mint egy kantáros nadrág figyel.
A ruhaszáritó kötélén latorként feszül a férfi inge.

Alvó bálna a hegy, alatta szaténfehér lankák,
a déli szél simogató gyöngédségére várnak.
A barlang-templom bizonyosságokat rejt,
s kelyhének tüzével az élet szépét hirdeti.

A nő feláll, szája szélén finom remegés.
Lassan gombolja ki illendőségét.
A combok márványfolyosóján ígérek suhannak.
A hold dagályában megtelik az öböl.
A mozsárban az elvárások pohara.
A szövőszéken rombuszmintás estszőnyeg készül,
sejtelmességek nyaldossák a poshadt szíveket.

Ünnepélyesség, szertartásosság és a kapzsiság hízeleg a percnak.
A képzelet, s a remény a megvalósulásba fullad.
A férfi meztelen, két karjával, mint egy villás targonca, úgy emeli fel a nőt,
s teszi az ágyra. Selyemgubójából szirmot bont a pipacs,
kézbesített isteni panorámában éli meg a transzcendenciát.

A lejtős asztalon üveggolyók indulnak végzetük felé.

A nő a kilincs után nyúl, az belesimul a kezébe,
belép az ajtón. Az ajtó befelé nyílik.
Előbb sziluettjét, majd fátylát veszti,
a tetőzést kívánja, a meghódítottságot,
a fülébe súgott mássalhangzókat, az újraélesztést, a finálét, a feloldozást.
A híd pilléréhez hullámok csapódnak.
A kockacukor olvad a teában.
Újhold van. A férfi megérkezett.

TÁTRAI S. MIKLÓS

Az ostor

A kis falu csendesesen bújta meg az erdő ölelésében. Valamikor grófi major volt, majd egyre több ház épült az út mellé. A gróf örült az érkezőknek, engedékenyen segítette letelepedésüket, szüksége volt dolgos, szorgalmas emberekre. A fakitermelés, a környező földek művelése sok munkát adott. A háború után az erdő, a föld, a legelő állami tulajdonba került. A falubeliek megkapták házaikat, többeknek termőföld is jutott. Munkalehetőség bőségesen adódott, lassan javultak az életkörülmények, nőtt a jövedelem. A házak mögé ólak, istállók épültek, megszépültek a kertek, gyümölcsösök. A hatvanas évek elején már huszonhét házból álló, takaros kis falut talált az arra járó. Ez persze ritkán fordult elő, az országút az utolsó portánál véget ért, onnan már csak földutakon lehetett továbbmenni. Már amikor lehetett, mert nagyobb eső után erre kevesen vállalkoztak. A legelőre vezető út különösen barátságosná vált ilyenkor, mert a naponta kijáró a tehenek mesterei voltak a sárdagasztásnak. Valószínű már maguktól is kitaláltak volna, de mégis szükség volt Ludas bácsira, aki hajnalban ostopattogatással jelezte az indulást, napközben szemmel tartotta az állatokat, este pedig hazaterelte őket. A gazdák reggel kiengedték a teheneket az istállóból, este nyitott kapuval várták őket, mert mindegyik hazatalált. A rendesebbek bögtek egyet a kapuban, amit akár köszönésnek is mondhatnánk, azután beballagtak a jászol elé. Megkötötték őket, de valószínű anélkül sem menetek volna el. Folytatták az evést, és többnyire békésen túrték, amikor a gazdaasszony megfejté őket.

Ludas bácsi a múltból maradt a faluban. Nincstelen zsellér volt, sosem nősült meg – ki tudja miért –, gyerekei nem születtek, legalábbis mindig ezt mondta. Rendkívül egyszerű, igénytelen ember volt. Az egyik istállóban lakott kutyájával, a tehenekkel egy fedél alatt. Mindig másik családnál étkezett, szerény fizetését a falubeliek adták össze szolgálataiért. A nyugdíj és adózás ismeretlen fogalom volt előtte. Nehézkesen olvasott, még nehezebben boldogult a betűvetéssel, évek óta már csak a nevét írta le, azt is ritkán. Mégsem mondhatjuk rá, hogy tudatlan volt, mert értett a földműveléshez, állattartáshoz, ismerte a növényeket. Legnagyobb tudománya azonban a karikásostor készítésében, és annak használatában rejlett. Apjától tanulta ezt a különös mesterséget, és szinte művészetté fejlesztette. Gondosan választotta, válogatta meg a nyelet, leginkább a szilvafát szerette. Szívesen és szépen díszítette faragással, azonban ezzel mindig várt öt-hat hónapot. Előfordult, hogy a leggondosabban válogatott és előkészített nyél is megrepedt néhány hónap után, és akkor kárba veszett volna a díszítéssel töltött idő. Régi ostorszíjat tett az új nyélre, és úgy próbálta, úgy használta hónapokig. Ha addig nem repedt meg, akkor már utána sem lehetett baj vele. Nem kedvelte a rézverettel, ólom- vagy öntéssel cifrázott nyeleket, azt mondogatta, az igazi ostorhoz, amivel dolgozni kell, csak fát, bőrt, kenderkötelet és lószőrt szabad használni. Az istálló sarkában volt a műhelye, ahol a szíjat készítette. Kenderkötelet font körbe mestéri módon vékony bőrszalagokkal úgy, hogy a vége felé vékonyodjon. A fonás után 2-3 vékony bőrszík, a csapó következett, majd rákötötte a lószőrből készített sudárt, amit másutt suhogónak vagy ostorhegynek hívtak. Ez adja a jellegzetes csattanó hangot. Ludas bácsi nem szívesen használta ostorát ütésre, sajnálta az állatokat. Legtöbbször a jellegzetes csattanás, és Csoki kutya ugatása is elég volt az elkóborolni szándékozó állatoknak, hogy térjenek vissza a többiekhez.

Ludas bácsi évente több ostort is készített, szívesen vásároltak tőle a környékbeli pásztorok. A karikás, valójában már nem is karikás volt, csak őrizte régi nevét. Korábban az ostor nyaki részén réz vagy vaskarika kapcsolta össze, a szíjat és a nyelet, amely azonban gyorsan koptatta a bőrt. Sokan, és Ludas bácsi is régóta erős bőrfület használt a fém helyett. Nem volt mindegy, ki milyen állatot őrzött, hiszen az ostorszíj erősségét ahhoz kellett igazítani. Ha az öreg nagyon ráért, és nagyon szép anyaghoz jutott, igazán remekművet készített, amely így nem csak munkaeszköze, de büszkesége is lett tulajdonosának. A falubeli gyerekek akkor tekintették magukat „férfinak”, ha már Ludas bácsi ostorával tudtak nagyot csattintani. Ez nem volt egyszerű feladat. Erőt és ügyességet követelt, úgy körbe forgatni, megrántani, hogy a sudár átlépje a hangsebességet és hangrobbanás, csattanás keletkezzen. Nemhogy a gyerekeknek, még az öregnek sem volt sok fogalma a hangsebességről, hangrobbanásról, de egyáltalán nem érezték ennek hiányát.

Palika nyolc éves legényke, és Ludas bácsi nagy csodálója volt. Szerette nézni, ahogy nyeleket fabrikál, szíjat fon, összeilleszti a karikást, aztán kipróbálja és elképesztően nagyokat durrant vele. Minden vágya volt azt megtanulni, és szüleinek, barátainak mielőbb megmutatni tudományát. Olykor-olykor titokban kiszökött a legelőre, hiszen egyedül Ludas bácsi ismerte szándékait, és próbálgatta a nagy ostort, de az sehogy sem akart engedelmeskedni neki. Az öreg jószándékkal nézte igyekezetét, megsajnálta és elhangzott egy mondat, amelynek következményeit nem sejtették.

– Az a baj Palkó, hogy rövidke még a karjaid, no meg alacsony is vagy egy kicsit az én ostoromhoz.

– Jó, jó, de nem várhatok addig, amíg megnövök!

– Hát pedig ...– bölcselkedett volna Ludas bácsi, de Palika a szavába vágott.

– Tudna nekem egy kisebb ostort készíteni? Az sem baj, ha nem szól akkorát, mint a magáé.

– Gyerek karikást? – hümmögött az öreg – Ki hallott már ilyet?

– Szóval nem tud? – háborodott fel a kisfiú – Pedig én azt hittem, hogy maga mindent tud az ostorokról!

– Tudni éppen tudok, csak most nincs olyan finom bőröm, meg aztán megígértem a domboshegyi kanásznak, hogy hónap végére elkészítem az ostorát. Most nem is érek rá erre! – próbálta kibújni Ludas bácsi a konkrét válasz elől, de a gyerek nem hagyta annyiban.

– Ha elkészül a kanász karikásával, és addig lesz bőr, akkor készít nekem is egyet?

– Akkor igen! – válaszolt az öreg, mert meg akarta óvni tekintélyét, és abban bízott, nem lesz megfelelő anyag, ha ő nem akarja.

– Rendben, kezet rá! – nyújtotta tenyerét Palika olyan felnőtt komolysággal, hogy nem lehetett nem belecsapni.

Nyolc nap volt hátra augusztusból, amikor Palkó sugárzó arccal megjelent az istállóban Ludas bácsinál. Kezében gyanús kis csomagot hozott, amit azzal, hogy „itt a bőr” letett az öreg elé. Ludas bácsi csodálkozó érdeklődéssel bontotta ki a papírt, és elképedve látta tartalmát. Kétségtelen bőr volt, vékony szalagokra, vagy csíkokra vágva, de nem olyan, mint amivel ő szokott dolgozni. Neki az állat hasaalja bőr kellett, amit másra még nem használtak, viszont amit látott, az messze volt ettől. Megfogta, tapogatta, végig simította, majd nagy aggodalommal kérdezte a gyereket, hogy hol szerezte a bőrt, bár előre sejtette a megdöbbenő választ. Palika bevallotta, hogy mivel közeledik az ősz, kapott egy új csizmát a városban, de neki nagyobb szüksége van az ostorra, mint a csizmára, ezért szétvágta. Ludas bácsi hosszú másodpercekig nem tudott megszólalni. Érezte, ebből nagyon nagy baj lesz, a kisfiút jól elverik, és majd őt fogják okolni a történetért.

– Palika ez butaság volt! Nem lett volna szabad tönkre tenni az új csizmát! Ha ezt apukád megtudja, nagyon fog haragudni!

– Ha maga nem árul el, nem fogja megtudni, hogy ostor lett a csizmából.

– Dehogynem! Hamarosan keresni fogják, és nem találják. Ezen a bőron pedig igenis látszik, hogy csizma volt korábban. Rá fognak jönni. Gondolom csak a szárát vágtad fel, mit csináltál a többivel?

– Elrejtettem a szénakazalban!

– Ezt rosszul tetted, ott megtalálhatják!

– Akkor most mi lesz? – rettent meg a kisfiú, mert érezte az öregnek igaza van.

– Nem tudom, majd csak kitalálunk valamit, addig ne szólj róla senkinek! Az lesz a legjobb – gondolkodott el az öreg, és már kezdett kialakulni a megoldás –, ha idehozod nekem azt, ami megmaradt a csizmádból. Még ma, és nagyon óvatosan!

A szeptember szép, napsütéses idővel köszöntötte a falut. Az erdő még őrizte zöld színét, az itt-ott sárguló levelek kedves színfoltot jelentettek. A gyerekek nagy bánatára véget ért a szünidő, az egy tantermes osztatlan iskolában megkezdődött a tanítás az alsós kisdíákoknak. Palkó szerencséjére száraz napokat ígértek, nem volt szükség csizmára. A titok egyelőre nem derült ki, de mind gyakrabban gondolt szorongva arra pillanatra, amikor be kell vallania butaságát. Már nem reménykedett Ludas bácsi segítségével, aki azóta sem üzent neki semmit, ő pedig nem mert hozzá menni. Se csizma, se ostor!

Szombat reggelinél Palkót megkérdezte édesanyja, mit akarhat tőle Ludas bácsi, mert azt kérte, hogy estefelé, amikor hazajött az állatokkal, engedje át hozzá. Palinak azonnal cigányútra ment a falat, hevesen köhögött, ezzel szerencsére elodázta a választ. Egész nap csak Ludas bácsin, a csizmán és ostonon gondolkodott, a tanító néni kétszer is rászólt figyelmetlenségéért. Este, amint tehenük befordult a kapun, máris indult a nagy istállóhoz.

– Megjöttél kisbarátom? – kérdezte az öreg, és jóindulattal nézett végig az aggódó fiúcskán.

– Jó estét Ludas bácsi! Anyukám mondta, hogy keresett.

– Igen, mert elkészült a kanász ostora, gondoltam érdekel.

– Szívesen megnézem – válaszolt csalódottan Palika, mert nem erre számított.

– Már ki is fizette, holnap jön érte.

– Ez nagyon szép! – ámult el őszinte csodálkozással a kisfiú, és kézbe vette, simogatta a valóban mesterművet.

– Ahogy mondtam, a kanász már kifizette, és képzeld nem pénzt adott érte.

– Nem? Hát mit?

– No, nézz ide! Ezt a csizmácskát hozta, ami véletlenül pont olyan, mint amilyen a tiéd volt! És ezt most neked adom! Vidd haza, tedd oda, ahonnan a másikat elvetted, és ez az egész ügy, maradjon kettőnk titka!

REJTŐ GÁBOR

Tartozás

Valami tartozásom van, volt, lehet
nem tudom. Megtettem, amit ember megtehet.
Vér, verejték, könny kísért, kergetett az úton
a képzelt cél felé, hogy létezik e világban otthon
s én haza érhetek.

Ma már látom, felhőből van a célszalag
az ember hiába szalad, a cél maga az átkelés
s aki elég szemfüles, a vanások földjén talál
a kaktuszok és dudvák közt némi mannát
nincs megérkezés.

Ez a tartozás – tekintsük annak -, mint égi iga
mióta e testbe zuhantam, ketyeg, monoton
konokul, mint lelkem vezérlő csillaga
hozzá tartozom, mint szívhez a dobbanás
– itt a földön, senkihez, soha.

Hát valahogy így. Így van kitalálva, s lettem
köztetek kollektív árva, mindenkié és senkié
mint az eső, vagy a szél. Aki tartozik, az éntelen
beszél, s kénytelen matat a kollektív kosárba'
le-föl azt magyarázza.

Nincs tehát tartozásom. Maga vagyok a tartozás.
Ahonnan indultam, most megérkezem mégis.
Ez a Semmi, lehetne szép is, ha látnám a vartyogó
mélyben, hogy amit magamnak reméltem, lesz
boldog, kollektív genezis.

2022.05.05.

A kékfestő dala

Ha erre jár egy madár
átfestem kékre
úgy engedem vissza
a szürke, magas égbe.
Légy boldog madárka
lelkem éji része
felejtse, ami fáj
figyelj a szépre.

2022.04.30.

Párizsba holnap beszökött a Nyár

Párizsba holnap beszökött a Nyár
a Szajha partján találkozok velem
két hajót ringat, sodor előre
egyik a szabadság, másik a szerelem.

A Nyár heves, a kasza egyenes
azt súgja, nem várhat tovább
tett az, aminek tétje van
hát kihordja a republikát.

A királyt megölni nem kell
s hőkölni sem a sorfalak előtt
Navalnij herceg szétosztja vagyonát
s a szerelem száz halált legyőz.

Párizsba holnap beszökött a Nyár
egy percre jött, de marad
a Szajha partján szivárvány zászló
s megússza a diliházat Marat.

A rakodópart alsó kövén
cirógat a fény néhány fémcipőt
füstösen, furcsán nézik, ahogy
szakadnak fel a kollektív ködök.

Se kék, se vörös vér ne folyjék
magától elválk hazug és igaz
az intimitás az egyetlen valóság
énekeljetelek vele, ha színre lép Piaf.

2022.06.05.

TÓTH-KURTZ MÁRTON

Fűben hittél

Süt a Nap,
Kint fekszem alatta,
Fűszál a számban,
Felettem kéközőn,
Hűtlen hitem,
Már megint elszökött.
Mit képzél magáról,
Elfut egy más ügyért,
Hordjon a fene neki reményt.
Egyik nap földre küld,
Másik nap felemel.
Én bírom a liftezést,
De ez már túl nehéz.
Éget a Nap már,
Árnyék messze,
Verejtékem is,
Adjon erőt,
Gondolok erre.
Mindenbe kapaszkodom,
Mi erőt adhat,
Ha már ily szökős lett,
Nagyuram.
Templomok szelleme,
Elrohan s hűtlen,
Sokszor csak füstöt hagy,
De lángja nincsen.
Kishitű félisten,
Eltékozolt napjaimon,
Tespéd,
Hátradől,
Fékez.
Azon töprengék,
Mi lehetne,
Azon csak,
S nem azzal vétezem,

Magam,
Amim van.
Felhők vonulnak épp,
Megpihennek szemeim,
Azt a repülőt kémlelik,
Ott lennék fent,
Elutaznék.
Néhai törtető,
Bizodalmaim,
Elém gyertek,
Henyélésem hasztalan,
Húzzatok fel,
Terveim zsebemben,
Itt az elhatározás,
Most ne hagyjatok,
Magamra jók.
Önsajnálatom,
Unalom.
Gyenge parttalan,
Vitáknak helyeit,
Ezennel bezárom.
Felállok.
Ölel a Nap.
Ereje Nagykabát.
Hitemre.
Félmeztelen fiatalság.
Lüktet újra,
Bennem.
Szívem,
A belső zseb,
Odarejtem,
Ezennel.
S megyek,
Visszanyerem,
A bujkáló értelmet.

HAJNAL ÉVA

Vissza az égbe

Petőcz Andrásnak

(A szereplő kezdetben nincs jelen. A színpad egyetlen sarkában sem. Nem ül és nem áll. Csak a hangját halljuk.)

Nem vezet lépcső a hegyre.
Semmiféle lépcső.
Sem elképzelt, sem korhadt.
Egyszerűen nincs lépcső.
Lépcső tökéletes tagadásban.
Bizonyos, hogy elporladni sem tud, nem tud megsemmisülni talpam alatt.
Ettől megnyugszom és indulok.
Légzésem egyenletes.
Nagyon kell figyelnem. Csupasz lábbal vágok neki.
A cipőmet nem látom, valaki kölcsönvette talán,
vagy én adtam kölcsön valakinek, aki megköszönte.
Illendően köszönte meg. Hálásan.
Szép cipő volt. Új.
Szeretek adni.
Cipő nélkül vágok neki.
Indulok.
Kicsit csúszik a talaj, valami esőszerű víztől bizonytalan.
Nekivágok a bizonytalannak.
Amint haladok, a lábam besározódik.
Mikéntha egészen besározódnék, amint haladok.
Már bokáig sáros a lábam.
Egyre nő a sikamlós sár és cipőt formáz a lábam köré.
Tapadó sárcipőt.
Kicsi a lábam.
Gyerekláb.
Haladok fölfelé, *magasabbra*.
Amint haladok, indák kerülnek kezem ügyébe, hogy megkapaszkodhassam.
Beléjük kapaszkodva haladok fölfelé.
Erős zöld indák nőnek a semmiből.
Növekednek a friss, üdezöld indák,
mikéntha valaki szándékosan növesztené őket kezem ügyébe.
Csúszik a lábam, mégis haladok.
Nem nézek le.
Légzésem egyenletes.
Egyre magasabbra kapaszkodom.

Az indák erősek, én kapaszkodom és haladok.
A talpam csúszik. Karom erejével tartom magam.
Tartom magam.
Egyik karom lendül a másik után. Egyik, újra a másik.
Nem állhatok meg.
Nem állhatok meg.
Nem
állok
meg.
Talpam egyre kétségbeesettebben csúszik.
Félelmetesen csúszik lefelé.
Karom minden erejére szükségem van a továbbhaladáshoz.
Nem állok meg.
Légzésem egyenletes.
Zenét hallok. Talán zongora.
Igen halk, de segít.
Talán Csajkovszkij.
A b-moll.
Minden lépésnél rámdagad a sár. Én dagasztom.
Már a térdemig feldagadt. Formás és kemény.
Mikéntha én teremteném a keménységét.
Teremtek.

(A szereplő továbbra sincs jelen a színpadon. Távolról szól belső monológja.)

Új Ég és új Föld, erre gondolok.
Elérlek. Erre gondolok.
Légzésem egyenletes.
Indákat növesztasz kezem ügyébe, megszáritod a lehetetlent és emelsz.
Kicsit elkéstél, mondom csak úgy magamnak, de tudom, Te nem késel.
Soha nem érkezel későn. Erre gondolok.
Emelsz, emelsz és emelsz.
Egyre magasabbra.
Még és még emelsz.
Magasra, magasabbra,
egyre magasabbra.
Vissza az Égbe!
Haza!

(A szereplő a színpad jobb szélén áll, félhomályban. A kezét élesen látjuk. Mellmagasságba emeli, mintha jelezné két befelé fordított tenyerével: higgyetek nekem!)

Itt könnyű vagyok.
Itt minden könnyű.
Lassan lefoszlik lábamról a sár.
Magától le-tö-re-de-zik.
Mellkasomban nincs szorítás.
Légzésem egyenletes.
Nincs semmi síkos, semmi csuszamlós. Nincs bizonytalan.
Nincs tátongó mélység.

Nincs a nincs és nincs a semmi.
Csak biztosság van és magasság és zongorahang.
Mindenből áradó zongorahang.
Itt minden él.
Lassú léptekkel érkezel. Mezítláb.
Mosolyogsz.
Még nem látlak, csak tudom.
Mikéntha mindig.
Gyengéden megmosod a lábam.
Arra vágyom, hogy egészen megmoss, hogy tetőtől talpig átömlj rajtam.
Most elhiszem: *egy kicsit még van jogom élni.*

*(A szereplő fényben áll a színpad közepén, mindkét karját rézsút magasban tartja, felfelé néz.
Légzése egyenletes.)*

*

*A dőltbetűs idézetek, Petőcz András: Vissza az égbe, című verséből valók. Az utolsó mondat,
Petőcz András: Idegenek, című trilógiájának utolsó mondata.
Az írás válasz-féle, Petőcz András: Vissza az égbe című színpadi monológjára. Első
közlésként megjelent a NyugatPlusz Független Szépirodalmi Folyóirat 2021. márciusi
lapszámában.*

Erdőben, Balaton-felvidék

Fotó: **PETŐCZ FERENC**

KŐ-SZABÓ IMRE

Tíz meg egy méhkaptár

Ismert volt a városhoz közeli tanyákon Szalóki Sándor, kovácsmester neve. Ő patkolta a parasztok lovait, javította a szekerek ráfjait, meg ami éppen a kovácsmesterséghez tartozott.

Egyik nap a Göboly hajtó útról Kovács Ferenc gazda állt meg a műhely előtt. Mindkét lovainak a hátsó patáiról hiányzott a patkó, legutóbbi szántásnál, valamilyen módon leestek.

–Patkolás kellene – mondta Kovács gazda. – Mindkét ló hátsó lábaira.

–Rendben! – mondta Szalóki Sándor kovács. – Előkészítem a patkókat, addig fordítsa ki a lovakat a hámból, nehogy elszaladjanak.

Kovács Ferenc gazda ki is fogta a hámból a lovakat, oldalt a szekérhez erősítette a kötőfékeket és bejött vissza a műhelybe. Ahogy ott téblábolt, meglátott egy méhkaptár keretet.

–Mondja mester, csak nem méhészkedik? – kérdezte.

–Miből gondolja? – kérdezett vissza Szalóki kovács.

–Ebből a kaptárkeretből.

–Nem, nem méhészkedem, ez valahogy csak idekerült.

–Pedig szeretne? – kérdezett tovább Kovács gazda.

–Nincs méhcsaládom, ahhoz venni kellene párat.

–Eladok én magának, ha akarja?

Szalóki Sándor egy pillanatra megállt. Gondolkodni kezdett. Eszébe jutott, hogy a felesége apjának, tehát az apósának vannak méhei a tanyai vasúti megálló őrháznál. A bakterház szomszédságában sorakoztak, és amikor még udvarolgatott a feleségének és várt rá, hogy bálba indulhassanak, elnézegette a méheket, amint szorgalmasan röpködtek ki, meg be a kaptár apró nyílásán. Már akkor megfordult a fejében, milyen lehet méhésznek lenni? Most meg ez a gazda, méheket akar eladni neki.

–Tényleg eladna nekem méheket? – kérdezte először csak úgy kíváncsiságból.

–Persze, ha maga is szeretné! – mondta Kovács gazda. – Tudja – folytatta – Nekem van tíz család méhem. Ez tíz kaptár, ezt még apámtól örököltam, de én nem szeretek velük foglalkozni.

–Pedig biztosan érdemes lehet – mondta Szalóki mester. – Persze az a finom, illatos méz sem kutya!

–Az már igaz!

–És mennyiért adná kaptáranként?

Kovács gazda nem szólt azonnal. Úgy tett, parasztosan, csavaros eszével, mintha nagyon gondolkodna, aztán egy kis idő múlva megszólalt:

–Nézzé, nekem van két lovam. Azokra a munka során elég sok patkó kell. Mit szólna hozzá? – tette fel a kérdés kezdetét. – ha azt mondanám, kaptáranként megpatkolja, az egyik lovat. Majd a következő kaptár után, a másik lovamat, aztán sorban a következő kettőt. Ez négy kaptár méh.

Szalóki mester itt gondba esett. De arra gondolt, mit jelent neki egy lovat megpatkolni? Rutinból szinte semmit és van egy kaptár méhe. Döntött és nyújtotta a kezét.

–Akkor, megegyeztünk! – kezét fogtak.

–Rendben! – mondta Kovács gazda. – Holnap után jövök, és mindjárt hozok két kaptárt. Legközelebb, megint kettőt.

Így kezdődött Szalóki Sándor kovácsmester méhészkedése.

Kovács gazda szépen sorjában behordta mind a tíz kaptárt. Ott a kertben a kerítés mellé lerakott két hosszú gerendát, hogy a kaptárok ne a földre kerüljenek. Ezekre a gerendákra rakta sorjában a méhcsaládokat tartalmazó képtárat. Mikor megvolt mind a tíz, távolabbról megnézte őket. Szépen mutattak és csodálatos érzés kerítette hatalmában, amint látta, hogy a kaptárok apró „ajtajain” ki-be járnak a méhek és elrepülnek valahova messzire, hogy virágport gyűjtsenek, melyből méz lesz. Az a sárga színű, finom, édes méz. Már érezte szájában, hogy ott a méz, az a méz, melyet az ő méhei gyűjtöttek össze, az ő örömére.

Kovács gazda pedig úgy három hetente megjelent egy olyan „bérpatkolásért”, melyet Szalóki Sándor kovácsmester egyre nagyobb igyekezettel és hálával végzett.

–Na, milyenek a méhek? – kérdezte egyik alkalommal.

–Nagyon rendesek, hordják a mézet!

–Mikor fog porgetni? Látni kellene a mézet.

–Hamarosan! – mondta Szalóki mester, majd hozzá tette: - Az első pergetésből adok majd egy üveg mézet.

–Az, nagyon jó lesz – mondta Kovács gazda. – Az unokám szereti a mézes kalácsot, melyet a nagymama süt neki.

Így a méhészkedésről csak ennyi szót ejtettek, ment minden a maga útján. Pár nap múlva Héjas Pál, a baloldali szomszéd, szinte lóhalálában szaladt Szalóki mester műhelyébe. Feltartotta a kezét, hogy a mester hagyja abba az ülőn való kalapálást.

–Jöjjön gyorsan! – mondta idegesen Héjas szomszéd.

–Mi a baj? – kérdezte a kovács.

–Kirajzottak a méhek! Ott bangának az utcán, az eperfán. A méhecskék röpködnek minden felé. – fejezte be egy kissé idegesen, mint aki fél a méhektől.

A kovács letette a kalapácsot és Héjas szomszédal kimentek az utcára. Mindjárt a bejárati nagykapu melletti fára mutatott a szomszéd:

–Ott vannak! – mondta idegesen.

Valóban a nagy eperfa járdára kihajtott ágán csüngött a kirajzott méhsereg. Úgy nézett ki, mint egy nagy zsák, legalább is ezt a formát vették fel. A méhek egymás hegyén, hátán egy nagy fűzért alkottak. Valahol a boly közepén tartózkodott az öreg anyaméh, akit a kirajzáskor a kaptárban tartózkodó méhek egy része követett. Bent a fiatal anyaméh foglalta el a „méh trónt!”

–Mi lesz ezzel a sok méhecskével? – kérdezte izgatottan a szomszéd.

–Befogjuk! Maga maradjon itt! Ha jönnek, az utcán mondja, hogy kerüljék ki ezt a fát. Hozom a létrát meg a szakajtót.

Úgy is volt, Szalóki mester, aki lassan képzett méhésszé vált, tudta, hogy a méhek viselkedésében ez természetes dolog. Két királynő nem lehet egy kaptárban. Mind a mondásban, hogy két dudás nem fér meg egy csárdában.

Hozta a kétágú, szétnyitható létrát, meg egy nagy szakajtót, melyet a kenyérütésnél használtak, ez egy szalmából font kalap alakú kosár volt. Szalóki mester felmászott a létrára, a kirajzott méhek nagy fürtje alá tartotta a kast, és a faágat egy erős ütéssel kimozdította, a méhek pedig a kasba zuhantak, de az anyaméhehez való ragaszkodásuk, egybe tartotta őket. Ezzel az ütéssel megalapozta egy újabb méhcsalád kialakulását.

Szalóki mester előkészített egy üres kaptárt, elhelyezte a kertben lerakott gerendák végében, mert a tíz család után, már csak itt volt hely. Aztán felnyitotta a kaptár tetejét és a kosárból egy újabb nagy ütéssel, belezúdította az eléggé megkerült méhek sokaságát.

A nagy igyekezet közepette a meg dühödött méhek búgtak, zúgtak a feje körül és ebben a nagy kavalkádban az egyik feldühödött méh, megcsípte Szalóki mester nyakát a jobb

szeme irányába. Gondolta, reggelre majd feldagad a jobb szemem. Már kezdett is hozzászokni a látványhoz. Lefeküdt, álmában a méhekkal bajlódott, de azért aludt is egy kicsit.

Reggel amint felkelt és kiment a konyhába, a felesége mosolyogva fogadta.

–Mi történt veled?

–Megcsípett egy méhecske – mondta kissé közömbösen.

–De az este azt mondtad, hogy a jobb szemedre várható a daganat. Nézz a tükörbe! – utasította a mestert.

Ő pedig belenézett a tükörbe és meglepődve látta, hogy a bal szeme dagad meg alaposan, nem is látott vele semmit.

Aztán arra gondolt, hogy viccesek ezek a méhek, csípnék, ahol csak tudnak, de ha megnyugosznak, akkor finom mézet hordanak. Kiment a kertbe és megnézte az újabb kaptárt, de csak messziről és látta, hogy a nyitott kis kaptár ajtón röpködnek a méhek, ki és be.

Duna-part, Érd, Ófalu
Fotó: FEIGE MÁRTA

SZOLLÁTH MIHÁLY

A folyón

*„Olyan csönd van a folyón,
hogy nevetése a végtelenségig elhallatszik.”*
(Ian McEwans)

Csónakban ültünk, Te is, én is evezünk, felfelé
a csöndes folyó közepén. Lassan úsztak el az ártéri fák
és a bókáló bokrok. A vízben a korhadó uszadék
a felső forrásvidékről hozott olvashatatlan üzenetet.

Kikötöttünk és sátrat vertünk, etettük a halakat,
jó soruk volt aznap, mint nekünk, mindnyájan megúsztuk...
Az alkony lassan beterített, és még nagyobbra nőtt a csend,
a csillagok alatt néztük a túlparti sötét bokrokat.

Később nagyon hideg lett és mi összebújtunk, hallottam
fogad vacogását, ma is tenyeremben van a libabőr a hasadról,
de..., most már tudom, nemcsak ettől fáztál annyira...,
bár hideg volt, igaz, s épp azért bújtunk mi össze, hogy ne fázz.

Mégsem tudtad magadra venni életem melegét,
s a félelem attól az ismert ismeretlentől, amit a testem
jelenített meg, ideges nevetéssé lett a fogaid közt
és elutasítással a lelkedben, s így kívül-belül megfagyta.

Másnap lefelé evezünk vissza a folyón, vihar készült
s az uszadékok üzenetével együtt haladtunk a magas hullámok közt,
megint féltél, de én akkor tudtam már azt, hogy jobb,
ha minél hamarabb hazaérünk, külön-külön, mielőtt kitörne a vihar.

*

Már soha

felemeli a fejét, alulról néz felfelé szeme fehérje világít kelő hold felett az éj	hogy lássam de minden akarata is kevés nekem vagy neki hogy meg tudjam érteni
---	--

tekintetével kérdez nem tudom én se ő se amott a hold felette csillagok	szép a perc szép nem lesz mása többé tudjuk idő hulláma ver jöttére előre reng
--	---

mögötte éj sötét űrök mögé rejtőzve áll pedig előttem áll	(2008)
--	--------

RENDIK ZSUZSA

Büféasztal

Mindenekelőtt pár szót ejtenék csak úgy, általánosságban.

Az ember azt hinné, hogy ez az a hely, a büféasztal, az állófogadások helye, ahol intelligens egyedek, ha összegyűlnek, a legkulturáltabban fogyasztják el kellemes csevegések, szellemes, kötetlen párbeszédnek közepett' kitűnő modorukban a felkínált, feltálat finomságokat.

Ozzy Osbourne lázadó angol zenész tett egyszer megállapítást azokra, akik pontosan „betárazzák”, mit fogyasztottak előző este e közös asztalnál – ingyér. Megjegyzése nem volt hízelgő, mivel Ozzy ki nem állhatja ezeket a lényeket, mely tényen az sem szépít sokat, hogy ő maga saját állítása szerint több évtizedig azt sem tudta, hol van. Gyakorlatilag, gondolom, ő ilyenkor is többnyire az asztal alatt.

Szóval Ozzynak másnap több ízben felsorolták, pontosan mennyi és milyen süteményt, hány lazacos, vagy kaviáros szendvicset, pezsgőkre söröket, borokra whiskyket nyakaltak. (Ilyenkor természetesen nem tartják „lovuk száját”). Ezért járnak oda, ez élteti őket, mint a sivatagi vándort az oázis és kútja, partyról partyra. A korlátlan fogyasztás. És az emlékezet. Nem, nem a műsorra, vagy a díjátadásokra, ellenberger a zabálásra és a szlapálásra.

Na, de ez az angol-amerikai divat.

Mi, magyarok, hogyan állunk helyt a kultúra eme kulináris élvezeteket kínáló, terített állófogadásainál? Hogyan öregbítjük hírnevünket, mint a legkülönb nemzet?

Mi a magyar módi? He?

Vegyük görcső alá a kultúra: így az irodalom és a művészetek képviselőit és bulijukon figyeljük meg, hogy kezdetben vala a káosz. Mindenki összehord, amit csak lehet, ezeket az ételeket és italokat elhelyezik egy asztalon.

Szülinap. Ünnepség. Nyertesek. Díjazottak. Átadják. Átveszik. Taps.

Fénypont: a közkedvelt Tanár Úr zongorajátéka. Jó a kedv.

Még bemutató: Tai chi.

A japán nép tiszteli a magyar népet.

A magyar nép tiszteli a japán népet.

Mivel a nagy pillanat is elkövetkezett, ráeresztik az irodalmárokat és egyéb művészeket a büféasztalra, amely mellett egymás lábán taposva, lökdösődve – szerintem egymás szájában állva, ajaknégerekké képezve ki a másikat – tömegülnek egy nagy, izgága csoportban.

Örök törvény: mindenki első akar lenni!

Tortagyújtás. Tűzijáték. Sikerült. Legalább ennyi időre távolabb terelgetni őket, amíg ég.

És nincs baleset!

Újra rá. Az asztalra. Nem férek oda. Mindenki a legjobb pozíciót vadássza. Könyökmankóval járok, esküszöm, utat fogok törni magamnak vele. Tudják csak meg, milyen érzés kitaláltnak lenni!

Felvágják a sütit. Szerzek papírtálcán egy szelet finom gyümölcstortát. Villa?

Villa...

A Villa Negra nem apácazárdá...

De hol van?

Hol volt?

Volt?

Aki csak teheti, ötágú villáját mártja az olvadozó csokitortába, gyászkeretet varázsolva körmeire, ujjaira, amelyeket csak tessék-lássék nyal le, mert megy az idő, a többiek frissiben felfalnak minden lényegeset előle, nem maradhat le ő sem. Még a végén elmondhatja majd odahaza, neki – semmi sem jutott!

Két irodalomkedvelő hölgy összekacsint: „Gyere, együk le a tagdíjat!” – biztatják egymást és vállvetve harcolnak a sütikért.

Az egyik cukorbeteg tanárnő az előbb már beadta magának az inzulint. Most éppen négy darab labilis, összeomló, horpadozó műanyagpoharat egyensúlyoz bal kezében, jobbájával töltve beléjük egy üvegből a pezsgőt.

– Kérsz te is? Hát persze! – válaszol helyettem és részrehajlás nélkül osztogatja a kincseket. Simán mozog a tömegben, gyakorlata lenyűgöz. Ő adakozó.

Csalódás - a pezsgő rossz ízű és túl meleg.

„Mindent végig kell kóstolni!” harsan föl az egyik oklevéllel jutalmazott művésznő szopránja. Asszertív mozgással hozza mindenki tudomására, hogy neki itt jogai vannak. Az asztal különböző pontjain, nevesen mind az öt tortánál felbukkanva kihatja belőlük az önmaga megítélése szerint neki járó 25-30%-ot. Zsákmányát megragadva sietős léptekkel kitipeg a teremből.

Hová vitte!?

A harmadik kör közben utána döcögök.

A recepció két csomagot készít odakint...

Kettő darab mindent elnyelő kiscsömböcöt...

A következő fordulót már tudatosan figyelem. Pogácsa. Egy teljes tányérral, azannya.

Hiába, tudnak ezek a magyarok valamit...

A továbbiakban már nem lesem, mit talicskázik ki innen, mert indul a tombolahúzás, sajnos már megint nem nyerek. Volt idő, amikor elhoztam a fődíjat egyetlen jeggyel, de ez a tíz évvel ezelőtti múlt. Most már csak beszélünk még pár szót ismerőseimmel, fogy a tömeg.

Szemügyre vételezem a büféasztalon maradt romokat. Hopp, egy pogácsa – elfogyasztom. Mintha faforgácsot rágnék. Iszom rá egy kis vizet, az utolsó maradék maradékának maradékát és egy pohár kólát. Fertig vagyok.

Pár hiéna portyázik még velem együtt az asztal körül. Szedegetnek, csomagolnak a hulladékból a papának. A zsíráját az élelmesebbek már elkopasztották. A sajtos, sós masni – tortamaradék tengelyen mozogva emeletes, édességekből álló, púpos szendvicseket halmoznak egymásra és rakják a táskájukba.

Felfordul a gyomrom és feszül a hasam, elindulok inkább hazafelé.

Egyszóval, nagy vonalakban – ez a magyar mód.

Mit is ettem-ittam, összegzem bandukolás közben. Nem szokásom elhozni, ezért kiscsömböcöm üres.

Tehát volt egy szelet olvadó gyümölcstorta, egy pohár langymeleg pezsgő, egy pogi, másfél deci víz, ugyanennyi üdítő és kész.

Ozzy nem örülne, ha tudná... csókolom a hangját.

Én meg maradok rajongó hívetek, üdvözölve benneteket – a büfévályúnál.

BODÓ CSIBA GIZELLA

Itália, Ifjúságom

A művészetek királyi lakomáján
Legeltethettem szemem,
Uffizi végtelen termeiben.
Csak mentem, mint az alvajáró
Kezemben bőrkötésű kis füzetem
– elveszett rég – de szellemem
Megőrizte Vénusz hajának
Arany ragyogását, kagyló héjának
Tenger illatát, Dávid izmainak,
Ereinek zabolátlan nyugtalanságát,
Parittyá-kövében vulkán lobogását.

Szavaim szétesett ecsetvonásként,
Szálkásan húztak sorokat,
Michelangelo, Raffaello, Ó csoda,
Kifejezni sem tudtam magamat.
Megteltem sok száz évvel,
Madonnával, gyermekszületéssel,
Miből valamit megértettem,
– valamivel később – úgy ötven évvel;
A Sixtus Kápolna körbeforgott velem;
Létezik kegyelem? Létezik kegyelem!

Velence, 2018. július

*

A szerelmes levél

(valós történet)

Meglehetősen későn ért haza az ügyintézésből. Három óra is elmúlt. Éhes volt, szomjas volt és elfáradt. Odatette az ebédet melegedni, s felbontotta az egyik mangó ízű italt és nagy sóhajjal leroskadt a fotelba. Rossz szokása volt bekapcsolni a tv-t amikor enni kezdett. A terasz ajtó kitárt szárnyai egy valódi erdőt mutattak neki, ez olyan nagyon megnyugtató volt. Legalább négy-öt féle fa magasodott a virágzásnak indult meggyfa körül. – A Húsvétot már zöld koronával várjátok pár nap múlva – gondolta elégedetten, s olyan jó érzéssel nézte a természetet, hogy a tv-t is elfelejtette bekapcsolni.

Ahogy a gőzölgő zöldszékes rizst és sült csirkemell szeleteket elrendezte az ovális tálon, látószögének sarkán mozdulást érzékelt. Felnézett, de nem látott semmit, ami mozgott volna szeme sarkának sávjában. – Mostanában éreztél már ilyet – állapította meg, s közel húzta a kenyeres-kosarat a friss kovászos kenyérszeletekkel, s ebédelni kezdett lassan, jóízűen. – Valami mégis mozdult, emelte fel ismét a fejét; de az asztal túlsó sarkán álló Zsolnay vázában is mozdulatlanul állt a tegnap kapott köszöntő csokor két szál vörös rózsáját közrefogó három tulipán. Még egy muslicaféleség sem botladozott közöttük. – Reggel nem adtam nektek friss vizet –, jutott eszébe – de ebéd után rögtön kaptok inni, szólt hozzájuk, miközben jobban szemügyre vette őket.

Tegnap este két tulipán még egészen peckesen nyújtózott felfelé a rózsák mellett, de a harmadik, szinte merőlegesen. Ma már mindhárom, halványrózsa színű virág olyan merőlegesen tartotta magát, mint a tornász, amikor ló-lengésben egy pillanatra merőlegesen tartja egész testét a szer felett. (Milyen fura hasonlatot találtál –, teszi hozzá ismét önmagának a megjegyzést.)

S ekkor, a csokor egyik tulipán levélkéje egy egészen lassú, apró mozdulatot tett Mivel minden más rezzenéstelen volt, így látnia kellett a „történet”.

A három virág és a levelei merőlegesen álltak. A középső virág szélesebb levele is ilyen helyzetben volt, de a hegyesedő levélvég előtt egy „gyűrűt” alkotott, aminek az átmérője egy ujjnyi széles lehetett. Ez alatt a levél alatt, kb. 2,5-3 cm szélességű „üres tér” volt, s ezen üres tér alatt a nagyon vékonyka kis levél, tette a mozdulatot.

Majd a mozdulat után, amely egyértelműen „felfelé lépés” volt részéről, megállt és mozdulatlan maradt. Ez olyan meglepő volt számára, hogy a könyökére támaszkodva figyelni kezdte a két levelet. Ugyanis az döbbenette meg, hogy ez nem egy önkéntelen levél rezdülés volt, hanem egy olya mozdulat, mint amikor „valaki” (!?) – tudatosan közelebb húzódik valamihez, vagy valakihez.

–Ennyire nem lehattél sem éhes, sem szomjas, hogy szinte gondolkodó tudatosságot tulajdonítsz egy viráglevélnek.

A kíváncsiság nem engedte, hogy vállrándítással ott hagyja őket. S innentől, teljes figyelmével erre a középső tulipán jelenségre összpontosított. E tulipánnak a három levele közül a legfelső, ami a legszélesebb volt, felfelé kanyarított Pinochió orral, peckesen, kb. 3 cm magasban a két alsó levél fölé tartotta a széles levelét, mint egy óvó tenyeret. A középső levél, a „gyűrűs” meglehetősen merőlegesen állt, míg a „kis vékonyka”, a középső levél alatt mélyen meghajolva, lefelé görbítve tartotta magát.

Ő megfogta gyorsan a tollat, a két szeletke papírt és leírta az első perc történéseit, amit Ő látott. (Mert lehet, hogy korábban történt már lépése a „kis vékonynak”, amikor csak a szeme sarkánál mozdult valami.)

Ahogy leírta az időt –, eszébe jutott, hogy ha itt valóban mozgást látott, akkor az egész folyamatot le kell fotóznia –, de abban a pillanatban egy újabb, most már határozottan érezte, a közeledő mozdulatot, majd látta, a megtörténtét, s hogy utána ismét megáll, mint aki megpihen a meredeken felfelé menetben. Semmi más nem változott, csak a milliméternyi – vagy talán kevesebb – emelkedése, s a gyűrűs levél és a közte lévő távolság milliméternyi csökkenése. Mindez a másodperc tört részében érzékelhető is volt. – Tehát itt a millimétereket fotózni kell, a másodpercek mozdulatait leírni –, húúhh, ez olyan izgalmas volt, hogy levegőt sem tudott venni – gyorsan kiment a fényképezőgépet.

Ő valóban tudta, hogy látja ezt a mozgást, s ez megnyugtatta.

Egy óra telt el, ült és figyelt. Ez idő alatt ötször indult a „kis keskeny” a „gyűrűs” felé, 4-5 milliméterrel csökkentve a távolságot, a gyűrű szélessége pedig szélesedett ez idő alatt, míg a felső levél feljebb húzta „védő-formáját”. Estéig még újabb fotók készültek, s a két jegyzet papír másik oldalán is megtelt a másodpercek jegyzésével.

A „kis keskeny” haladt felfelé, a gyűrű már fél-gyűrű formát öltött, mind szélesebb átmérővel.

Megfordult benne, hogy addig fotózza, rögzíti ezeket a picike változásokat, amíg lesznek, és vagy beteljesednek.

Későre járt. Múlt éjjel nem sokat aludt, fáradt is volt.

Most megértette a „kutatók” izgalmát, ha felfedeznek valami számukra különösét, s az izgalomtól alig tudják abba hagyni a munkát, se éjjelük, sem nappaluk.

Igaz, ő nem kutató, s bár nagyon izgatja, de legfeljebb majd egy-két óra múlva megnézi a változásokat.

Elgondolkodott azon, hogy nem emlékszik olyan biológia órára, amikor ilyesmit hallott volna. Az lehet, hogy ma már foglalkoznak a növények, állatok „érzelmeivel” de lehet, hogy egészen másról van szó.

Hiszen ha a virágok „hálásak” a gondozójuk hozzájuk intézett szavaiért, a dicséretért, vagy a fák a gyökereiken keresztül képesek jó és rossz „üzenetet” küldeni a szomszéd fának, akkor ezt hogyan is kell értelmezni?

Hatvan éve a biológiai érettségijén biztos, hogy nem írt, vagy fogalmazott meg hasonlót. De azóta a világképe sokat változott tapasztalatai alapján, amikor feltette magának a kérdést,

hogyan a két kétéves gyümölcsfa, pár szem gyümölcsöt hozott azt követően, hogy az ültetője meghalt, majd mindkét fiatal fa elpusztult néhány órán belül. A kérdőjelet feltette, de úgy érezte, hogy a válasz is ott van benne.

Vagy milyen látványos, amikor a cserepes virágokhoz nem jut ki két hétig, és táppal gazdagított locsolás után többen is közel 8-10 cm-t is növekednek.

Folyamatos velük tartózkodás és gondoskodás esetén ez nem ilyen látványosan történik. Azt mondhatjuk, hogy a táp, a víz, a napfény, de a beszélgetések is szépítik a virágok arcát. Ezt Ő öröm kifejezésének fogja fel a növények részéről. S mi az öröm...?

A mai megfigyelés teljesen új volt a számára. Gondolatai elnyomták s elaludt.

Másnap reggel azonnal kiment a másik szobába, hogy megnézzék; mi történt az éjszaka. Hihetetlenül nézte, ami történt, de az volt a valóság; a „kis keskeny” az éjszaka folyamán legyőzte a távolságot! Nem volt ott a tegnapi „gyűrűs” levél alatt! Teljes hosszában – egészében egyesült a „gyűrűs” levéllel, ami már nem volt „gyűrűs” csak egy – mondhatom – büszkén felfelé mutató, valamivel szélesebb levél volt, amennyivel a „kis keskeny” egybeolvadt vele!

Megfogta a levelet, s próbálta megállapítani a forradásnak, összeolvadásnak a helyét! De ilyen nem volt rajta!

A tegnapi felettük álló „óvó-levél” legalább 2 cm-el nagyobb távolságra állt felettük.

Ő nézte ezt a kis csodát, amit nem tudott más kategóriába tenni.

Ez egy igazi „levelező szerelem” – volt!

Vagy még inkább; a „Szerelmes levél”!

Amikor a tulipánok elhervadtak, a „kis keskeny” és a „gyűrűs” levél egyesült változatát megtartotta. A fonnyadó levelet kb. egy hét után kézbe vette, a levélnek nem egészen a közepén, egy lila színű csík látszott a kétoldalt zöld színben.

Bp. 2022. április 14,

KOTASZEK HEDVIG:*Tulipános*, elektrografika

DEDIK JÁNOS

Molylepke

Fekete öltönyömet, kora reggel vettem ki a szekrényből, azzal a céllal, hogy a naftalinillatnak legyen elég ideje elhagyni legszebb ruhámat. A délutáni könyv bemutatón, restellni való dolog lenne, ha bűzlenék a molyirtó kellemetlen illatától. Rögtön tudná mindenki, hogy ez az egyetlen félteni való göncöm. Egész délelőtt kifordított zsebekkel szétterítve hevert a kanapémon.

Ebéd után gondosan átkefélttem, majd magamra vettem. Az íróasztalom elé ültem, és közben azon tűnődtem, hogy a délutáni szereplésem miképpen fog sikerülni. Miközben ezen elmélkedtem, arra lettem figyelmes, hogy egy arcátlanul pimasz molylepke a nadrágom azon darabját választotta ki pihenőhelyül, ahol a térdkalácsom alatti részen legtöbb a ránc.

Nem tudom, mi készítette, hogy pont ide telepedjen! – de lehet, hogy az ebédutáni jóllakottsága, netán ebéd előtti éhségérzete bátorította fel erre a büntetést érdemlő cselekedetre.

Minden esetre kíváncsiságomat annyira sikerült felcsigáznia, hogy a már levegőbe emelt kezemnek utolsó pillanatában megállást parancsoljak Éles szemmel, figyelni kezdtem, vajon melyik elképzelésemnek ad helyet.

A kis molylepke teljes biztonság birtokában, a nadrágom ráncai között olyan fejmozgást végzett, mint aki tudatában van annak, mit is cselekszik. Pici feje egyenletes mozgatása meggyőzött róla, hogy vendégem egy igen elegáns étteremben érzi magát, és semmi sem drága alapon a nadrágomból lakmározik. Úgy látszott a békebeli gyapjúból készült nadrág lehet a kedvenc elege, éppen úgy, mint nekem a rántott hús. De én legalább nem titokban eszem kedvenc ételtem, legfeljebb akkor, ha már kevés van belőle és illenék másnak is hagyni.

Azt is észrevettem, hogy fő fogásként táplálkozik a nadrágomból. Bár nem voltam teljesen meggyőződve a félremagyarázható fejmozgásáról. Mivel száját, fogait nem láttam, csak feltételezésbe mertem bocsátkozni.

Felmerült bennem egy rosszindulatúnak tűnő kérdés: valóban képes lenne ez a kis nyikhaj molylepke kikezdeni velem, ezen belül a féltve őrzött öltönyömet megrágni? Na nem! – ennyi pimaszságot nem feltételezhetek róla. Ha agyon ütném ártatlanul, esetleg lelkiismeret furdalásom lenne. Bizonyosság teljes hiányában, nem volna nagy dicsőség elpusztítani ökelmét. Mert ha még a szekrényben történne mindez, talán jogosabb lenne az öncélú bíraskodásom.

Amíg én így szépen boncolgattam a valós helyzetet, addig a csibészkedő kis molylepke egyenletes fejmozgatása egy pillanatra sem szünetelt. Nem rághat, hát akkor nyelni is kellene neki, mit ér a rácsálás, ha nem nyeli le a falatokat. Akkor mivel lakik jól? De azért motoszkált bennem a félelem érzése, hátha mégis eszik! De nem látok ott semmiféle lukat, – hessegettem el magamtól a halvány csiráját is annak a gondolatnak, hogy netán, még is átver.

Nem tudtam mitévő legyek. Valóban a féltve őrzött nadrágomat veszélyezteti, vagy csak pici feje mozgatásával akar engem próbára tenni, vajon mit szólok a fejmozgásához? De vajon miért frocliz engem? Kezd idegesíteni a dolog, Hiszen ez a kis butus háttal áll nekem, vagy ül, nem látom pontosan, de akkor ő se láthat, mi ez az egész?

Á, nem érdekel, nem foglalkozom vele. Írásaim fölé hajoltam és olvasási gyakorlatba kezdtem. Hiába gondolataimat nem tudtam elhessegetni.

Milyen nyugodt állat a molylepke, ezt nem hittem volna róla.

Jó félórai várakozás után, lepkém egyszer csak megfordult, szemben állt velem, mint aki megköszönni akarja a finom ebédet, a nyugalmat, amit biztosítottam számára. Egy másodpercig összenéztünk, azután kacsázva felszállt. Csinált egy-két szárnydöntögetést, bátran, nem félősen, egy tiszteletkör kíséretében, had lássam mily ügyesen tud manőverezni teli hassal is. Valószínű ezt a légi bemutatót ajándéknak szánta, jó magaviseletemért.

Féltem őrzött öltönyöm nadrágján térd magasságban ott tátongott egy nagyobb lukacska, melyen átlátni véltem szőrös vádlim egy darabját.

Hát mégis csak ebédelt ez a hálátlan disznó!

Dunakeszi
Fotó: **FEIGE MÁRTA**

BUDA FERENC

Háború

– Töredékek –

Énekmondó Ádám fiamnak, az „Esik az eső, ázik a heveder” kezdetű katonadal nótájára.

Gördülnek előre a vaskerekek.
Rózsás a jövő, csak a nép kesereg.
Osztyák a jegyes kenyeret, nagy a sor.
Vágtáz a vonat, az idő araszol.
+
Vitték katonának a férfiakat.
Vártuk: jön-e már az a tábori lap?
Volt, ki hazatért, van, aki sohasem,
végeképp odalett, nem marad pora sem.
+
Légiriadó, a sziréna üvölt,
lobot vet az ég, belerezdül a föld.
Széttörve cserép csörög az ereszen,
gyomrom kavarg, nem iszom, nem eszem.
+
Járdát betérít a ledőlt vakolat,
por száll kavargva, a szél belekap.
Kormot lep a hó a sivár romokon,
füstöl feketén az a régi malom.
+
Kürtszó kanyarog, a kaszánya közel.
Álmom lövedék robaja viszi el.
Csonkolt tagokon csupa vér a kötés.
Tankcsorda tipor, hol az őszi vetés?
+
Gyorsan tovahú az a bombavető.
Néztük: hol a ház, hova tűnt a tető?
Hull, hull a dió – mi marad meg a fán?
Langyos koraősz, hazajött az apám.
+

Fegyvertelenül, se puska, se szurony,
egy szál katona menetel az uton.
Nincs már serege, nekivág egyedül,
nem tudja szegény, hova is menekül.
+
Áradva vonulnak a városon át
zörgő szekerek, idegen katonák.
Fáradt falevél le a földre libeg,
szétfújja a szél, jön a tél, a hideg.
+
Nem süt le a földre a nap hetekig.
Lágerba, akár a juh, terelik,
hólepte mezőn didereg, gyalogol,
pusztul s odavész sok ezernyi fogoly.
+
Mozdony zakatol az acélsíneken,
zúgó repülő követi odafenn.
Vashíd leszakad, közepén a vonat.
Véres a folyó, viszi a holtakat.
+++
Vérző romokon, a pokol peremén
bimbót, rügyeket kifakaszt a remény.
Sajdul, de beforr az a bombaszilánk,
majd ha kivirul a kökényfavirág.

http://dia.jadox.pim.hu/jetspeed/displayXhtml?docId=0000016253&secId=0001222246&mode=html#Buda_Ferenc-Mig_elsz-00740

UMHAUSER FERENC

KOCSMAOPERA

(4. [befejező] rész)

(A huszadik század elanyagiasodó, elembertelenedő,
felborult értékrendű világának balladája.)

(„A pénz csak eszköz, nem pedig cél.”)

*

Szereplők:

Agglegény
Alma
Ápoló
Asszonyok kórusa,
a kórusból a nők.
Balek
Basszus
Bernáth atya
Beteg
Boros Hang,
Csapos
Egy férfi.
Éva (Vica),
Fásult
Felszarvazott
Fiatal
Fiú
Gyerek
Gyerekek
Hajtós
Harmincas

három férfi:
(a vállalkozó)
Mister Biznisz
Schwarz
Hatvanas
Húszas
Idősebb
Ifjú
Író
Játékos
Jövőtlen
Két nő:
az egyik Nusi
Kibic
Kislány
Klosár
Kortalan
Kórus:
Lány
Mária
Maris

Maris fia
Másik beteg
Másik ifjú
Másik negyvenes
Másik vén
Még egy beteg
Méla
Nagy Író
Negyvenes
Nemzetiségi
Nő az ablaknál =
Pultos (Csapos)
Női kórus
Nusi Tibi szomszédja
Orvos
Ödi
Örült
Patkányok (1-2-3-4)
Pincér (Jocó)
Prímás
Producer

Prostituált
Rendező
Riporter
Sandro Tibi szomszédja
Senki
Szerkesztő
Szociális
Szoprán
TIBI
Tibi anyja
Tibi apja
Titkárnő.
Újabb beteg
Utcás
Vágó
Vén
Vicus

KILENCEDIK SZÍN

(pár évvel később)

SZÍNHELY:

Egy kertes falusi ház terasza, fonott asztallal és székekkel. Az asztalon üdítő, teasütemény.

SZEREPLŐK:

Bernáth atya. Szinte semmit nem változott, most is a szokásos farmeröltönyben van. **Tibi.** Nap barnította és egészséges, az égésnyomok látszanak az arcán és a karján. Kiegyensúlyozott és derűs. **Maris,** tenyeres-talpas ötvenes nő. Az asztal mellett ülnek és beszélgetnek. **Gyerekek, Mária (Maris) fia, Gyerek, Kortalan, Balek, Nemzetiségi, Utcás, Egy férfi.**

BERNÁTH ATYA: — Látod, Tibor, mégiscsak révbe értél.

TIBI: — Nem hittem, hogy onnan újra lehet kezdeni. Köszönöm neked, és neked is. *(Öleli magához az asszonyt.)* Soha nem fogom elfelejteni azt a napot, a gidres-gödrös földutat, a nyárfasort, a földszagot, a tavaszt. Akkor már évek óta fogalmam sem volt az évszakok váltakozásáról. Mintha újjászülettem volna, minden olyan ismerős volt, mégis olyan új. Mintha megéltem volna már egyszer, azt hiszem, erre mondják, hogy déjà vu. A hosszú, fehérre meszelt ház a ganggal, faragott ámbitusokkal ott állt az időn kívül. A gémeskút, a minden fuvallatra megingó csűr, mintha egy Jancsó-film kellős közepébe kerültem volna. Az ajtóban a fogadóbizottság: Maris, a tanár úr, Elek és a lisztes kötényű kis cigánylány. Ha valaki nekem akkor azt mondja, hogy én meg a Maris! Tényleg, mi van a többiekkel?

BERNÁTH ATYA: — Elek, mint várható volt, agyonitta magát, az Isten nyugosztalja, a tanár úr egy öregek otthonában szervez színjátszó meg irodalmi köröket és mindent amivel felrázhatja, kedvre derítheti őket. A kis cigánylány *(elpirul, zavarba jön, torkát köszörüli)* szociológus lett, mint ahogy eltökélte és parlamenti képviselő.

MARIS: — Bernáth, Bernáth! Veszélyben a reverendád?

BERNÁTH ATYA: — Mindannyian esendőek vagyunk. Az Úr útjai kifürkészhetetlenek, így is, úgy is az ő akarata teljesül.

(Maris még mondana valamit, de megjelenik az udvaron négy tizenöt-tizenhat éves fiú és egy lány. Hangszereket, erősítőt, hangfalakat hordnak be az udvarra. Az egyik gyerek odarobog hozzájuk.)

GYEREK: — Sziasztok. *(lihegve Tibivel és Bernáth-tal kezét fog)* Most megint divat a rap, összehoztam egy bandát, de nincs hol próbálnunk, mondtam a srácoknak, hogy ti milyen jó fejek vagytok, biztos megengeditek.

MARIS: — Van más választásunk? *(tárja szét karjait)*

GYEREK: — Nem megmondtam, srácok.

(Hamar összeszerelik a kezdetleges fölszerelést, egy kicsit hangolnak, aztán bele is vágnak egy éppen menő rap-be, a kislány énekel nagyon magyaros angolkiejtéssel. A fiúk hangszeres tudása is hagy némi kívánnivalót. A felnőttek egy darabig figyelik őket elhülten, majd kirobban belőlük a nevetés. A gyerkőcök rögtön abbahagyják a játékot.)

GYEREK: — Szar, mi?
(Tibi föláll és odamegy hozzájuk)

TIBI: — Én nem így mondanám, de van még mit tanulnotok. Amint látom, világsztárok nem lesztek, akkor kár erőltetni az angolt, s addig is, míg bele nem jösztek, egy kis eredetiség nem árt. Valami ilyesmire gondolok. *(Leül a dobhoz, dobolni és énekelni kezd:)*

Az intelligencia-kvóciensem csak mínuszban ér,
megőrülök, hidd el: egy csókodért.
Tudat és lét faramuci dolog,
boldogtalanok a milliomosok.

(Bernáth elveszi az egyik sráctól a gitárt és ő is játszani kezd, mire a másik gitáros gyerek és az orgonista is bekapcsolódik. Valahogy kezd formát ölteni:)

Kész röhej bizony ez az élet,
boldogok csak a lelki szegények.
Tépem a szám és járom a táncot,
sehogy sem értem az örült világot.
Minek is érteném, a tudás csak vétek.
Nyugodtan élhetek, ha semmit sem értek.
Minek is érteném, a tudás csak vétek.
Nyugodtan élhetek, ha semmit sem értek.
Ha érteném, nem lenne jobb,
sok tudás sok bajt okoz.
Törték a fejüket a fizikusok.
Hirosimára, Nagaszakira mit hozott?!
Dolgozik az agy, de megáll az ész:
Az orvosok legnagyobb műve az AIDS?!
Dolgozik az agy, de megáll az ész:
Az orvosok legnagyobb műve az AIDS?!
Az interpelláció visszhangja szokott.
Na mit kennek egymásra ott?
Süket a dumám, de jár a szám,
te vagy a bolond, ha hallgatsz rám
Valamit azért mindenki mond,
de aki beszél, nem mind bolond.
Kész röhej bizony ez az élet,
boldogok csak a lelki szegények.
Tépem a szám és járom a táncot,
sehogy sem értem az örült világot.
Minek is érteném, a tudás csak vétek.
Nyugodtan élhetek, ha semmit sem értek.

Naná, hogy vedlek, nem kortyolok,
nem a részegek zazák, hanem a józanok.

Naná, hogy vedlek, nem kortyolok,
nem a részegek zazák, hanem a józanok.

TIBI: — Hát valahogy így gondolom, srácok.

MÁRIA FIA: — Te! Ez kurva jó!

BERNÁTH ATYA: — Gézukám! Valami szalonképesebb jelző nincs a szókészletedben?

MÁRIA FIA: — Bocs. Ezt is te írtad, Tibi?

TIBI: — Amikor még azt hittem, hogy nagy író leszek.

MÁRIA FIA: — És már föladtad?

TIBI: — Tudod, az idő felgyorsul harminc felett, lassan elfogy maradék hited... Meg aztán vannak dolgok, amik olyan hétköznapiak, szürkének, semmitmondónak tűnnek, s csak akkor döbbenünk jelentőségére, mikor álmainkat kergetve a sutba dobjuk, s az álmok becsapnak, s te ott állsz üres kézzel.

GYEREK: — Van még valami olyan, mint ez az előbb?

TIBI: — Vannak, csak elő kell hívnom őket az emlékezetből, de tegnap, ahogy zúgattad a technót, valami beugrott, csak nehogy megsértődjete

(Lekapja a gyerek fejéről a baseballsapkát és belevág:)

Írni és olvasni nem nagyon tudok,
de kurva jól áll a fejemben a bézból sapka.

A szókinccsem széles, mint látóköröm,
csak a piszok sok a körmöm alatt,

az piszok sok...

Mit rinyálsz? Mit rinyázol?

Görccsölsz? Görccsölsz?

Agyilag zokni vagy?

Nézz rám, milyen FASZALAZA vagyok!

Nem kell hozzá más csak techno, techno..

teknokol.

De kurva jól áll a fejemben a bézból sapka.

(A gyerekek és felnőttek is fetrengenek a röhögéstől, az a gyerek, akinek még ilyen sapka van a fején, leveszi s jó messzire eldobja. Tibi és Bernáth ott akarja hagyni a gyerekeket, de ők nem engedik.)

MÁRIA FIA: — Lökjete még valamit! Jó?

(Tibi elgondolkozva)

TIBI: — Egyszer belekezdtem valami kocsmaoperába, legalábbis én annak neveztem. Paródiának indult a *Bob herceg* dallamára. Valami ilyesmi volt:

A magyar honban van számos kocsma,

kocsmák mélyén asztalok,

hol kihunynak vágyak, álmok,

semmibe vesznek holnapok.

Megcsúfolt álmok, nem várt holnapok...

Hamar rájöttem, hogy a téma sokkal keményebb, hisz én már csak tudom. Valahol meg is van, csak elő kellene venni és tiszta fejjel, higgadtan letisztázni.

(Maris berohan, s már jön is vissza a gyűrött spirálfüzetekkel.)

MARIS: — Ez az? *(adja a kezébe, Tibi belelapoz)*

(Elkezdnek játszani, de innen már profi, és a háttérben nagy zenekar. Kezdenek az opera eddigi szereplői beszivárogni:)

GYEREKEK:

A faluban dühöng a kultúra,
elhanyagolt, mint az infrastruktúra.
Nem számít más, csakis a pénz.

KÓRUS:

csakis a pénz!

GYEREKEK:

Ha többnek akarsz látszani másnál,
alább ne add egy diplománál!
Pap légy, orvos vagy beatzenész!
Esetleg tanár vagy gyógyszerész.

KÓRUS:

Esetleg tanár vagy gyógyszerész.

ORVOS: *(előrelép)*

Orvos vagyok, becsülnek is az emberek,
bár életem néhányszor tönkrement.
Harmadszor nősültem immáron,
megint rám jár a járom.
Most már így ötven felett
hogyan kezdjek új életet?
Belökök öt-hat felest,
hét dupla konyakot.
Receptre nem adod?

KÓRUS:

Receptre nem adod?

A „KORTALAN” dala:

KORTALAN:

Olyan, de olyan szerelmes voltam!
Lehoztam volna a Napot, a Holdat.
Az asszony azt mondta:
„Építsünk házat!”
Hordtam a maltort, a téglát,

este ájultan zuhantam ágyba,
reggel irány a gyárba!
A vonaton terjengett:
törköly és vegyes szaga.
A gyár, eszterga, rohanás haza,
a malter, a téglá.
Monoton robot, ünnepek nélkül,
de épült a HÁZ.
A mester azt mondta:
„Igyon már főnök!”
nyeltem egy kortyot
s délután mentem velük.
A kocsmá, a téglá.
Nőtt a fal és apadt a szesz,
végre tető is lett,
nem tudom hogyan:
két gyerek.
OTP, tipegő, tanszerek.
...
A kisasszonynak orvosi titulus,
a fiúnak mérnök úr járja.
Gúnyosan kérdik:
Fater! Tudod hány agysejtet pusztít el
minden korty szesz?

KÓRUS:
Hány agysejtet pusztít el?

KORTALAN:
Túl keveset.
Majd megtudjátok, ha megkérdi
ugyanezt a ti gyereketek.

KÓRUS:
Majd megtudjátok.

A „BALEK” dala:

BALEK:
Én csak akkor iszom,
ha problémáim vannak.
De problémák mindig akadnak.
Nem tanul, csavarog a gyerek,
a főnök rám szállt,
a gyomrom már remeg.
Zsinnyeg az anyós:
„élhetetlen, hitvány alak,
lányom, hogy óvtalak!”
Az asszony a fal felé fordul,

a pohár minden nap kicsordul.

KÓRUS:

Ha félredugsz vagy lopni mersz,
te vagy az, ki rajtaveszt.
Ha fickós vagy?
Fáradt a nőd.
Ha kedve lenne,
nincs erőd.
Csődtömeg az életed, kezéd piáért remeg.
Csődtömeg az életed, kezéd piáért remeg.

A „NEMZETISÉGI” dala:

NEMZETISÉGI:

Zsenyka nye gyakaj me!
Vetem oda, ha rám jön a bengesz
s kocsmába indulok.
Hogy fájt régen;
Egy faluba beérve, szaladt elém
a sok gyerek.
Dro-ó-tozni, fo-ó-tozni,
fazekat to-ó-dozni!
Ismerős még?
Már más idők járnak,
nemzeti kisebbség lettem,
pedig itt, félig magyarnak születtem.
Békességben éltünk s élénk ma is:
cigányok, tótok, magyarok.
Származás haragra soha nem ok.
Fatökű politikusok!
A kocsmában egyformán elvonyítjuk
a magyar nótát s szlovákot is,
néha már keveredik.
Mindenki egyforma itt,
egyformán megugatnak a kutyák
hazafelé, ha hajnalodik.
Zsenyka még vár:
„Jozsi mért te iszol?
Jozsi mért te iszol?”
Miért is?
Nye razumi.

A „VÁNDOR” dala:

TIBI:

Fájtak az álmok s a szürke por,
mi rám tapadt.

A család csak nyűg volt,
a munka oly monoton,
nem ígértek semmit a holnapok.
Fogtam batyum s a vándorbotot,
szöktem a múlt s a jövő elől.
Nem vonzott cél, sem távlatok,
mindegy volt, mi jön, mi nem,
csak ne a régi, a megszokott legyen.
Visszaköszöntek ismerős, megszokott helyzetek,
csalódott, megfásult, mást vágyó emberek.
Rájöttem mindegy, hol vagyok,
letettem batyum s a vándorbotot.
A világ olyan, amilyennek elfogadjuk,
tőlünk függ, mi mennyit ér,
egy fűszál, egy álom,
a salak, a gyöngy.
Hiába futsz magad elől, úgyis
utolér:
a semmi, a minden,
a minden mindegy.
Lehorgonyoztam egy útszéli kocsmában,
várom a nagy nihilt.
E földi lét míg fogva tart,
e röpke múlandóságot feledteti
néhány konyak s marihuánás cigi.
„Az élet egy ribanc, aztán meg meghalunk.”

(Tibi lelép a színről, még mindenki együtt énekel:)

KÓRUS:
Hiába futsz magad elől, úgyis
utolér:
a semmi, a minden,
a minden mindegy.
Lehorgonyoztam egy útszéli kocsmában,
várom a nagy nihilt.
E földi lét míg fogva tart,
e röpke múlandóságot feledteti
néhány konyak s marihuánás cigi.
„Az élet egy ribanc, aztán meg meghalunk.”

*(Lassan szivárognak a szereplők kifelé s a díszletezők kezdi átalakítani a színpadképet a már ismert utcává, csak most nincs pszichiátriai kórterem, hanem helyette egy hatalmas, cirádás túldíszített ajtó, a kilincs elérhetetlen magasságban. Az ajtó fölött nagybetűkkel:
„KULTUSZ IRODALMI SZERKESZTŐSÉG”
alatta valamivel kisebbekkel:
„A KASZTOK KÖZÖTT ÁTJÁRÁS NINCS!”*

KÓRUS:
Az élet sem jobb, mint a kocsmá,

hol kimérnek néked ezt-azt,
édeset-keserűt, mint sorsod,
te mohón nagyokat kortyolsz,
bár nem mindig ízlik,
de inni kell, inni.

BERNÁTH ATYA:

Még nem történt visszavonhatatlan,
a család tűri még.
Nézz körül!
Nem rettent a mély,
mit tükröznek e kiégett tekintetek?
Ez csak egy hullámvölgy,
ha nem vigyázol, elnyel a szakadék.
Ez csak egy hullámvölgy,
ha nem vigyázol, elnyel a szakadék.

Utolsó stáció:

EGY FÉRFI:

Gyulladt a hörgőm, gyulladt a májam.
A családot szétpiáltam.
Nincs már mit veszítenem,
hát még egy sört ide nekem!
Nincs már mit veszítenem,
hát még egy sört ide nekem!

KÓRUS:

Részegség, lila köd,
úgy jó, ha belökök.
Részegség, lila köd
úgy jó, ha belökök?

...

Az élet más, mint a kocsma,
ott józan, pénzéhes csorda tapos a porba.
Nincs olyan galád, félnótás piás,
ki rátaposna arra, ki lent fetreng a porban.
Nincs olyan galád, félnótás piás.

...

(Már csak az utcaseprő sepreget az utcán, Tibi kijön a „KULTUSZ ...” ajtaján [hogyan ment be?], kezében a kézirat, a kukához megy, mérgesen belevágja, és bemegy a „Zöld Takonyba”. Az Utcaseprő kiveszi a kukából, és fennhangon elkezd olvasni:)

UTCÁS: — Kocsmaopera. A huszadik század elembertelenedő, elanyagiasodó világának, széteső, rothadó társadalmának balladája. Írta F. Umhauser és az élet. (főlnéz) Kik lehetnek? Egyiket sem ismerem. *(olvas tovább)* Adalékanyagok: színenként megittam egy sört, elszívtam tíz-tizenkét cigarettát. Összevesztem az asszonnyal, kiabáltam a gyerekekre, elmentem a kocsmába. Morcos voltam, el akartam égetni, megjelentetni és elegem volt az

egészből, mindenből és magamból. Lelkesedtem, hittem, depresszióba estem. A karaktereket a pálházi kocsmák és fantáziám szolgáltatták. Kritizálták: a feleségem és Korim Laci. Lelkesedett érte: Fetykó Judit. Nekik ajánlom a művet, és természetesen a piásoknak és a józan bolondoknak, az irodalom perifériáján a hétköznapi sarát dagasztóknak. A nagyérdeműnek hogy tetszett?

(Érdeklődve a közönségre néz, majd megcsóválja a fejét, és visszadobja a kukába az egészet. Tibi részegen kitántorog a kocsmából, az utcaseprő eléáll:)

UTCÁS: — Haver, te most akarsz irodalmárkodni? Az úgynevezett „irodalmi” körök zártak és belterjesek, soha nem engednek maguk közé, és ott van az az akármi, ami elárasztja a könyvpiacot, annak meg semmi köze az irodalomhoz... Hát mit akarsz? Turkálni a levetett eszmék és kidobott értékek szemétdombján, íróasztalfióknak írni? Nem látod? A lapok le vannak osztva:

Gnómocska ül, ül és figyel.
Van százhat válasz,
te vagy a hülye,
ha pont a száznyolcadik
kérdés érdekel.

Hogy nincs már munkád,
otthonod?
Asszonyod elhagyott?
Nem akarsz szolga lenni
életed alkonyán?
Inkább kukába túrsz,
gyűjtesz üres üveget.
A nyálcsurgató adakozóktól
a gyomrod megremeg.
Gnómocska ül, ül és figyel.
Van százhat válasz,
te vagy a hülye,
ha pont a száznyolcadik
kérdés érdekel.

Az éj hűvös,
az árokpárt hideg,
eső szemerkél,
fázik a lelked is,
pedig épülnek újra templomok,
de oltárukon a lélekdermesztő,
hamiscsillogású pénz ragyog.

Gnómocska ül, ül és figyel.
Van százhat válasz,
akit a száznyolcadik érdekel
az a hülye.

Karácsonykor csak úgy

hömpölyög a szeretet!
Levetett, megunt ruhák,
koszos forintok,
hogy gyógyuljon a háborgó,
fekélyes lelkiismeret,
mert ím segítették rajtad,
nem ők taszítottak a sárba,
nem tőled orzott a jó lét,
csak te vagy élhetetlen.
Önhibáján kívül az ember
nem kerül padlóra.

A csorda a gyengét eltapossa, de az ember jó!
Kegyelemkenyeret oszt néhanap,
hogy másnap megkönnyebbülten csapjon
újabb prédára, ki áll még ugyan,
de inog már, s az utolsó pár forinton,
mit elragadnak tőle,
vált jegyet a létbizonytalanságba.

Gnómocska ül, ül és figyel,
számolatlanul van már válasza,
de a hülyéket nem érdekli,
csak pont az, az egy!

FÜGGÖNY

(Amikor a nézőközönség elindul kifelé,[vagy mikor:] a függöny záródik, a kórus megszólal:)

KÓRUS: – Csak ennek a színdarabnak van vége, a dráma nap mint nap újabb és újabb
mélységekben ölt színt. Örüljete, míg nektek csak újsághír, tévéképernyő mögé zárt
fikció!...

VÉGE

(Ami kimaradt:

Mért nem, mért nem
tudok rendes ember lenni.
Mért kell, mért kell
a kocsmába menni.
Mást is ért már bánat,
szája keserű még,
mégsem rohant rögtön
a kocsmába inni.
Én vagyok ily gyöngé,
kerget nagyravágyás átka.

Ha józan vagyok tudom,
ha iszom elfelejtem,
hogyan egy szép családnál
értékesebb nincsen.
Ha józan vagyok tudom,
ha iszom elfelejtem,
hogyan egy szép családnál
értékesebb nincsen.
Áldhatom az istent,
hogyan ilyen asszonyt adott,
kitart végig velem,
pedig nehéz dolog.
Megírtam egy nótát,
ennyi telik tőlem,
ebben gyónom meg
gyarlóságom, vétkem.
A sok bűnöm alól
feloldozást kérek.
Drága feleségem,
megígérem néked:
többé már nem iszom,
csak egyszer egy héten.
Csak szombaton kezdem,
de rögtön abbahagyom
mihelyst itt a péntek.
Csak szombaton kezdem,
de rögtön abbahagyom
mihelyst itt a péntek.)

(Légy malasztos,
görbítsd a hátad
s oly szabad leszel,
mint a fíng,
ha bent reked.)

VÉGE

KORIM LÁSZLÓ: Sárakönyv (részletek)

SZIPORKÁK

Három csitri csevegett a járdán,
három csinos arcuk csillogott,
csak a járdán álltak csámpán.

Bősz, bosszús járókelők jártak,
kerülve őket borotvaélen álltak,
néha-néha bősz-bosszúsán vártak.

Ő nem várt, félretolt egy kislányt.
- No de kérem! - szólt a lányka hárfán,
három csitri csevegett a járdán.

-

Jön az utcán egy kerek gyerek,
egy másik mászik homokdombon,
majd átlohol a bokorlombon
s végül a légből, állnak szemben.

A kerek vízipuskát szorít,
büszkén kiált, hegykén szólít:
- Nézd apuskám, ez a puskám!
s teli viccel, szembespriccel.

A másik lábost tesz fejére
s dobol dobolva fürge lobból:
- Testvéri alapon ez a kalapom!
és futnak tovább spriccel-dobbal.

ÁLLATI TÖRTÉNETEK

Álruhát öltött a vén ló,
számár lett belőle
s így a derék varjú és a fehér holló,
rettegve félt tőle,
rettegve félt tőle.

Megnősült a parti fecske,
csacsogta a szarka.
Szép volt a menyecske s ezért az ökelme,
irigységtől tarka,
irigységtől tarka.

Békát reggeliző gólya,
szállt le a nagy tóra.
Hogyha tudta volna, hogy elázik tolla,
nem száll le a tóra,
nem száll le a tóra.

Ily nagy csudát élt-e már át,
tévét vett a medve?
Éjjel-nappal mindig, folyvást nézegette
s lett tőle jó kedve,
lett tőle jó kedve.

Míg a róka, hogy fölvergőn,
moziba járt télen-nyáron.
Tanult is ott nagyon sokat,
hogyan lopja a tyúkokat.

El is járt ám minden este
s csak az ólat leste.
Egyszer a kis beste, csúnyán lépre futott
s ez lett az ő veszte,
ez lett az ő veszte.

Mogyorót evett a mókus
s beletört a foga.
Elment fogorvoshoz, rettegett doktorhoz
s búsan ezt nyafogta,
búsan ezt nyafogta:

„Bebetövt a pici fogam,
a vút mogyovóba.
Jaj fáj doktov néni, utye tyovszan tépi,
hisz enni szem tudok máv,
enni szem tudok máv.”

Kihúzták a fogát többől
s elköszönt a rendelőből.
Ezek után a kis evet,
inkább mindig szedret evett.

Torkoskodott a vadmalac,
félve falt a ravasz.
Makra vágyott s gyomra,
megfájdult a gyomra

s lett belőle panasz,
lett belőle panasz.

Elszegődött a nagy zsiráf
égi meszelőnek.
Soh' sem áll a székre s festi sötétkékre,
a szép tiszta eget,
a szép tiszta eget.

Ilyen fontos dolgok esnek,
a zöld őserdőben,
elhoztam hát néktek, néhányat elétek,
egy tarka kenderben,
egy tarka kenderben.

Olvassátok oly vidáman,
miként néktek írtam.
Lehet nem így esett, ez a néhány eset,
de azért szeressétek,
azért szeressétek.

Erdőben, Balaton-felvidék

Fotó: **PETŐCZ FERENC**

KAMARÁS KLÁRA

Érzelmek mentén

Lassan elmúlik, mint az élet.
Nagy szerelem volt, lángoló.
Átívelte a messziséget
szavak nélkül is. Hinni jó.

Barátság. Már rég csak barátság.
Ahhoz nem kell dús képzelet,
néhanap írj egy levelet,
melléklete virágzó zöld ág...
de ha nem jön már üzenet,
nem tép fel semmilyen sebet.

Már nincs parázs, tavaszi fényben
zöldell a táj és hús szelek
suttogják, jobb így, nem fog fájni
emlékem, ha majd elmegyek.

Tavaszi dal

Április csalfa fényei,
virágbontó ígéretések,
ágot hasító vad szelek,
vihartól tépett könnyű fészkek...

Ó, jöjj már május elseje!
Égszínkéék sátorodra vágyunk,
dalolni szép, szabad dalunk,
mint régen, büszke ifjúságunk.

A Költészet Napján

Mit is tehettem...?
Csak képzeletben
szopogattam az édes éveket,
mint gyermek a jó Kuglert s krémekeket...
Peregtek észrevétlen,
mert mint megfogadtam,
magamat fűnek-fának
sose mutogattam.
Már meglehet,
hogyan mutogatnám,
de, emberek!
Most ki figyel rám?!

Egy kritikus emlékkönyvébe

Célod, barátom, nemár az legyen,
hogy büszkén ülhesz egy magas hegyen!
Mondd, boldog ingyen senki nem lehet?
Az ember mindig, mindenért fizet,
de más a vers, az épít és tanít.
Költőt, ha írhat, már az boldogít!

Első dolog: ha látsz itt verseket,
A szabályokat elő sose vedd!
Ne kvótát láss, vagy rím híjára less,
a szívet halld, s a ritmusát keresd!
Szeresd, kik itt kínlódnak semmiért:
ne sajnáld tőlük az ingyen babért!

Fűzfák a szélben

Áprilisi szélben,
a Balaton partján,
kopott ágaikat
lengetik a fűzfák.
Tépett sárga kontyuk
dacosan dobálják,
mintha elfutnának,
mintha indulnának,
de csak állnak, állnak,
mint útszéli kurvák.
Tele az országút
két pereme végig...
Rikító bánatuk,
olcsó koronájuk
felsárgul az égig.
Országutak szélén
mennyi fűzfa fér el?
Mennyi fűzfa hányja
loncsos, sárga ágát
a tavaszi fényben?!

VERASZTÓ ANTAL

Szomszédok

Hadd vegyük sorra a dolgokat! Pintér János és családja az alföldi város egyik, hosszú egyenes utcájában laktak, ahol szabad járása volt a szemnek. És ami fontos, a saját házukban. Az sem mellékes, hogy a ház ablakszárnyait Mariska asszony Kelet felé tárhatta ki, ha be akart engedni valamennyit a jó szagú hajnali levegőből. Az is elmondható, hogy tisztességes környéken állt a házuk. Utcabeli és közvetlen szomszédjaikkal nem háborgatták egymást. Volt ugyan olyan szomszédjuk, akinek az utcán kívül is híre volt, nem is akármilyen. Ez a jeles személy a harmadik szomszéd volt, foglalkozására nézve suszter, aki a közel-távolabbi környéken az egyetlen ember, akiről tudni lehetett, hogy börtönviselt személy.

Az utcában lakók mindezek ellenére ezt a susztert, inkább kótyagosnak tartották sem mint bűnözőnek. Valami adókihágásért ítélték el néhány hónapra, de később szabadult, mert a börtönben még szerzett a hónapjai mellé ugyanannyit, ha nem többet, mivel valami nézeteltérése támadt a cellatársával, akinek aztán vita közben a nyomaték kedvéért leharapott egy darabot a füléből...

Pintérné Mariska mindezt a közszájon forgó történetből tudta, és ha történetesen szembetalálkozott az utcán ezzel a különös emberrel, minden alkalommal – a nem bánám, ha ritkábban találkozánk –, óhaj fogalmazódott meg benne. Az utcabeliek roppant hallgatag embernek ismerték a börtönviselt susztert, de ha valami vagy valaki szóra bírta, akkor, ha megeredt a nyelve, nem sokat törődött azzal, hogy mondókája a tárgyhoz tartozik-e vagy sem. Bármiről is esett szó közte és beszélgető társa között, befejezésként azt mindig hozzátette; „tudja, nem szeretnék bolondot csinálni magamból!”

Helyben szerzett hírért pedig egy korábbi évben március tizenötödikén nemzeti ünnepünkön alapozta meg. Ugyanis, annyira felhevítette az ünnep hangulata, hogy valóságos forradalmat képzelt maga köré, mivel otthon nem talált megfelelő méretű nemzetiszín szalagot, a felesége selyem sálát díszítette ki kokárdákkal, ezzel átövezve állt ki a térre, Kossuth apánk egész alakos bronz-szobra elé és elkiáltotta magát: „Lajos Bátyám! Add ide a kardod!” Már hallani az ellenséget. Fellépésének megítélése nem volt egyöntetű, a jelenlévők körében közderűtséget, a hivatalos szervek szemében közbotrányt okozott. Amikor a színhelyről elvezették, azt kiabálta: „piros, fehér zöld, ez a magyar föld.” Ahogy várható volt, a hivatal véleménye győzött. A suszter mesternek az elkövetkezendő március ünnepségek idejére lakhely elhagyási tilalmat rendeltek el. Pintérék érettségi előtt álló fia András, szeretett ilyen történetekről tudni. A talpraesett fiatalember egy gomolyfelhős augusztusi napon, sajátos módon szólította meg a susztert, amikor az utcán összetalálkoztak. Mutatóujjával a mester felé bökött, – a suszter szerette, ha így szólították –, majd a saját homlokára csapott és már mondta is; a hétszentségit hát persze, hogy maga az, aki igazán jó történetet tudna mesélni nekem. A suszter először meglepetten nézett Andrássra, majd amikor látta, hogy ez a valaki nem csúfolódní akar vele, megeredt a nyelve.

Előre bocsátom –kezde– a büntetés nem jó dolog. Beszéd közben csupasz tenyerét Imre felé fordította, lát valamit, kérdezte? Ugye, hogy nem, egy cigány jósnő vette észre, hogy a tenyeremen és ujjaimon nincsenek vonalak. Ezért aztán nem tudtak tőlem sem a rendőrségen, sem a börtönhivatalban ujjlenyomatot venni. Különben is mindkét helyen, de a börtönben kiváltképp az adatfelvételnél olyan ökörségeket kérdeztek tőlem, látszólag értelmes emberek, hogy az óta áll kétfelé a fülem. Egyik ilyen kérdésük, hogy hol születtem? Amikor bediktáltam, hogy hol, azt mondja a tiszt; ez ott van ugye a sötét Alföldön? Mondom neki, hogy valóban az Alföldön van, de mifelénk csak este van sötét.

Aztán meg az érdekelte, hogy apám mivel foglalkozik? Közöltem vele, honnan tudnám, amikor itt vagyok, és nem láthatom, mit csinál? Erre olyasmit mormogott a bajusza alatt, biztosra veszi, hogy bolond a feleségem ura. Azonnal tiltakoztam ellene, hogy a feleségemet is belerángassa az ügyembe. Ezek után már csak egy kérdése volt felém; „*maga kezelés alatt áll?*” Azt a választ kapta, ami az igazság; hogy mivel makkegészséges vagyok, nincs mit kezeljenek rajtam.

Mivel a mester elbeszélésben András nyomát sem tudta felfedezni büntetésének okát, vagy ami arra utalt volna, ami a börtönideje alatt történt vele, így nem firtatta tovább a dolgot. No, megyek is, mondta köszönés helyett a suszter, mert nem szeretem ezt az istentelen forró augusztust, mikor az ember már-már bele fullad a saját izzadságába, meg azért sem, mert ilyenkor teremnek a fák kukacos gyümölcsöket, ezek a kukacok, aztán ha vigyázatlanul megenném őket, szép lassan belülről felfalnának. Csak azért mondtam el magának ezeket, mert kedd délután van, meg, hogy három óra előtt szólított meg, azzal a becsületesnek látszó ábrázatával. Mert tudja, én nem szeretnék bolondot csinálni magamból!

András úgy gondolta, sebj, lesz még idő bőven arra, hogy a susztermajszterrel egy újabb beszélgetésbe keveredjen, amelyben a börtönéletéről is megtudhat ezt, azt, különösen a cellatárs fülkurtításának okára és a végrehajtás körülményére lett volna kíváncsi. El tudta képzelni, hogy mikor a suszter foga közé vette cellatársa fülét, az bizonyára felsikított, mint a malac, mikor a farkát húzzák. Úgy érezte, egy ilyen történetre érdemes lesz odafigyelni.

Sajnos erre a beszélgetésre András legnagyobb bánatára már nem kerülhetett sor, mert a suszter időközben emberkerülővé vált, nem állt szóba senki fiával – a feleségével is ritkán – panaszkodott is fűnek, fának, szegény asszony, többek között András édesanyja Mariska is tőle tudta meg, hogy szerinte súlyos beteg lehet a férje, de váltig tagadja, orvossal sem hajlandó megnézetni magát. Egyre rosszabb napjai lettek, hetek alatt lefogyott, amikor végre akarata ellenére orvos elé került, az csak annyit mondott: egy emberroncsan már nincs mit segíteni, különben is már rég zárt osztályon lett volna a helye.

A hallottaktól megriadt felesége, az orvostól hazafelé vezető utat – mint mondta –, végig sírta akár a záporosó. Végül azt se lehetett biztosan tudni mibe halt bele a férje. Igaz csont sovány lett, de nem volt fekvő beteg, százéves se volt csak a fele. Egyetlen új dolog volt, amire a felesége félve emlékezett, hogy a férje halála előtt gyakran emlegette, hogy látta az ördögöt.

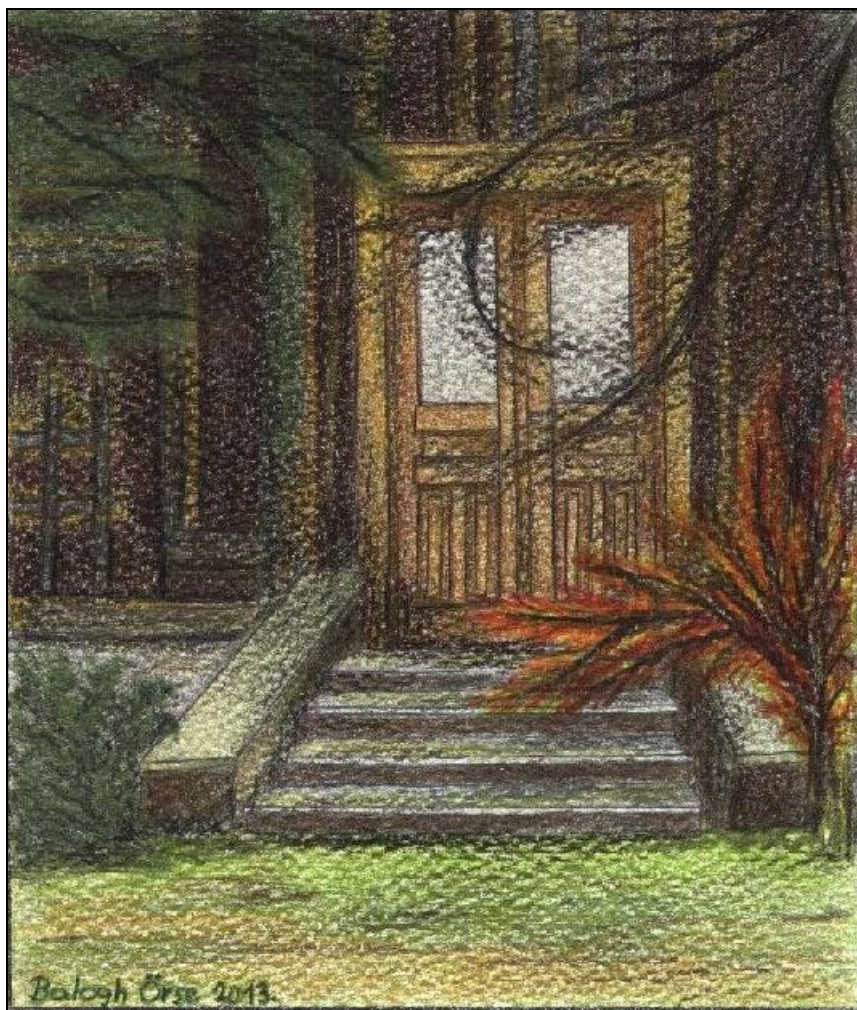
Mariska, ha a suszter özvegyével, Julia asszonnyal összetalálkozott az utcán, akkor ott hallgatta meg éppen soros panaszait, melyet néha Julia úgy adott elő mintha betanult szöveget mondana. Egy alkalommal borús időre esett a találkozásuk, aznap csak éppen annyi világosság tudta átverekedni magát a felhőkön, hogy tájékozódni lehessen.

Először történt, hogy Mariska – akinek éppen ráérősebb ideje volt – Julát, a barátságtalan idő elől beinvitálta a házukba. A konyhában húztak maguk alá széket, Mariska ölbe tett kezekkel várta, hogy Julia beszéljen. Ezen a fedél alatti beszélgetésen derült ki, hogy Julia, gyászévének a napokban ért a végére, de még mindig nem heverte ki férje halálát.

Panaszkodott Mariskának, hogy a rossz emlékek súlya alatt még ennyi idő után is előfordul, hogy álmából felriadva lépteket hall közeledni, ilyenkor riadtan ül az ágya szélére és arra vár, hogy a férje majd betoppan a szobába. Más alkalmakkor meg olyan érzése támad, mintha valaki osonva járna körülötte a lakásban. Lehet, nem szép dolog, de ilyenkor azt szokta kívánni, hogy a férje, nyugodjék már meg békében mi hamarabb. Az eszem folyton semmiségeken jár, nem találom a helyemet, pedig tudom, hogy a tépelődéssel nem javítok a sorsomon.

– Igazán nem tudom miért is hozom fel ezeket a dolgokat Mariskának –, szabadkozott Julia –, mivel maga, nemrég vesztette el az édesapját. Mindketten tudjuk, milyen súllyal tudja nyomni az ember lelkét egy halott ember emléke, nem igaz? – Julából az is kikívánczolt – bár hozzátette –rosszul tűri a panaszkodást, hogy a férje temetésén jelenlévők közül alig

páran mentek oda hozzá részvétet nyilvánítani. Szomorúak lettek körülöttem a napok, még a férjem észbontó ötletei is hiányoznak. Tudom, ne is mondja Mariska, bele kellene törődnöm abba, ami van. Főleg, ki kellene békülnöm végre magammal. Tulajdonképpen nem is értem, miért fárasztom a bajaim felsorolásával. Na, Isten áldja, megyek is a dolgom után, könnyen túljutok rajta, mert mára megint nincs semmi tennivalóm!

BALOGH ÖRSE: *Ajtó lépcsővel*
20x17 cm. pasztell

KOZÁK MARI

A parton

A parton ült, hagyta arcához érni a napot, csak tenyerét takarta szemére. Vén füzek vékony ágai hajoltak földig, majd néhány pillanat múlva igyekeztek az ég felé. Egy fáradt gondolat a vízen ringatózott és nézte, ahogy a tavirózsa szirmai szerelmes csókot váltanak a széllel. Már közeledett a hajnal, bíborszín ruhájának szegélye minden lépésnél megmutatta karcsú bokáját.

Vörös hajában megcsillant néhány aranyárga tincs, vakítóan fehér fogai kivillantak, mikor a férfira mosolygott.

Az észre sem vette, pillantása a túlparton járt, kereste az egykor ottfeledett emlékeket.

A kezében tartott könyvet óvatosan csukta be, majd térdére tette és megsimogatta a fedelét.

Egyszerű fedőlap volt. Néhány csillag mosolygott ki a betűk közül, s adták hírül, hogy a fehér lapokon egy valaha szép élet képei mutogatják magukat. Persze nem hivalkodnak és csendes szókkal mondják el azt, ami el sem mondható. Mégis beszélnek, sóhajtoznak, néha még egy mosolyt is küldenek az ajkaknak. Igaz legtöbbször gyöngynek fűzik a könnyeket és hagyják, hogy a tenyérben fészket rakjanak és maradjanak.

Már órák óta ült a parton. Éjszaka nem hagyta aludni egy emlék. Néhány dolgot sietősen rakott a zsákba és kilépett a magányba. Nem mintha a házban nem lett volna az. Már évek óta mindig és mindenhol az volt. Nem vette észre mikor hagyta el a jókedv és a nevetés.

Egy napon arra ébredt, hogy a folyó maradt vele és nem érzi hiányát az emberek közelségének.

Lassan állt fel, majd néhány lépést tett a víz felé. Gondolatait előre küldte a hullámok közé, majd ráfeküdt a vízre és hagyta, hogy átölelje.

Olyan az érintésed, mint az övé volt – mondta ki hangosan a szavakat.

Puha és selymes! Simogató!

Újra és újra végig gondolta – mi lenne, ha...

Eljátszott a gondolattal. Néhányan elsiratnák, mások sajnálkoznának, lenne olyan, akinek talán hiányozna.

Aztán erős karcsapásokkal úszni kezdett.

Már nem gondolt semmire. Eltávolodott a parttól, már nem látta a házat, nem hallotta, hogy a vén köris utána kiált. Úszott és úszott. Bele a magányba.

A reggel az öreg fűz karján ült. Ma szürkeruhát öltött. Egy könnycseppet maszatolt szét az arcán. Egyetlen egy könnycseppet. Feje felett felhők úsztak a kék égen. Egy gondolat a partra lépett. Fekete madarak tárták szárnyuk és indultak valamerre.

Az öreg fűz a víz fölé hajolt, halkan zokogott. Már a felhők is sírtak. A folyó mozdulatlan pihent medrében.

A parton madarak ültek és erős csőrükkel vájták a múlt időt. Egy gondolat feküdt hanyatt a vízen és némán imádkozott. Kavicsok közt térdelt a pillanat, halkan dúdolt egy altatódalt. A folyó egyedül táncolt balladát.

Mese, mese...

MESTER GYÖRGYI

Napfényes tavasz

Véget ért a tél, elnyíltak a hóvirágok, a földből kidugták kék fejceskéiket az ibolyák.

A napocska, odafenn az égen, egyre fényesebben sütött, de a zöld fűben, a fákon és a bokrokon, nem érződött eléggé a tavasz aransárga, melegséget árasztó színe.

A Földön tett körútja során, Természet apónak is szemet szúrt a dolog.

Hogy lehetne ezen változtatni? Min is?! Hát, hogy az élőlények, közöttük az emberek, magukhoz közelebb érezzék a napocska jótékony hatását, szívderítő, arany színét, a tavasz melegét.

Ha valaki felnézett az égre, és rámosolygott a napocskára, az visszanevetett rá.

De hát nem lehet egész tavasszal folyton az égre bámulni! A lábunk alá is muszáj nézni, mert ha nem, akkor bizony jön a bukfenc, az elesés.

Természet apó elgondolkodott ezen: az ő művészi képességéről, mármint hogy színompássá tette a környezetet, a földlakók már korábban is meggyőződhetnek.

Mivel azonban a tavasz jöttét jelző arany szín, s a napocska melegséget sugárzó ereje még nem volt mindenütt érezhető, Természet apó kitalálta a következőt: előkereste a legjobb ecsetjei egyikét, és előbb rajzolni, majd festeni kezdett.

Hogy miket rajzolt? Hát egy csomó gyönyörű virágot! Amint elkészült az egyik rajzával, ecsetjét rögvest belemártotta a napocskába, és azzal festette aransárgára a virágot.

Így került az árokpartra „kankalin”, a mezőkre „réti boglárka”, „repce” a szántóföldekre, a vízben ácsorgó fűcsomók – zsombékok – közé pedig „mocsári gólyahír”.

Hogy beköszöntött a tavasz, az emberek által gondozott kertek is színessé váltak, de bizony elkelt a virágágyásokban még egy kis sárga „árvácska”, a kertkapuk mellé pedig a sárga „nőszírom”.

Az erdő tisztásain szintén Természet apó ügyes kezének köszönhetően ütötte fel aransárga fejceskéjét a „tavaszi hérics”.

A ragyogó, melegséget árasztó sárga szín már megvolt, de hogy még szembe ötlőbb legyen a látvány, Természet apó az ecsetjét újra meg újra a napba mártotta, s annak fényességét kölcsön véve, csillogóvá varázsolta a virágok szirmait.

Az erdők, mezők, rétek és kaszálók füve, a kertek szépen nyírt gyepe már alaposan be volt pettyezve a sok-sok csillogó, sárga virággal, de akkor Természet apó rájött, hogy a bokrok, a fák még nem kaptak sárgán nyíló, ragyogó virágot.

Kicsit fáradt volt már a munkától, a sok virág megfestésétől. Sőt, ki is melegedett, ami nem csoda, ha az ember a napocska közelségében dolgozik, belőle meríti a sárga színű festéket, na meg a csillogó fényt. De mit volt tenni? Ha már felvállalta, nem akart fél munkát végezni.

Közben a megoldást is megtalálta: korai virágzás előtt álltak az akácfák. Természet apó úgy gondolta, a hófehér akácvirágok finom illatot árasztanak, de nagyon egyszerűek. Legyen hát mellettük olyan is, ami nem illatos, ugyanakkor ragyogóan sárgák a virágfürtjei. Így született meg az „aranyeső” nevű fa.

Néhány bokor ágát is telehintette sárga színű, apró virágokkal, és hogy félreértés ne essék, „aranyvesszőnek” nevezte el ezeket a bokrokat.

Még mielőtt befejezte volna a nagy munkát, a fehér „tulipánok” némelyikét is sárgára festette, hogy általuk pompásabbak legyenek a kertek, parkok.

Amikor letette az ecsetet, maga is rácsodálkozott a látványra, ami valóban szemet gyönyörködtető volt.

Azután felnézett a napocsára, és rámosolygott.

A napocska visszamosolygott Természet apóra, mert tudta, hogy ezeket a csodálatos, színpompás sárga virágcsodákat ők ketten, együtt teremtették meg, lehozva ezzel az égről a földre a Tavaszt.

Fűzér környékén – Zemplén

Fotó: SZABÓ MÁRTA

VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF

Én, Józsué

És én adtam neked földet,
Miben te nem munkálkodtál.
Szőlőtőkét és gyümölcsfát,
Amelyről vidáman ettél.

Megmarad soha örökké
A hiány, tör és tüske lesz
Benned az elégedettség.
Így hát mégis elhagysz engem.

Saját poklod elérheted,
Gyönyör és kín vezet oda.
Pedig adtam neked földet,
Miben te nem munkálkodtál.

Újholdra ködöt

Holdba zárt tekintettel élsz,
Sötétből mint üstből merítsz,
Kemény múltzárványban álmod,
A gyöngé és a jó halál.

Újholdra ködöt varázsol,
Éj szeme feketén pereg,
Inog minden fundamentum,
Lényeg a kárpit, rossz a test.

Már nem vagy a történetben,
Felhők torz csikóhalai
Szülnek meg, oldalzsebükben
Élet és halál titkai.

Ványai Fehér József: *A láncos madár*, Hungarovox Kiadó, Budapest, 2021

BODNÁR LÁSZLÓ

Tükör apeva versek 7-12

7.
Már
értem
csendjeid,
hangtalanul
tanított hinni!
Emberimával
vad szívemen
széppé old
minden
gyászt.

8.
Oly
lélek
áradást,
mint az ének
nem teremthetett
Isten szíve sem,
hisz hübb a dal
fénytítok
lélek
láng.

9.
A
legszebb
meséden
nőtt emberré
bennem a gyermek.
Most én ringatom
fénné álmod
hűséges
szívvel
már!

10.
A
felhők
sóhaját
az érti meg,
ki nyarakon át
látott száz csodát.
Minden könnygyöngy
felszított
Napnyi
láz.

11.
Lásd,
jámbor
az este,
szelíd csillag
ott ég szemében
s hajnalig fénylik.
Angyalszívvel
játszva él,
gyermek
Hold.

12.
A
barna
levelek
őszbehulló
szívünkre írnak
fájó verseket.
Elégia,
léleklomb
tollú
dal.

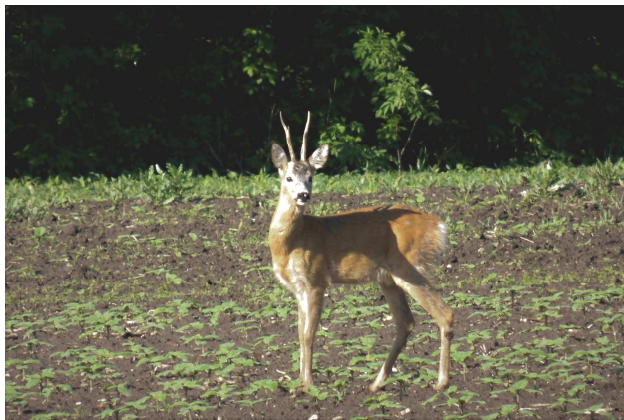
SOKHEGYI GYÖRGYI

Egy forró nap

Délután indultam itthonról gyógypedikűröst keresni, az én koromban már megnézi az ember hova teszi a lábát. Az első hely nem jött össze, kicsit csalódottan szálltam fel a kombinóra a Margit körúton. Velem együtt szállt fel egy babakocsival lévő anyuka, aki az előttem lévő ülésre ült le, lábai mellett a babakocsi a tágas váróhelyen állt. A Margit híd budai hídfőnél két kerekesszékes gurult a villamosra. Az első ajtónál kézzel hajtott kerekesszékekkel egy fiatalember szállt fel, a hozzánk közel eső második ajtónál középkorú férfi elektromos kerekesszékevel nagyon gyakorlottan manőverezett be a részére kialakított helyre úgy, hogy a babakocsi és a kerekesszék között elfértek a hátrább igyekvők. A kerekesszék a villamosra merőlegesen állt és a férfi a kapaszkodót fogta két kezével. Az ajtónál álló nagyon göndör fiatalember – nevezzük Bongyornak – egész fület takaró fülhallgatóban zenét hallgatott, ami szerencsére nem hallatszott ki, viszont a ritmusából állandó Abemutatót kaptunk. Nem volt zavaró, bizonyára nem techno zenét vagy rockot hallgatott. A bágysztó melegben csönd uralta villamost, a híd közepe felé tartva hozzánk ért az első ajtónál leszálló kerekesszékes fiatalember, nyakában egy táblával. Annyit tudtam csak kiolvasni, hogy szegény és árva, nem volt nálam a távollátó szemüvegem. Mivel a babakocsi és az elektromos kerekesszék között nem fért el kicsit nyersen odaszólt a kapaszkodó férfinak, hogy álljon beljebb, nem fér el tőle. Eleve tegezve fordult a nála idősebb férfihoz, aki viszont magázva és udvariasan azt válaszolta, hogy, ha megáll a villamos, akkor megfordul. Ekkor értünk a hídon lévő kanyarba és érthetővé vált a két kerekesszék közötti különbség. Az elektromos magas volt, a benne ülő férfi végtagjai rövidek voltak. A manuális irányítású kerekesszék mélyebb volt, kerekei nagyok, tulajdonosa a térd alatt csonkolt jobb lábától eltekintve egészséges fiatal ember, izmos karokkal és a talajt stabilan fogó egy lábbal. A fiatalember nem akart várni, egy durva követelő utasítás után hirtelen kanyarban visszafordult, háttal az ajtónak állt meg. Száját dajcstomis idézetek hagyták el, közben a kerekesszék kereke átment Bongyor lábán, aki méltatlankodva figyelmeztette az aktívan káromkodó fiatalembert. A megszólított feléje fordult felsőtestével, Bongyor meglátta a táblát a nyakában és mit sem törődve a szidalsorozattal megjegyezte, hogy tilos a villamoson koldulni. A fiatalember szókincsére ösztönzőleg hatott a kritika, de lehetőségei beszűkültek, nem tudott már mit mondani a férfinak, aki ekkor még mindig nem fordult meg kocsijával, hiszen a villamos mozgásban volt. Végül a tehetetlen düh a „te csöves, te rohadt csöves!” szidalmat hozta ki belőle, majd kis előkészület után egy cselédkönyveset köpött a férfi felé. Bongyor közben még mindig prezentálva az általa hallgatott zene ritmusát, püsszegő mozdulatokat tett szája elé és „jaj, ne veszekedjünk már!” motyogások voltak hallhatóak. Megérkeztünk a pesti hídfőig, a fiatalember leszállt és én megállapítottam, hogy nagyon hosszú megálló volt. Szociális munkás szívem vegyes érzelmekkel viseltetett az affér alatt, részben örültem, hogy ime teljes a normalizáció, részben elkésértett, hogy miért pont ebben. Kis idő múlva a megtalált gyógypedikűrös felett elégedettséggel a 115-ös busznak lettem utasa. A Kálvin téren felszállt egy külföldi házaspár és a hölgy mellém ülve megkérdezte, hogy tudok-e angolul, sajnálom, nem beszélek angolul válaszoltam – természetesen angolul. Elfogadta és békét hagyott. Feltűnően keresett valamit, ami felkeltette egy ötvenes nő figyelmét. Megkérdezte az angol asszonyt, hogy na-mit keres? – természetesen magyarul. (A beszélgetést fonetikusán írom le.) Tram, mondta az angol, mit, kérdezte a magyar, tram, mondta az angol. A magyar nő a utazóközönség felé fordult és higgycék el nekem, ezek valamit keresnek!, magyarázta. Azután az angolok felé fordult, ándergánd?, kérdezte, no , felelte az angol nő. Akkor nem metró magyarázta az utazóközönségnek a botcsinálta tolmács. Nagyon szépen artikulálva, tagoltan az angol nőhöz hajolt: ho-vá-a-kar-nak-men-ni? Nem érti, sóhajtott, de nem adta fel. Végül kézzel-lábbal kiderült, hogy a 4-es vagy 6-os villamost keresik.

Ezzel el is értünk a Szent István körüti megállóhoz, ahol a külföldiek leszálláshoz készülődtek. Tolmácsunk mögöttük állva közölte, no tram, mert olyan nincs, trém van, az a villamos, trém. Az angol házaspár bólogatott, hálálkodott és igyekezett menekülni. A tolmács asszony teljes meggyőződéssel és pedagógusi nyomatékkal ekkor a következőket mondta: hungarian trámváj, ez van! Majd az utazóközönség felé fordult: látják, csak meg kell nekik mondani! Szerencsére ő is leszállt, így a járat elcsendesült. Már csak a 14-es villamos volt hátra, ahol két idősebb cigány férfi beszélgetett, szemlátomást két régi munkatárs, akik félszavakból értik egymást, amikor egy hangoskodó roma fiatal zavarta a bágyadt utasokat. Az egyik férfi rászólt, nagyon finoman, szinte nem is rászólás volt. Pillanatokon belül olyan durva leszólást kaptak a fiútól, hogy csak annyit kérdeztek: honnét jöttél? A fiú válaszolt, a két férfi pedig az ablak felé fordulva elmerengett. Arcukon ugyanaz a kesernyés szájjú bölcs beletörődés, mint hasonló esetben bármelyik ötvenes ember arcán lenne. Miért is lennénk mások? Homogén csoportoknak szeretnek látni egyesek minket, mint népeiséget, pedig nem vagyunk egyformák. Vannak állandó és vannak változó közösségeink, ez így természetes.

Hazaérve örültem, hogy vége a napnak, a történeteket betudtam a nagy melegnek. Sajnos azt állítják a meteorológusok, hogy a kánikula csak most kezdődik.

Őzek a Bodrog árterében – Zemplén

Fotó: **NAGY BERTALAN**

KOLUMBÁN JENŐ

Ha vágyódva elindulok

Ha vágyódva elindulok
avar szőnyegű ösvényeden
a szorongás görcsét lenyelem
kiszáradt kút lesz a szemem...,

...és nincs közöm hozzád világ!
Bezárok előtted minden kaput,
ha csak pillantásnyi időre
belőled hozzám eljutok.

Megtisztulok szép gondolatban
meztelen lelkem megmutatom,
gyönyörködve néz rá egy Isten,
és akkor a lába elé dobom.

Levél kiált...

Levél kiált mielőtt lehullna
esőcsepp koppan ablakon,
megrebben szélről a fűzfa ága
hangulatom az ősszel rokon.

Elköltöztek már az összes fecskék
a párkányon cinke kopog
rigó motoz a sárga avarban
az élő csendben hallgatok

Fa csontvázát durva szél zörgeti
szürke felhőkkel fedett ég,
és esőcseppek közé vegyülve
hópelyhek szállnak szerte szét.

Lassan befed a fehérség mindent
fagyos hó tompít neszeket
tisztá némaság borul a tájra
csak belülről én reszketek.

EGERVÁRI JÓZSEF

Hungaricum – olcsón

Sosem leszek én már boldog, hiába van a falamon Sandra Bullock fotója, bekeretezve, klassz keretben, olyan dizájnosban, alumínium, modern, mellette meg Monica Belucci, az meg olyan majdnem aktos kép, majdnem meztelenül van, meg én is meztelenül vagyok, mikor őket nézem, és, azt hiszem, boldoggá tudnám tenni, mindkettőt, kicsit ugyan tanulnom kell még az angolt, aztán az olaszt is, bevallom, bár elektrotechnikából megbuktam, s nem szeretem a kémiát sem, viszont Laci bácsi, a mutyikos, aki nagyobb ember lett, mint amekkorára nőtt, azt mondta, megérem én a pénzemet.

Hát, megérem, mert nem vagyok én olyan hülye gyerek, mint sokan gondolják, a Zsákai Ricsivel, aki félig cigány, félig meg roma, el is határoztuk, megpattanunk innen mihamarabb, előttünk az élet, teljesen, itthon meg mögöttünk, a múltkor behívtak a hivatalhoz, azt mondta Czinegés Csilla, az ügyintéző, szókített haja van, s akkora dekoltázsa, hogy az Apollo 11 elveszne benne, az a kurva, mondják róla, bár én nem hiszem, csak mondják, azok mondják, akikkel nem fekszik le, szóval, ő mondta, dolgozhatok, söprögetnem kell a Szabadság téren, fizetést is kapok, nem túl sokat, persze nagyon nem tetszett, Csilla dekoltázsa kicsit jobban, tényleg meg tudna fordulni ott az Apollo 11, mondom, majdnem érettségim van. Majdnem érettségivel söprögessek?

Este be is rúgtunk a Fekete macskában, rendesen, ahogy kell, bár én nem nagyon szeretem a rumot, legfeljebb sörrel bírom meginni, Gyuszt, az általános iskolai osztálytársamat én vittem haza, nem bírja az italt, lehányta a templom kerítését, aztán meg vetette a keresztet, mint a marha, jó családból származik ő, kiabálta, tavaly karácsonykor is voltak misén, gyónni is kellett volna, de majd legközelebb, aztán elénekelt a Székely himnuszt, hamisan, mert pocsek repedtfazék hangja van, aztán azzal hozakodott elő, beállhatnék közéjük, ő hamarosan politikus lesz, lehet, még a tévében is fog szerepelni, de én ezt nem hinném róla, aztán hozzáfűzte, akasztanak még itt kommunistákat a villanykaróra, meg zsidókat is. Ez nekem nem tetszett, odabaszta a fejét a templom kovácsoltvas kerítéséhez, mert utálok az erőszakot, senki se akarjon megölni senkit. Na, jó, egy-két pofon még belefért, de az is csak erős felindulással, vagy még erősebbel.

Apám nem olyan régen azzal állt elő, takarodjak otthonról, csak azért vágta ezt a fejemhez, mert egy hete nem mosogattam el azt a rohadt mosatlan edényt, tányért, persze az övét is, melytől undorodtam, mert soha nem melegítette meg az ételt, csak hidegen befalta, nekitámaszkodva a mosogató szélinek, s minden csupa zsír, meg dzsuva maradt, és csak azért ordította, hogy a nőjét este felhozhassa, én pedig tegyek úgy, mintha nem is látnám, nem is hallanám, ahogy egyetlen jó apám zihálva dugja, nem olyan nagyon sokáig, gyorsan végeznek mindig, mielőtt szétesne alattuk az a rozoga ágy, szóval, csak ezért ugatott velem, mert egyébként normális, néha még beszélgetünk is.

Szóval, én már sosem leszek boldog, nézem a falon a két csaj fotóját, poszter az, vagy mi a franc, magyar vagyok, magyar hát, nem érteném őket, nincs is már kedvem hozzájuk, dühömben majdnem le is tépem a falról az egyiket, aztán meggondolom magam, kevés is elég a boldogsághoz, ne pazaroljuk el azt a keveset, ami még van, huszonkét éves vagyok, még az enyém is lehet ez a világ, tán majd egyszer kitanulok valami jó szakmát, víz- és gázszerelő is lehetnék akár, aztán majd megnősülök, és egyszer, legalább egyszer én is szerepelni akarok a tévében, Csornainé, az a vén boszorkány, a matektanár egyszer azt mondta, hogy azok mind majmok, csak teszik az agyukat, de én akár majom is lennék, meg tenném is az agyam, csak benne legyenek a tévében, hiszen majd valamit mesélni kell az unokáknak, beteszem majd a dévédét, s lejátszom a tévéfelvételt nekik, öregapátok nem akárki, tökös magyar gyerek, még mindig az. És előttem a jövő. Tényleg előttem. Senki se állít már meg, mert én tudom, mi jó nekem, a többi meg leszárom. Ilyen az élet, nem savanyú cukorka, apám, ezt jegyezd meg, néha édes is.

SZEPESI JOLKA

Egy lebontott ház emléke

Százhárom lépcső vezetett a negyedik emeletre,
ha nem volt nálam liftpénz gyalog mentem,
naponta többször is,
utáltam de ahogy nőtt a hiúságom, a lépcsőfokokat
átszámoltam a derekamról leolvadó dekagrammokra.

A körfolyosó úalakú volt, nem igazi körfolyosó,
tavasszal és ősszel tankönyvvel a kezemben,
oda-vissza jártam, hangosan
magolva s nem zavart senki sem.

A szomszéd nagyfiú, ha nem voltak otthon a szülei,
beült a bejárati ajtó fölötti ablakkeretbe,
nekem a kis copfosnak onnan osztotta az ést,
aztán később elvitte őt az apja egy kórházba
de nem a zárt osztályra s nem ült már senki
az ajtó fölötti ablakkeretben.

Annus néni a vice szedte össze a szemetet, az
ajtó elé kitett vödröket kiürítve egy nagyobb vödörbe,
időnként a lánya segített neki csinos ruhában,
kirúzsózott szájjal, mosolyogva borogatta a szemetet.

Ha a folyosón egy háromkerekű bicikli esztelen
száguldozásba kezdett, a házmesterné az udvar közepén,
csípőre tett kézzel kiabált, mintha csirkéit terelné a tyúkólba.

Kapuzárás után rajta múlt, meddig kellett állnom a hóesésben
s a kezébe csúsztatott kapupénzt tüntetően mindig megszámolta.

A padláskulcs felett is őrködött, tőle kértem el,
ha anyuval a padlásra teregettük a mosott ruhákat,
s ilyenkor mindig József Attila versét mondtam magamban.

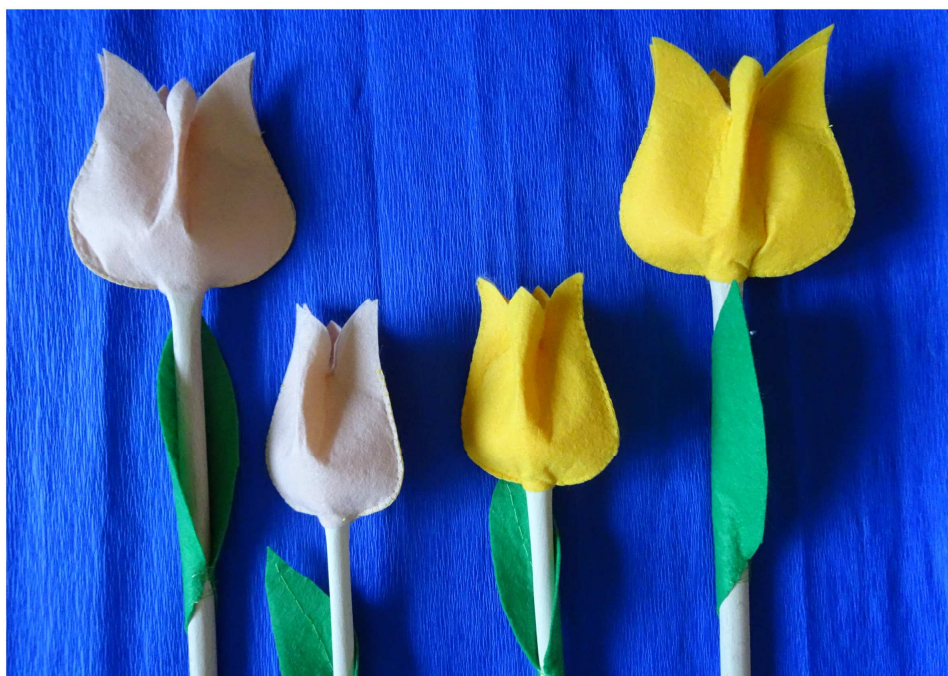
MOLNÁR JULIANNA

Utazó

Az élet vonatán,
Mint örök utazó,
Emlékeket látok,
Suhannak a tájon.
Megállók jönnek,
Könnyes lesz a szemem.
Fájdalommal,
Búcsút int a kezem.
Vannak akik örökre Leszállnak.
Néhányan a peronon állnak.

Kanyarog a sín.
Az idő halad.
Hullámvölgyek,
Hegyek ölén halad.
Vár az út,
Az öröm, a remény.
Tájak, tengerek,
Integetnek felém.
Gyorsuló vonatom nyomán,
Eltűnnek, a tájak.
Ismerős várak,
Útitársak jönnek,
Majd új vonatra Szállnak.

Megáll a vonat,
Leszáll néhány utas.
Felszáll a társ,
Kit régóta vártam.
Nyílik az ajtó.
Friss levegő árad.
Érezni a tavaszt,
A vonatom halad.

MOLNÁR EDIT textil-munkái

KETTKÓ ISTVÁN

Verébsirató

Pirulva T. D. - nek

Már megint a verebek. Félek , hogy tandoridezsői
áhitatomban magot szórok kezemből nékik...
tollászkodnak bolyhos gatyában s még képesek
lesznek ideszokni a bakterházhoz, pedig vannak
szebb hangú barátaim is a jelzőárboc tetejébe
épített fészekben : a hajnali cinege-gügyögést
bevallom jobban szeretem s mégis barátaim lettek
a veréb urak, amióta egyet közülük körülbelül
húsz lépésről első lövésre a másvilágra küldtem
egy kölcsönkapott légpuskával - csak úgy vaktában
fogtam rá a fegyvert és vérző beggyel bukott a fűre.
Kezembe vettem őt és temettem puha avarba
sídját takartam finom salakkal és azóta
megbékültem velük : ők is velem , azt hiszem.
S jönnek apró csapatokban ; ugrálnak a síneken
én meg csak nézem őket csodálkozva - - -
mintha megszakadt volna bennem valami a temetés óta
szép-szép a hajnali rigófütty ; csodás a fa,
amint ellepik fekete üstökükkel a seregély- gyerekek,
de várok veréb lányokat és fiúkat
meglesem őket fürdés közben az ablakon át,
de szexezés alatt lesütöm pilláim; szégyenlősen, mint a csitri lányok
s már csúzlival őrködöm nyugalmaik fölött,
ha jön a kirafinált öreg szarka
űzöm serényen ; lobogó hosszú farkát lődözöm kerek kavicsokkal,
de hiába csörög mérgesen, végül is csak megunja a harcot
és repül tovább durcásan a vetés irányába.
Nem tudom, talán mégis virágot kellene tennem sírjára
és elsiratnom áldozatom, de nem csak őt, hanem suhanc-korom
összes lepuffantott verebét is, mert látom már,
hogy ők is érnek annyit, mint bármelyik szárnyas,
vagyis " a veréb is madár ", habár nyelvükkel
még meg kell barátkoznom s ki tudja : az is lehet,
hogy kedvükért megtanulok verébül...

Vácrátót , 1982. május 24.

SÁRKÖZI LÁSZLÓ

Költészet

Szonett-koszorú
(részlet)

IX.

Egymaga támasza: önmaga istene, önmaga apja
s nincsen idő: a barátait elhanyagolja, magába
fordul; eléri a válaszokat, de magány a jutalma

bár nem akarja, de nem lehet ingatag. Indulatába
gondolatok települnek, elégnek. A szelleme néha
megköti, formaköré kalapálja: a kútban a béka
egy nagyot ugrik, a kút pereméig elér s a világba...

Néha a toll nem is érzi a szó erejét, ül a téma...
...lopj, ha muszáj, de a rímet, a sort a tulaj se akarja
rád bizonyítani; átalakítod, a szót betakarja
versed; a sorba simul. S jön a szemtelen, elcseni – léha!

pont a tiédet?... A szén beleszánthat a vasba: alapja
s ötvözi, ám ha sok, elridegülhet az ihlet, a véna...
más utakon keresed s igazát nem a módszere adja.

SÁRKÖZI LÁSZLÓ: *Dedikáció az örökkévalóságnak*, 2005
<https://mek.oszk.hu/04200/04270/04270.htm>

CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET

Metamorfózis

Éjszakai denevérsurranás
az eső, a fák gnóm-árnyékként
kivetülnek a szemközti ház
falára, a sötétség éhes gyomorként
bekebelezi a csillagokat, s mint
látását veszítő öregember
a sarki lámpa.
A magány lassan ringatózik
takarómon, mint üres csónak
a szürke vizeken.
Vajon hová tart?

Belsőmben eluralkodik a csend,
ettől átlépek egy másik világba,
ahol súlytalanságom másodlagos.
Csak szívem ütemes dobbanása
jelzi, hogy még élek.

Holnap, a hajnal vér-bíborában
lángolni fog a reggel.

A. TÚRI ZSUZSA

Négysoros IV.

minden éjszakában benne van a teremtés előtti csend
a lehunytt szempillák mögött is mindig ott a halál
de minden ember tágra nyílt szemében az írisz
kibogozhatatlan hálójában ott hullámszik a végtelen

Szárnyak

Szárnyakkal születünk.
(Emiatt is olyan nehéz a világra jönni...)
A szárnyaknak különleges
a hatalmuk.
Kezdetben
MNDENKI
ott hordja magában
a repülés csodáját,
mert
minden ember született angyal:
hátán ott vannak
a láthatatlan szárnyak...

Susogó szárnyakkal
Születik,
teljesen tisztán
minden ember,
még az is,
aki később mások
szárnyait letöri...

Időn kívül

*Francesconak**

Ha elhomályosul a szem,
s befelé néz, távolra nem

és ritkábbak már a szavak,
csak a letisztult váz marad,

többé nem vádol, nem ítél
harmóniát és dalt ígér

a hit és telve a kehely,
a lélek száll: könnyű pehely,

lassan kitágul majd a tér,
a kezdet s a vég összeér.

*Baranyi Ferenc

BAK RITA

Tavaszünnep

Virág virít a végtelenben,
szamarak, lovak a réten
kinyílt mezőkben.

Gyere, tavasz,
a beteg hajnal
hosszasan sóhajt
az univerzum peremén
vidítsd föl és adj neki reményt.

A pacsirta is énekel,
szép dalokra tanít,
délben úgy sugárzik a nap,
új világ tárul,
tárt kapuján betódul a fény,
aranyeső hullik alá.

Vidám gyerekcsapat
fut ki az iskolából,
friss viháncolás.

Fütyülve köszöntöd
a gyönyörű tavaszt,
eláraszt a szépség,
a föld kacag, szalad.

HOLÉCZI ZSUZSA

Lesz egy titok, ami összeköt

Ildikó és Árpád négy éve költözött Londonba, amikor a férfi megkapta az igazgató helyettesi állást a Nederland londoni kirendeltségén. Ildi anasztéziológus volt, szerette a munkáját a baleseti intézetben, de azért örült a változásnak. Megbeszélték, hogy mind a ketten sokkal többet tudnak félretenni, pár év alatt összejön egy itthoni lakásra való, és ha visszatérnek Éldre, jöhet a baba.

Londonban béreltek egy is lakást, amelyhez Áрпи még lakhatási támogatást is kapott Márktól, az olasz főnöktől, aki kezdetektől fogva kedvelte a szorgalmas, talpraesett helyettesét. Élcelődött is, amikor először vendégeskedtek nála, hogy lassan már be se kell járnia az irodába, mert a helyettese mindent el tud végezni helyette.

– Remélem, itthon azért nem akarsz helyettesíteni – bökte oldalba újdonsült barátját – látva annak elismerő tekintetét, ahogy a csinos, szőke élettársának, Mónikának a hibátlan alakját bámulta az úszómedence szélén. – Jaj, ugyan, hova gondolsz? – tiltakozott a fiú. Itt van nekem az én kis doktorom, gyógyír minden bajomra.

– Jól van na, csak ugrattalak. Nagyon helyes asszonykád van... De azért ha néha kicsit kiruccannál – kacsintott bizalmaskodva – csak szólj. Van egy édes kis fészkem az irodánk közelében: minden eshetőségre.

Az utolsó mondatot már Ildi is hallotta, aki ekkor tért vissza az úszásból. Nedves fürdőruhájára csak egy áttetsző muszlin kendőt kötött – mely inkább kiemelte, mint takarta formás alakját – de nem sokat törődött a férfiak beszédével.

Teltek a hónapok, mindketten sokat dolgoztak, Ildi plusz ügyeletet vállalt a Gyerekosztályon, a férje pedig gyakran utazott kiküldetésbe. Márk kilátásba helyezte, hogy ha őt előléptetik kerületi igazgatónak, Árpit fogja javasolni maga helyett vezetőnek.

Gyakran megesett az is, hogy munka után bent maradtak megbeszélésre – aminek azután rendszeresen sörözés lett a vége, „csak úgy, levezetésképpen”, ahogy Áрпи fogalmazott, mikor Ildi szavá tette a sörszagú pusztit hazaérkezéskor.

– Tudod, fontos az együttlét az előrejutásom végett. Mennem kell velük néha inni, meg kosarazni, ha azt akarom, hogy tagja maradjak a „belső körnek” ahogy Márk nevezi. Jut eszembe! Kihoztuk azt a Puskás Öcsis mezem amit egyik születésnapomra vettél? Veszek hozzá egy fehér-piros edzőcipőt, hogy ha kimegyünk a pályára, legyen miben kosaraznom.

Ildi mit tehetett? Tudta, hogy kell a pénz, hisz egyre jobban vágyott kisbabára, mióta a gyerekosztályon is vállalt ügyeletet. Mikor a kezébe vett, és magához ölelve meg tudott nyugtatni egy-egy síró csöppséget, egye többször ábrándozott azon, milyen jó lesz majd otthon, egy kertvárosi házban babázni.

Márk egyik kerti partiján összebarátoztak Fricivel, akit Áрпи odáig csak a „jobbkezeként” emlegetett. Egy idő után a srác gyakori vendég lett náluk, kirándultak is együtt, hármasban. Mivel neki volt autója, Ildi pedig nem tudta megszokni a jobbkormányos közlekedést, ezért azt is felajánlotta, elviszi bevásárolni, ha Áрпи épp szolgálati úton van a Buickkal – amit vezető-helyettesként szolgálati autónak kapott.

Egy ilyen bevásárló körút alkalmával Fricinek az az ötlete támadt, ha már itt vannak, üljenek be a multiplex moziba is, amit vettek, nem fog megromlani a novemberi hidegben a kocsiban. A mozizást egy kávézás követte, ahonnan kifelé jövet Frici könnyed, szinte kisfiús mosollyal kérdezett rá:

– Ugye lesz ennek a kellemes estének folytatása?

– Hát persze – vágta rá Ildi –, az hogy hazaviszel a cuccommal együtt.

Tudta ő, hogy a fiú nem erre célzott, de így próbált hárítani. Amíg odaértek a lakásukhoz, eldöntötte: nem, ennek az esetnek nem lehet folytatása! Bár kétségtelenül vonzódott a sármos, jó

humorú férfihoz, biztos volt benne, hogy Áрпи is tisztességes és hűséges, hisz ilyennek ismerte a középiskolai éveik óta. A hiúságát persze legyezgette Frici udvarlása, és talán az úton hallgatott lány, romantikus zene hatására, egy gyors, futó csókkal búcsúzott el tőle. Ennyi, és semmi más, fogadkozott, míg a bevásárló kosárral vidáman szedte kettesével a lépcsőket.

Maga sem tudta, hogy változott meg mindez. Egyre többet voltak együtt – hol a nagyfőnök grill pariján, hol csak úgy, hogy hármásban túráztak a hegyekben – de kettesben is egyre több időt töltöttek. Múzeumba mentek, vagy csak kocogni, és egyre nehezebben váltak el egymástól. Azután az egyik séta alkalmával elkapta őket egy felhőszakadás. Egy öreg ház zárt, boltíves kocsibejárójába menekültek, de ez sem sokat segített: a feltámadó viharos szélben Ildi reszketni kezdett átázott pólójában. Nem is tiltakozott, mikor Frici magához húzta és szorosan átölelve próbálta felmelegíteni. Szájuk hamarosan megtalálta egymást, és egy rég elfojtott vágy örült ütemben tört fel belőlük. A fiú szenvedélyes volt, elemi erővel szorította magához, testük szinte eggyé olvadt. Miközben a száját csókolta, kezével a lány pólója alatt a mellét becézgette, ami számára óriási örömet okozott, hogy Frici a pólót felemelve a mellét is csókolgassa, miközben ő a férfi nedves hajfürtjeivel játszott. Eleinte észre sem vették, hogy a zivatar amilyen hirtelen jött, el is állt. Ildikó tudta, elveszett. Már ő is akarta a együttlétet, nem bánta volna ha akkor, ott – akár a kapualjban – a fiú magáévá teszi.

Végül taxit hívtak, amelyben összeölelkezve, szótlánul ültek egymás végig az úton. Hazaérve Frici szavát vette, hogy péntek délután fél 2-kor találkoznak a belvárosban, ahol a bátyjának van egy kis lakása, és oda felmennek. Este sokáig nem tudott elaludni: azon tűnődött, vajon mi vitte rá, hogy igent mondjon. Igent mondjon arra, amit talán majdnem minden nő kipróbált, vagy lelke mélyén még egy jó kapcsolat esetén is kipróbálna? Nem tudta, de érezte, most már meg fogja tenni. Talán ha akkor, azon az éjszakán a férje otthon lett volna, és úgy ölelte volna, mint régen: azzal a régi szerelmes hévvel, ami a házasságuk hét éve alatt megkopott, felhívta volna Fricit másnap, és lemondja a találkozót. De Áрпи megint kiküldetésben volt, és tudta: ha hétvégén hazajön, majd fáradt lesz és nyugós, és neki kell kiszolgálnia.

Frici a megbeszélte időben rózsákkal és egy kis piros plüss Szívvel várta, kezében az idegen lakás kulcsával. Valahogy olyan kamaszos és izgalmas volt az egész: az ajándékok, a bókok, és a tudat, hogy hamarosan egymás karjaiban fognak meztelen feküdni egy idegen lakás hálósobájában.

A férfi szenvedélyes volt, újabb és újabb játékokat kitalálva, a szájával fedezte fel minden testrészét, és a nő szinte elolvadt a kéjtől, mikor végre magáévá tette. Nem bontakozott ki rögtön az öleléséből, hisz élvezte az együttlét minden percét. Frici az ágy melletti szobai hűtőből pezsgőt vett elő, majd a polcra készített poharakért nyúlt: látszott, hogy otthonosan mozog. Biztos nem most van itt először, jutott eszébe hirtelen az asszonynak, miközben elfogadta a felé nyújtott poharat.

A pezsgőivás után tusolni indult, át az előszobán, és közben arra gondolt, vajon hogy lesz ezután? Ha majd náluk vacsorázik Frici, vagy kirándulnak a férjével hármásban, tud úgy viselkedni, hogy az ne vegye észre az ő titkukat, ami most már összeköti őket? Miközben azt találgatta, vajon a bal vagy a jobboldali ajtó vezet a fürdőszobába, találomra benyitott az egyikben, és egy kis gardróbban találta magát. Azonnal észrevette az akasztón a Magyarországról hozott Puskás Öcsi mezt, és alatta dobozban – kicsomagolás nélkül – a fél éve ezek szerint alibiből vett piros-fehér negyvenkilences edzőcipőt. Elhűlve nézte a férje holmiját, miközben a háta mögött meghallotta Frici neszezését.

– Eltévedtél? A fürdőszoba balról az utolsó ajtó.

– Mondd csak: ez a főnökötök „édes kis fészke”, nem a testvéredé?

– Igen, az. Változtat ez valamin?

– Nem, nem – felelte – csak eszembe jutott amit még régen mondott a fülem hallatára Árpinak: „ha nagyon elfáradok a hajtasban, ott meg tudok pihenni... meg aztán csajozni is lehet benne”

SZEDŐ TIBOR

Lélekgyolcsom könnyei

Évek virágai nőnek, majd
hervadnak el sírodon.
Újra és újra Téged gyászol
az égbolt könnyével
születésnapodon.
Anyák napján csorba
Nélküled a lelkem.
Hol vagy most?
Föld alatt már porrá zúzott
szét egy emberöltőnyi idő.

Csillagmécsesek gyúlnak
a jobb létre szenderülésed napján.
Fájdalmam törött szilánkjából
rakom ki az arcod.
Lassan 43 éve cipelem
szívemben az emléked.
Eső után a pocsolyában
láttni vélem mosolyod.

Hiányod szőnyegén térdelek,
langy sóhajod még most is
a nyakamon érzem.
Nem örültél a sikereimnek,
nem törölted meg a
bánattól kisírt szemem.

Szívemben a szereteted
bőséges útravaló,
ha a bántások kövei sértik
lelkem, Te bekötöd vérző sebem.
Édesanyám, a lét tenyerére
barázdát vés az emléked.
Jaj, de hiányzol, Nélküled
íztelen az életem!

Budapest, 2022. április 26.

Ébredő május

Fény eteti a kinyíló virágokat,
szél reptet trillázó madarakat.
Megszökik medréből a tavaszi táj,
súlyom csőrével az ég testébe váj.

Csend zenél a természet húrján,
fülemüle a fénykoszorús május karján.
Erdő lantja üde tavaszt muzsikál,
útszélen hajlong egy árva fűszál.

Kiszáradt farönkön hegedül a lét,
fenyő ágára fonja az idő kezét.
Hangjegy nyírkos pázsitra pottyán,
álomdarab a pocsolyába loccsan.

Budapest, 2022. május 1.

Nyárelő

Színek gyöngyöznek a tavasz homlokán,
nyár zenéjét komponálja a szél,
halovány még a napsugár,
természet redőnyén május ujjá lépeget,
június festékjét keveri a csend,
fűszőnyeg harmatot lélegez.

Lét varrja a nyár jelmezét,
kódarabok a gombjai,
gallérján illatozó virágsereg,
tarka lepke száll a vállára.

Ruhát köt magának a táj,
szellő fésüli kócos haját,
felhő mögül kiles a hajnal,
madárdalt kortyol a tisztás,
pucér eget a földtakaró elfedi,
május röpke pillanatot sóhajt.

Budapest, 2022. május 6.

FÖLDESDY GABRIELLA

Gratuláció

Délutáni ücsörgés, olvasgatás közben a professzor elszunyókált. Nemrég lett nyugdíjas, szabadok lettek a délutánjai, megtehetette, hogy elengedi magát, és alszik egy órácskát napközben. Valamit álmodott is, erősen vitatkozott álmában valakivel, még kiabált is, amikor éles csöngetés zavarta meg az álmot. Ocsúdni kezdett, az ébredés közben fogta fel, hogy a városi telefon csörög. Utóbbi időben szinte csak a mobilt használta már, városin ritkát keresték. Most kitartóan csörgött, bántotta a fülét. Nehézkesen tette meg a néhány méter távolságot a kagylóig.

– Igen, tessék.

– **Doktor Hargitai Dénessel beszélek?** – határozott női hang szólalt meg a vonal másik végén. A hang fekvése alapján a hölgy sem volt fiatal, hatvan éves biztos megvolt már.

– Én vagyok, parancsoljon. Kivel beszélek?

– **A nevem most nem érdekes. Egyébként sohasem találkoztunk, személyesen nem ismerjük egymást.**

– Milyen ügyben hív? Ügynökök, felesleges holmikát áruló cégek megkeresését vissza szoktam utasítani, ha eladni akar valamit, ne vesztessük egymás idejét, leteszem.

– **Ne aggódjon, egész más dologról van szó. Gratulálni szeretnék a közelmúltban született lányunokájához.**

– Gúnyolódik? Nem tudok róla, hogy unokám született volna, egyébként családom sincs, nem értem, mit akar. Vagy provokál? Egyáltalán, honnan veszi ezt az információt?

Hargitai most kezdett kicsit ideges lenni. Valami motoszkált benne, hogy ezt a telefont nem kellene folytatni, mert a telefonáló elő fog jönni kellemetlen információkkal, amiket nem tudni honnan szerzett, de biztosan akar valamit. Nem volt kedve vitatkozni, régi dolgokról beszélni, olyanokról, amiket már régen eltemetett magában. Mára nyugalmas élete lett, alig maradt rokona, anyja is meghalt sok évvel ezelőtt. Megszokta, hogy csak a tudományának él. Bioetikus volt fénykorában, mostanra professzor emeritus lett. Vajon ki lehet ez a nő?

– **Eszemben sincs gúnyolódni. Nem is provokálok. Csak gondoltam, hogy nem informálta senki erről az igazán fontos eseményről. Az unokáját Brigittának hívják, és Stockholmban született.**

– De hát miket beszél? Mondom, hogy nincs családom. Magát ki bízta meg, hogy engem értesítsen erről a számomra érthetetlen eseményről?

– **Engem senki nem bízott meg, hogy értesítsem Önt a nagypapai státusáról, magánszorgalomból telefonálok. A most született kislány nagymamája ugyanis közeli rokonom volt. Bizonyára mond ez a név valamit Önnek is, professzor úr: Gelencsér Krisztina.**

– Elképesztő! Kije magának Krisztina? És egyáltalán mit tud mindarról, ami köztünk történt harminc akárhány évvel ezelőtt? Most kellene abbahagyni ezt az egész elkeserítő beszélgetést.

– **Krisztina unokatestvérem volt – most már csak múlt időben tudok róla beszélni –, mert több mint egy éve meghalt. Van egy közös fiúgyermekük, Kristóf, aki az idén – úgymond - krisztusi korba lépett, ha nem tévedek, harminchárom éves.**

– Úgy látom, őrijtően sokat tud erről a dologról. Krisztina mesélte el mindezt? És hogy-hogy meghalt Krisztina? Nem tudtam róla.

– **Nem ő mesélte el a történeteket, titkolta ezt a dolgot mindenki előtt. De én megtudtam egy véletlen folytán. Aztán a rokonságban többeknek is elmeséltem a történetet, de más módon nem éltem vissza ezzel az információval.**

– Vagyis Kristóf még most sem tudja, hogy én vagyok az apja?

– **Szerintem nem tudja, azt hiszi, Krisztina akkori férje, Toronyi Géza az apja. De maguk találkoztak is egyszer Gézával, ugye?**

– Igen, találkoztunk, én hívtam fel, hogy beszéljük meg a dolgot, a gyerek az enyém, mondjon le róla. Ez lett volna az első lépés afelé, hogy aztán ők elváljanak (úgy tudom, egyébként is rosszul éltek), és mi Krisztinával együtt nevelhessük fel közös gyerekünket. De mereven elzárkózott. Azt mondta, soha nem mond le Kristófról.

– **Erről is tudok. Ezt Géza mesélte el nekem személyesen. Neki ez egyfajta győzelem volt. Kapott ajándékba egy szép nagyfiút. Neki nem született gyereke, illetve korábban volt egy koraszülött fia Krisztinától, aki 60 dekával született, és meghalt.**

Elkezdett kattogni a kagyló, majd nem sokkal ezután megszakadt a vonal. Nyomkodás következett mindkét részről, majd újból csörgött a professzor városija. Habozott kicsit, felvegye-e, aztán a kíváncsisággal vegyes izgalom miatt felvette a telefont újból. Meg se várta, hogy a túloldalon bejelentkezzen a hívó, beleszólt:

– Halló! Végre már elmondhatná, hogy hívják, és még arra sem válaszolt, Krisztina miben halt meg.

– Igen, ismét én vagyok. Nem elég Önnek az, hogy az unokatestvére vagyok? Mi egyébként hosszú évek óta nem beszéltünk, teljesen megszakadt a kapcsolat közöttünk, Krisztina még halála előtt sem akart kibékülni velem. Közvetítő is lett volna, de ő elutasította a normális rokoni viszony helyreállítását. Gyűlölt engem. Egyébként egy gyors lefolyású rákban halt meg, ami fél év alatt elvitte.

–Óh, sajnálom. Akkor már nem érte meg az unokája születését. Én pedig hiába értem meg, soha nem láthatom sem a fiamat, sem az unokámat. És Géza mellette volt?

– Gézától már igen régen elvált Krisztina, utána volt egy karrier-kapcsolata, amikor vége lett ennek is, hozzáment egy régi udvarlójához, aki 14 évvel idősebb nála, ő is professzor, momentán szintén nyugdíjas. Tudtommal külön lakásban laktak, de mellette volt, amikor kellett.

– Értem. És mi van Kristóffal? Annak idején fájdalmasan éltem meg, hogy a fiam se a nevemet nem viselheti, se nem láthatom, nem nevelhetem, más ad neki nevet, mást tud az apjának. Tehetetlen voltam, aztán beletörődtem.

– **Mezőgazdasági kutatásfejlesztéssel foglalkozik, kitűnően végzett a gödöllői egyetemen, aztán meghívták Stockholmba asszisztensnek egy folyamatban lévő agrárkutatáshoz. Kint maradt, az ottani egyetemen tanít.**

– Svéd nőt vett el?

– **Nem, magyar felesége van. Egy itthoni régi szerelmét vitte ki magával, később összeházasodtak.**

– Géza hogy áll ezekhez a dolgokhoz hozzá?

– **Hát, természetesen nagyon büszke a „fiára”, rendszeresen jár ki látogatni őket. Hosszú hónapokat tölt kint náluk. Elmúlt nyolcvan éves, ahhoz képest egész jól bírja magát. Féltve őrzi a titkot Kristóf származásával kapcsolatban.**

– Ezt már akkor is láttam, amikor találkoztunk. Ha én halok meg előbb, a fiam sosem tudja meg, hogy én voltam az apja.

– **Én elhatároztam, ha Géza hal meg előbb, akkor megmondom Kristófnak. Beleegyezik? Vagy akkor felvenné vele a kapcsolatot?**

– Hirtelen rám tört az öröm, hogy ez utóbbi is bekövetkezhet. Nagyon boldog lennék, de megvallom, félek is. Hátha csalódás lenne számára, vagy nem tudnék neki elfogadható magyarázatot adni.

– **Pedig nem Ön a hibás, Kriszta és Géza önzése vezetett idáig. Nekik ez így volt kényelmes, sőt kockázatmentes. Ne hibáztassa magát!**

– Bennem is volt önzés, persze másképp, mint bennük. De inkább gyávaság, a magyarázkodástól való félelem, és legvégül kényelem.

Néhány másodpercig csend áll be a vonalban. Most nem szakadt meg a vonal, csak mintha nem tudnák folytatni a beszélgetést. Aztán megint a professzor szólalt meg:

– Ne mondja most már meg a nevét. Bármennyire is vágyom a fiam után, nincs erőm ezt a dolgot megváltoztatni, rendbe hozni. Köszönöm, hogy hívott, Isten vele!

Erdőben, Balaton-felvidék

Fotó: PETŐCZ FERENC

KÖVES JÓZSEF

Gorilla és oroszlán

Minden napilapban ott van a hirdetés:
az állatkert nagy és erős férfit keres
olyan munkára, amit majd jól megfizet,
mert nehéz feladat, korántsem kellemes.

Jönnek sorjában az elszánt jelentkezők,
de mindegyiküket gyöngének találják.
Akadnak közöttük szinte cingárok is,
őket úgy elküldik, hogy ki se próbálják.

Ám jön most egy deltás, kétméteres pasas.
„Elhunyt gorillánknak vegye fel a bőrét!
Mindig erős legyen és gyors, akár a sas
hogy ismét nagy majmot sejtсен a közönség.

Megfizetjük jól mi ezt a kemény munkát,
nettó húszezret kap minden egyes napon
amikor ketrecben pózol beöltözve.”
„Napi húszezerért? Persze hogy vállalom.”

És mert hősünk erős és remek atléta,
nem csak mellét veri, ugrálni is képes,
ágról-ágra röpül, mint egy szabad madár
avagy egy légtornász, olyan tehetséges.

De egy szörnyű napon elvétí a távot
s röptében a szomszéd ketrecébe pottyán,
munkáját feledve segítségért ordít,
mert egy bős oroszlán közeledik ottan.

Hősünk reszketve kér kintről segítséget,
s akkor megszólal az állatok királya:
„Kussoljál, te marha, mert ha észreveszik,
végül mind a ketten el leszünk bocsátva.”

http://megezmegaz.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1229526&fbclid=IwAR31huCbyA2wkeObjPZQZsuSZJLst4lcRs2PxKpYxXCPMclb_4GG-65suQI

:))

NYAKÓ ATTILA: Első menet

Forgách utcán innen, Árpád-hídon túl,
hol kompresszor se jár, vakondok sem túr,
fény zümmögve vibrál, s huzat csak a szél,
hibbant versben pulzál a vad mágneses tér.

Csekély írott emlék utal már csak rája,
itt húzódott a kék metró szívcsakrája.
Elnyelte az idő végül az egészet,
önfeledten pózol sírján az enyészet.

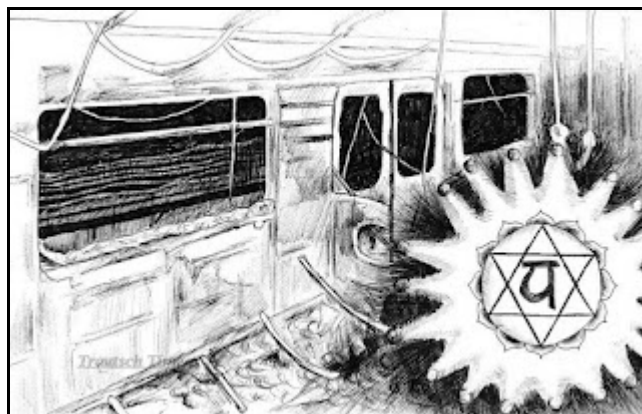
Rozsdás acélhalmaz, sok száz retkes kábel,
ha sistergést hallasz, féktuskópor száll fel.
Delejezve lebeg, majd unottan elül,
zsong az eltemetett aluljáró belül.

Az emberek érzik a lenn rekedt erőt,
borzongás fut végig minden járókelőt.
E misztikus helyről ős-legendák szólnak,
nincs fogalma erről földi halandónak.

Nagy tűz tombolt egykor, meséli az ének,
Főnix-hamvaiból mégis új lét éledt.
Pár évig még bírta, aztán végleg meghalt,
s krónikásunk írt a naplójába egy dalt...

Aztán egyre többet, humor hangjain szólt,
Timi is beindult, éjjel-nappal rajzolt!
Köszöntünk titeket, kedves olvasóink,
hogya fészen lesztek, nesztek, ihol egy link:

https://www.facebook.com/nyako.attila/media_set?set=a.653617708084302.1073741827.10003082367361&type=3

Grafika: **TRAUTSCH TIMEA**

MÁNDY GÁBOR

A párbaj

Kormorán gyakran álmodott, és mit ad isten, egyszer a tizenkilencedik századba került. A ruházata is vele álmodott, úgyhogy senkinek sem tűnt fel, hogy nem abba a korba való. Nem volt semmi dolga, csak ment az utcán, sétálgatott, és egyszer egy házaspár keltette fel a figyelmét. Éppen szembe jöttek vele, és a férfi élénken magyarázott a hölgynek, aki a felesége lehetett. A hölgy felpillantott, és Kormoránnak úgy rémlett, hogy ismeri valahonnan, talán az igazi, XXI. századi életéből. Rámosolygott a nőre, és ment volna tovább, de a férj megállította.

– Uram, megálljon! Ön szemezett a nejemmel! Ezzel megsértette őt, és engem is.

– Dehogyan szemeztem – védekezett Kormorán. – Csak úgy tűnt, hogy ismerem. Talán valamely társaságból.

– Semmiféle társaságból nem ismerheti. A nejem tisztességes asszony. És én mint rendes férj ezért az inzultusért elégtételt követelek! – pattogott a férj.

– Emiatt nem jár semmiféle elégtétel. Örüljön annak, hogy szép felesége van, aki más férfiakkal is feltűnik.

– De uram, ez már hallatlan! – csattant fel a férfi. Lehúzta a kesztyűjét, és Kormorán arcába vágta.

Kormorán lehajolt a kesztyűért, és zsebre vágta.

– Ezt nekem akarja adni? Igazán szép kesztyű. De miért nem adja vele a párját is?

– Mi maga, elmeháborodott?! – képedt el a megsértett férj. Ezzel most provokáltam önt!

– Engem nem lehet provokálni – mondta Kormorán nyugodtan, és indult volna tovább, de a férj nem engedte. Megfogta a kabátujját, és az arcába üvöltött.

– Kihívom párbajra! Nevezze meg a segédeit!

– Édes uram, nincs miért párbajoznunk. Tessék, visszaadom a kesztyűjét is, csak engedjen az utamra. Ma vagyok először ebben a városban, és szeretnék körülnézni.

– Ezek után önt senki sem fogja úriembernek tekinteni – érvelt a féltékeny férj.

– Tudom. Sosem voltam úriember.

– Nem volt úriember?! Akkor miért ilyen ruhát visel? Mi maga tulajdonképpen?

– Kockázatelemző matematikus egy biztosítási társaságnál. Kényelmes állás, a fizetésemmel is meg vagyok elégedve, de úriember az nem vagyok.

A férfi megpróbálta megemészteni a hallottakat.

– Maga hazudik – állapította meg. – Ilyen állás nincs is. De ezzel nem ússza meg a dolgot. Az inzultus vért kíván!

– Úgy véli? – mondta Kormorán. Egy pillanatig azon tépelődött, hogyan reagáljon a kihívásra. Aztán a jobb kezét keményen ökölbe szorította, és egy hatalmas ütést mért a meglepett férj orrára. Azonnal kiserkent a vér, a feleség odahajolt, és a kendőjével próbálta felitatni.

– Tessék, megkapta, amit kívánt – mondta Kormorán.

– Goromba fráter! Így bánni az urammal! – mondta mérgesen a hölgy, bár egy cseppet imponált neki, hogy a két férfi most őérte kapott hajba.

– Volt szerencsém – mondta Kormorán, megbiccentette a kalapját, és tovább indult.

Az utca túlsó oldalán már összegyűlt néhány bémésködő, és izgatottan tárgyalták az eseményt.

– Szegény tanácsos úr! – mondta az egyik. – Jól elbánt vele az a fura alak. De ki lehet ő? Még sose láttam.

– Nem idevalósi – mondta egy segéd, aki épp a söröskorsókat szedte össze a kocsmá asztalairól.

– Szabadjon megjegyeznem – szólt közbe Vidrai, a helyi iskola pedellusa – , a tanácsos úr csak azt kapta, amit megérdemelt. Mindig nagyon fent hordta az orrát.

Kormorán addigra már eltűnt a sarkon, és nemsokára fel is ébredt. Egy ideig eltűnődött az álmán, és megállapította, hogy nem is olyan rossz az a kor, amelyikben él. De hogy éppen kockázatelemző matematikusnak hazudta magát, azon csodálkozott. Mindig is utálta azokat, akik mások várható élettartamával kalkulálnak.

Fotó: DARVAS JUDIT

HALÁSZ ERZSÉBET

Dédmami

A Dédinél minden olyan gyönyörű, és titokzatos. De volt egy *főtitok*, amit nem mondhatott el addig, amíg fel nem nővök.

Dédmami „valamivel” több mint 100 éves. Pontosan senki nem tudja mennyivel, ő meg nem tarja fontosnak, hogy számolgassa az éveket. Egy kicsi tanyában lakik, ahol nincs laptop és nincs még „mobil-teló” sem. Törtem a fejem nagyon, hogy tudtak suliba járni ezek nélkül. Dédike csak titokzatosan mosolygott: majd meglátod...

Van az ablak alatt rengeteg tulipán, jácint, nárcisz, és még sok olyan, aminek a nevét se tudtam eddig megjegyezni. Eperfa, cseresznyefa, alma- és meggyfa zárják körül a tanyát. A kapu viszont nincs zárva.

A szomszédok se zárják, mert ki elől kellene zárni? Akinél például előbb pirosodik a cseresznye, az viszi a kötényében, hogy megossza a szomszédokkal, így együtt örülnek, a később érőből meg majd a szomszéd visz.

Ez a mese-világ csak nála található. És mennyi titkot rejteget az a kis ház. A környező erdőben gombát szedünk, amiből világraszóló gombapaprikás lesz, nokedlival, uborkasalátával. Kedvenc gombánkat „nyúlfülűnek” nevezik, ilyet sehol máshol még nem láttam. A bokrok alján bújik elő, csoportosan. Ha mesélem, nem is hiszik el, hogy van ilyen. Mindent megettem, ami nála termett, mert ettől leszek olyan nagy, hogy már megmutathatja azt a titkos helyet.

Egyszer csak eljött az a nap, amikor fény derült a nagy titokra.

Megkövülten álltam. Egy ún. sufni bújt a bokrok között, lakattal bezárva. Felgyorsult szívvel figyeltem mit rejtnek a bokrok.

– Mik ezek Dédike? – ámultam, a teli polcok csupán egy szín-kavalkádot mutattak.

– Ezek könyvek. Mi nem lappal és telefonnal tanultunk, hanem ezek segítségével. Történeteket lehet olvasni a könyvekből, és még sok érdekes ismeret a tudományok világából. A betűk papírra vannak nyomtatva. Zsebre teheted, vagy akár az ágyban olvashatod. Megtudhatod, hogy másokkal mik történtek. Hogy kit szerettek, miket termeltek a földeken, merre jártak a nagyvilágban, és hogy élnek ott az emberek... meg mindenféle érdekes dolgot. Mikor a „telón” azt pötyögitek, hogy „mi zú...” – arra nem válaszolhatsz, csak pár szóval. Nem juttok be az élet mélyebb rétegeibe. A könyvek sok nehéz helyzetben utat mutatnak. Mások történeteiből megtudhatod, ők hogy döntöttek egy-egy nehéz problémánál. Elképzeled, hogy nézett ki a történet hőse, és mit érezhetett.

BŐSZE ÉVA

Lázban

Mi ez, hogy hirtelen láz önti lényemet,
 hogyan gondolatra gondolat,
 nem keresek szavakat...
TV szól, s a híreket emésztgeti az ismeret.
 Idegen tájak, emberek,
 – nem köt le figyelmeket –
repít a láz, messze visz, vers születik vers sejtjein...
 Talán a világról, jó-rossz változásról,
 írni kellene természetcsodákról,
 takarni könnyet, hamis barátságot,
vakon is keresni sok-sok széthullt álmot.
 Csendbe ágyazunk nyugalom-világot,
– rejtünk még meleget néhány kézfogásba,
 ne fogadjuk a fényt sem hiába...–
 Arcom tüzel, még ural a láz,
Új Hírek! – Embert porig aláz.
 Rést üt a múlt a jövő falába,
 érzékeny, érzéki történelem,
– valóság, mítosz, mesék szövevénye –
 hol is van, hol is, a lélek menedéke...
 Tollam sercen a papíron,
 laptopom pihen,
 a mindenség zenéje szívemen...

HOGYA GYÖRGY

És végül dedikálás

IV.

Az író behajtott az üdülővé átalakított várkastély udvarára, leállította a kocsiját, magához vette a kis táskáját, melyben mindössze egy (nem kidolgozott) kézirat lapult, és a főbejárat hatalmas kapujához lépett. Az oroszlánfejes kopogtatóért nyúlt, amikor kitárult a kapuba vágott kisebb ajtó, és egy kedves mosolyú csinos hölgy üdvözölte.

— Isten hozta az író urat!

— Jó estét! — köszönt mosolyogva, és engedve az invitáló gesztusnak belépett az előtérbe, melynek falait ember nagyságú, középkori festmények borították. A kandalló mellett, a korabeli kárpitozott székeken két középkorú nő ült, s apró kávéscsészéjük felett lapos pillantásokkal követték az író megjelenését.

— Nagyon szép ez a környezet — mondta elismerően, s igyekezett lépést tartani az előtte tipegő hölgygel.

— Ó, igen! A környezet valóban le-nyű-gö-ző —helyeselt buzgón a nő, s a válla felett hátrapillantott. —A társaság is nagyon rendes —tette hozzá.

A széles és magas fogadócsarnokon áthaladva, majd jobbra fordulva egy kis folyosóra vezette, ennek végén egy boltíves nyíláshoz érkeztek, amelyből egy faragott kőoszlop köré tekeredő csigalépcső vezetett felfelé.

— Ezt csak mi használjuk —igazította el a nő — a közönség az emeleti étteremből jön majd át a könyvtárszobába.

Az író számára nem lett világos, hogy ez a bizalmaskodónak tűnő megjegyzés tulajdonképpen mire vonatkozik, mindenesetre a hölgy után haladva, elkerülhetlenné vált, hogy szemrevételezze annak fenekét, ugyanis a meredek lépcsőn előtte haladva az említett testrész épp arcmagasságában feszített. Illedelmesen betartotta a három lépcsőfok távolságot.

A könyvtár, amely vélhetően eredetileg is ezt a célt szolgálta, a várkastély impozáns méreteihez képest meglehetősen szűknek bizonyult, ám méretei ellenére is irigylésre méltó könyvállománnyal rendelkezett. A faragott könyvespolcokon végtelennek tűnő sorban álltak a szebbnél szebb kötésű könyvek. Megszámolta: mindenütt kilenc-tíz polc. „Ez szép”, bólintott elismerően. Az ő otthoni könyvespolcai csak hatemeletesek, tehát csak hat sorban helyezhetőek el benne könyvek.

A fényesre lakkozott parkettájú terem közepén fából faragott, rokokó stílusú párnázott székek sorakoztak több sorban és félkörben, amely félkör egy nagyon mutatós —mahagóni színű —, faragott asztalt fogott közre. Az asztal mögött két szintén faragott szék, szegecselt bőrkárpittal.

A nő az asztal előtt állította meg. A helyiség másik végében lévő szárnyas ajtó mögül csendes moraj, afféle szalonnasz hallatszott.

— Még vacsoráznak — jelentette be. A hangsúly inkább a bejelentés ünnepélyessége semmint a kijelentés sekélyessége felé inklinált. — Amint végeztek, az estre jelentkezők, majd átjönnek ide. Én már időben megrendeltem az ön könyvét, annyi példányban, amennyiben telefonon megegyeztünk. — Pillanatnyi szünetet tartott, várva, hogy az író legalább bólintással nyugtázza az egyezkedés tényét. Miután ez megtörtént —az író igyekezett a helyzetnek megfelelő komolysággal eleget tenni ennek az elvárásnak —, folytatta: — Tizenöten előre megvették a könyvet, hogy mire ön idejön, elolvassák és

felkészülten fogadják önt. Tehát, hogy tudjanak hozzászólni és ezzel kapcsolatban kérdéseket feltenni — tette hozzá, hogy ezzel is elűzze az író minden aggályát.

Az író módfelett örült a sikeres elűzésnek bár lehet, hogy nem mutatta ki kellően.

— Ha időközben netán mások is kedvet kapnak a találkozóhoz, lehetőségük lesz megvásárolni — és a hölgy a mindenre gondolók magabiztosságával kezét a faragott asztalon magasodó könyvcsomagra tette. — Van tartalék.

— Értem és nagyon szépen köszönöm, mind a meghívást, mind az alapos szervezést — köszönte meg enyhe meghajlással az író.

— Ja, még valami — emelte fel figyelmeztetőleg jobb kezét a nő, majd a közeli bárszekrényből ásványvizes üvegeket és két poharat vett elő és tett az asztalra. — Készen állunk — nézett körül elégedetten.

A hirtelen keletkezett csendből az író megpróbált következtetéseket levonni..., ám eredménytelenül. Hogy ne kelljen egymást bámulniuk, mindketten tettetett érdeklődéssel szemrevételezték a helyiséget. Ez alatt az udvariaskodás mesterséges mosolya engedett egy kicsit az erőltettségéből. Mikor ismét egymásra néztek már egészen elfogadhatóan néztek ki.

— Ha megengedi, vázolnám a forgatókönyvet.

Az író engedte.

— Először is bemutatam önt, pár szóban vázolom majd az életútját és a műveit. Ja, előtte egy kis zene. Szóval van itt egy fiatal lány, aki gitáron játszik, rávettem, hogy bemelegítésül játsszon valami szépet, ráhangolódásként. Tehát ezek után jön az ön bemutatása, majd egy rövid részletet olvasok fel a „Menekülés” című írásából. Ha nincs ellene kifogása — az író megvonta a vállát és minden lehetséges módon (szemöldökét felvonva, fejét rázva és a két kezével) jelezte, hogy nincs kifogása — ...ezt azért választottam, mert nekem ez tetszett a legjobban. Persze a többi is nagyon szép. Végül kötetlen beszélgetésre gondoltam, amelynek a keretében a jelenlévők kérdéseket tehetnének fel önnek.

— Nagyon jó lesz — nyugtatta meg az író, mert úgy érezte, a hölgy valami ilyesfajta megerősítésre vár.

— És végül dedikálás — tette hozzá a nő ellentmondást nem tűrő hangon, mint amikor válásnál a feleség bejelenti, hogy az autó természetesen az övé marad.

Az írónak ez ellen sem volt kifogása, szinte minden találkozó ilyen forgatókönyv szerint zajlott.

Ekkor kitárult a könyvtárszoba ajtaja, és mintha megegyeztek volna, szinte egyszerre sétáltak be a vacsora után lévő vendégek. Az ügyesebbek rögtön a hátsó székeket foglalták el, a többiek egy kicsit tanácstalanul álldogáltak, majd mégiscsak leültek a középső, majd az első sorokba. Némelyikük az író legújabb könyvét tartotta a kezében, melynek apropóján szerveződött az aznapesti író-olvasó találkozó.

A műsorszervező hölgy elnézést kért az írótól és kisietett a teremből, majd nemsokára egy farmernadrágos, laza pólós fiatal lánnyal tért vissza, aki egy gitárt szorongatott a jobb kezében.

Az író még álldogált egy picit az asztal előtt, végül megunt a dolgot és helyet foglalt az asztal mögötti egyik széken. Kis válltáskáját az asztalra fektette, a kéziratot, azonban nem vette elő.

A közönség sorai felől a szokásos diszkrét zsibongás hallatszott, és az író — éppen mert író — megközelítőleg tudta, hogy mire számíthat a következő másfél órában.

V.

A kislány a Mad World-öt énekelte és gitáron kísérte magát. Az író szerint nagyon szépen. Mindenesetre nagy tapsot kapott.

Majd a műsorszervező hölgy ragadta magához a szót, és elragadtatva üdvözölte az ismert író, aki legújabb könyve megjelenésének alkalmából látogatott el ebbe a nagyon kedves és meghitt kis üdülőbe. Udvarias, ám talán mérsékeltebb taps fogadta, mint a Mad World-öt.

Mindezt a felolvasás unalmas, ám úgy látszik, nélkülözhetetlen és kihagyhatatlan közjátéka követte. A közönség ehhez is igazodott. Egy páran suttoztak, mások érdeklődéssel tanulmányozták a polcokon sorakozó könyveket és a címeiket próbálták kisilabizálni, és voltak, akik úgy néztek ki, mintha megadták volna magukat a sorsnak és lehajtott fejjel, néma beletörődéssel várták, hogy vége legyen.

A hölgy széles, önérzetes mosollyal fejezte be az utolsó mondatot és csillogó szemekkel nézett az íróra. A hirtelen beállt csendben az egyik első sorban ülő hölgy tapsolni kezdett, mire a többiek is észbe kaptak és lelkes tapssal köszönték meg a „felejthetetlen élményt”, miként ezt egyikük a későbbiekben minősítette.

Az író úgy vette észre, hogy a társaság már meglehetősen összeszokott az elmúlt egy hét alatt, és talán ennek tudható be, hogy a társalgás viszonylag gyorsan beindult.

— Hogyan születnek a történetei? Csak úgy leül és kitalálja? — hangzott az első kérdés. Az első sorban ülő szemüveges, fiatal lányról lerítt mennyire szeretné nyilvánvalóvá tenni az irodalmi jártasságát, ráadásul olyasfajta — a hangulatot oldó — közvetlenséggel a hangjában tette ezt, hogy az író megbocsátó mosollyal fogott a válaszbba.

— Azt hiszem, a kitalálásnak van a legkevesebb köze az alkotáshoz, kedves kisasszony. Az író is csak ember, és nem egy légiűres térben lebeg, amelyben kitalál ezt meg azt, hanem éppen mindennapi kapcsolatai hatnak rá.

Egy középkorú, szürkeöltönyös férfi emelte fel kezét jelezve, hogy kérdezni szeretne. Az író előzékenyen intett neki.

— Mégis mi az, ami motiválja? Én a kedves műsorszervezőnknek köszönhetően — mosolyogva bólintott az író balján ülő hölgy felé — jutottam az ön könyvéhez, és be kell vallanom, eddig csak ezt az egy könyvét olvastam, ám lehetséges, hogy a többi teljesen más hangulatú, más stílusú... szóval más közegből meríti a témájukat...

— Nos, be kell vallanom önöknek, hogy az írás egyrészt bizonyos értelemben vett önzés a részemről, ...másrészt pedig állandó készenlét. Ez a bizonyos készenlét — számomra legalábbis — mindig az éppen készülő mű háttéréről szól. A készenlét egy olyan szita, amelyen csak azok az információk jutnak át, amelyek a készülő műben — megítélésem szerint — hasznosak lehetnek. Az élettől ellesett személyiségek, kijelentések, történetek csak abban az értelemben hasznosak számomra, ha jellegzetességüket és mondanivalójukat az enyémmel ötvözve olyan általánosabb érvényű, mondjuk így, és ne tűnjön ez most nagyképűségnek, „magasabb érvényű” vagy annak tűnő kijelentésekre ragadtatom magam, amelyekben végül mindenki — magamat is beleértve — önmagára ismer. Összefoglalva tehát, a készenlét saját magam változásaira, valamint a környezetemre való állandó odafigyelést jelenti. Mondjuk, egy ilyen találkozó is kitűnő alkalom arra, hogy felfedezzek bizonyos meglepő jelenségeket, kijelentéseket.

— Nocsak... — lepődött meg a kérdező szürkeöltönyös úr.

— Pedig így van! — a mai beszélgetésünkben, a kellemes időtöltésen túl, reményeim szerint elhangzanak majd olyan gondolatok, amelyek elnyerik az önök tetszését, és elvárásaim szerint önök is megajándékoznak olyasvalamivel, ami a leendő munkám szempontjából hasznos lehet... Hogy ez mi és mennyi lesz, azt pontosan nem tudom felmérni, miként az aranyat mosó szerencsevadász sem tudhatja előre, hány gramm nemes fémmel jutalmazza majd fáradalmát a véletlen, mire lenyugszik a nap. Miként a vadásznak sem garantálja senki és semmi, ejt-e vadat aznap. Ez a közeg az én vadászterületem, ebből élek. Tisztában vagyok a véletlenjeivel éppúgy, mint a törvényszerűségeivel.

— Azok is vannak?

— Ó, hogyne! Például az önök kérdései. Vannak, elnézést az őszinteségemért, amelyek törvényszerűen elhangzanak, és ez érthető is. Ha belegondolnak, teljesen érthető, hogy akad, aki megkérdezi, min dolgozom jelenleg, ki a kedvenc írókollégám, illetve mi a kedvenc étel. Ám a beszélgetés során elhangzanak aztán olyan megjegyzések is, amelyek az igazi izgalmakat okozhatják; ezek jelentik az igazi kihívást az író számára.

— Milyen értelemben? — vonta fel szemöldökét a szürkeöltönyös.

— Hogy érthetőbb legyen a dolog, a kledoni jóslást említeném meg...

— Elnézést, mi ez a kledon? — vetette közbe egy a második sorban ülő hölgy.

— A kledoni jóslás lényegét a régi görögöknél az jelentette, hogy a kérdező pénzt helyezett a Hermész szobor kezébe, a szobor fülébe súgta a kérdését, majd addig ment, míg össze nem akadt valakivel. Ennek a bizonyos első, arra haladó járóelőnek a szavaival mehetett vissza a jóshoz, aki aztán elmagyarázta neki, miként kell értelmeznie a hallottakat. A mi szemünkben ugye, ez egy véletlenszerű és értelmetlen dolognak tűnik, de sokan hittek benne. A jósök ugyanis, akár napjainkban, nagyszerűen meg tudták magyarázni a hallottakat.

— Már elnézést — szólalt meg a szürkeöltönyös úr, meg sem várva, hogy akad-e más hozzászóló — ha jól értem, akkor ön azt sugallja nekünk, hogy a mi megjegyzéseink okozta izgalmak, elnézést — tárta szét kezeit —, de csak önt idézem, szóval ezek a megjegyzések a készülő mű szempontjából úgymond a későbbiekben felhasználhatók? Nem találja furcsának, sőt ellentmondásosnak, egyik szavával azt állítja, a kérdések java előre megjósolható, előre várható, másrészt pedig újat mondanak önnek?

— Ó, egyáltalán nem látok ellentmondást — felelte készségesen az író — különösen, ha elhagyjuk a találkozók hagyományos menetét és újszerűen közelítjük meg a témát, természetesen, ha ez önöknek nem okoz gondot.

— Nem egészen értem önt... — hajtotta félre a fejét a szürkeöltönyös úr.

— Nos, ha önök hajlandók belemenni egy játékba, nagyon szívesen állok a rendelkezésükre. A játék lényege pedig amint említettem, a kledoni jóslás bemutatója lenne. Ha önök hajlandók mindannyian leírni egy szót vagy gondolatot egy papírlapra, amit majd a kedves műsorszerző hölgy összeszed, én a hajdani jósök módján megpróbálom értelmezni a feljegyzéseket.

— Ahááá, értem már! — mosolygott az úr. — Ön tehát azt állítja, hogy mindabból, amiket mi itt leírunk egy darab papírra, abból egy történet állítható össze? — Akkor is, ha az összegyűjtött gondolatokból csak egy nagy halandzsa lesz?

— Igen, akkor is, ha a megjegyzések halandzsának látszanak.

— Képes lenne egy ilyen zagyalékból megírni egy történetet? — kíváncsiskodott az első sorbeli hölgy.

Az író csak bólintott.

— Elnézést író úr, de nem értem pontosan, mi ennek az egésznek a célja? — kérdezett tovább a nő.

— Ha megengedi, elmagyarázom — felelte készségesen az író. — Minden író minden műve esetében van egy bizonyos pillanat, amelyet az ihlet pillanatának neveznek, s amelyet általában az adott mű születésének lehet tekinteni. Úgy vélem most egy olyan pillanat részesei vagyunk, amikor nem én kerültem ebbe a mások által emelkedettnek tartott pillanatba, hanem egy csapat, azaz önök. Bár érhetően az írás folyamatát nem lehet ennyire leegyszerűsíteni, mindenesetre a ma este folyamán megpróbáljuk feltérképezni a kölcsönhatások mechanizmusát. Az én szerepem mindössze annyi, hogy „helyzetet teremtek”, és az önöké pedig, hogy az érezhetően nagyszerű lelkesültségükkel bekapcsolódnak az alkotói folyamatba. Ettől a pillanattól kezdve, közelebb kerülnek egy új mű születésének titkához.

— Ugyan kérem, már megbocsásson, de ez badarság! — csattant fel a szürkeöltönyös úr. — Én nem hiszek az ilyesfajta kollektív alkotásban.

— Most akkor mi legyen? — kérdezték többen tanácstalanul.

— Nézze — szólt csendesen az író — Az alkotás kezdeti fázisában mindig is tapasztaltam és szembe kellett néznem azzal, hogy az eredeti elképzelésem mindenféle kísértésnek van kitéve. Új és újabb elképzelések pattannak ki az agyamból, amelyek variálhatósága néha teljesen eltántorított az alapötlettől...

— Na látja! — vágott közbe a kétkedő — Most elárulta, hogy van alapötlete. Ezek szerint ehhez kívánja majd igazítani az elhangzottakat...

— Én arról az alternatíváról beszélek, amelynek eredetiségét és valóságát épp az önök megjegyzései garantálják majd — felelte az író. — De lássuk a medvét, ha akad játékos kedvű jelenlévő, próbát tehetünk.

Az író felkérte a műsorszervező hölgyet, legyen a segítségére a továbbiakban. Papírcetliket és írószerszámokat hozatott, amelyeket szétszortottak a jelenlevők között. A frissen kinevezett segédje pedig az asztal mellett állva felkészült arra, hogy segédkezzen, amennyiben erre a továbbiakban szükség lenne.

A közönség tagjain először hullámozott végig őszinte izgalom. Egyesek izgatottan kérdezték és egyben nyugtatgatták egymást, hogy valóban jól értelmezik-e a hallottakat, és most valóban „valamit csinálni kell”-e, mások pedig az ajtó felé pillantgattak, azt latolgatva, nem épp most érkezett-e el a távozás ideje.

— És akkor mi most egy új valamit írunk meg közösen? — kérdezte egy hölgy a harmadik sorból, ám a többiek pillantásait látva és különböző „Pff” hangokat hallva teljesen elbátortalanodott. Úgy érezte, értetlenségével teljesen magára maradt, sőt mintha egyesek szégyellnék magukat az ő kérdése miatt, s így jobbnak látta, ha csendben marad.

— Tehát mindenki egy tetszőleges szót vagy egy egyszerű mondatot írjon a papírára — pontosította az író — s ezt a papírdarabot adja át a kedves műsorszervező hölgynek — intett az asztal mellett készülségekben álló nő felé.

A szürkeöltönyös úr szűrös szemekkel nézte az író, látszott, hogy megvan a véleménye az elhangzottakról, s mindez lerítt összeszorított ajkáról, valamint arról, ahogyan a papírt és a cetlit tartotta a kezében.

— Ne felejtsük, hogy Horatius szerint az irodalom szerepe a tanítás és a gyönyörködtetés — folytatta az író kedélyesen —, hagyjuk tehát, hogy a ma esti játékunk révén legalább az egyik funkciója érvényesüljön — fejezte be, azt a benyomást keltve a szürkeöltönyös férfin, mintha az idézet neki szólna, annak ellenére, hogy az író épp nem rá nézett.

A társaság tagjai nagyon hamar végeztek a feladattal, és a feljegyzésekkel tarkított cetlik a műsorszervező hölgy kezében gyűltek össze, aki a mahagóni asztalhoz sétált, várva mit szól az író.

— Köszönöm, hogy részt vállaltak ebben a játékban. Mielőtt azonban közösen felolvasnánk az önök gondolatait és feljegyzéseit, mondanom kell még valamit. Teljességgel megértem az itt ülő úr kétségeit, amellyel azt a kijelentésemet fogadta, hogy ilyesformán létrehozható egy új elbeszélés vagy novella. Ugyan mi értelme lehet egy teljesen összefüggéstelen gondolatsorban bármiféle logikát keresni? Igaz? — nézett visszaigazolást váróan a jelenlevőkre. A szürkeöltönyös úr kényszeredetten bólintott. — Teljesen hihetetlen és értelmetlen — folytatta az író, mint aki azonosul a hallgatójával. — És ugyan mit gondoltak volna, ha azt állítom, hogy én már előre megírtam azt a történetet, amit az önök ma esti feljegyzéseiből össze lehetett állítani? Ugye ez még nagyobb képtelenségnek hangzik?!

Hangos moraj igazolta a bejelentés képtelenségét. „Lehetetlen, képtelenség!” — hangzott több helyről.

— Ezt a kijelentést vagy bejelentést — vont a vállát, s hagyta figyelmen kívül a morgást az író — csak azért nem tettem meg, hogy a kiindulópont ismerete ne befolyásolja önöket a leírandó gondolat kiválasztásában, tehát azt kívántam, hogy a döntésük

spontaneitása megmaradjon, és ne kényszerüljön bármelyikük is ezt a tényt figyelembe véve esetleg önkéntelenül is egy elrugaszkodott szóval „próbára tenni” a játékunkat.

— Ha jól értem, ön most azt állítja — szólalt meg lassan tagolva a szavakat a szürkeöltönyös —, hogy az ön úgynevezett kledoni jóslata hamarabb elkészült, semmint annak feltételei érvényesülhettek volna, tehát ön hamarabb megmagyarázta a „történetesen arra járó” elhangzott kijelentését, semmint az érkezett volna elmondani.

— Valóban, valami hasonló merényletet követtem el — mosolyodott el az író és közben kivette táskájából a (még nem kész) kéziratot. — Elöljáróban azonban engedjék meg, hogy elmondjam, nem áltatom magamat és önök se áltassák magukat azzal, hogy az irodalomban bármiféle nem látott, nem hallott vagy nem tapasztalt jelenségnek helye lehet. Nincs semmi, amit meg ne élt volna az ember, se érzés, se tapasztalat terén. S mindaz, amit megélt, időtlenné válik azáltal, hogy írókkal, mesélőkkel másoltatja önmagát. S ha önök megszólalnak, önökből is ugyanaz a több évezredes elvárás, ráhangolódás, beidegződés felel vissza, amit az írók esetleg közérthetőbben, elfogadhatóbban, mondjuk, az olvasó szempontjából, saját szimbólumrendszere szempontjából feldolgozhatóbban rögzítenek. A magyarázás képessége adott egy írónál, s számára mi sem egyszerűbb, mint adott gondolatokból vagy akár egyetlen alapötletből történetet generálni, kreálni. Az én újításom, ha szabad ezt mondanom, abból áll, hogy nincs szükségem az önök véletlenszerű állítására, hogy kledoni tudásomat, vagy képességemet felhasználjam, és a hallottakat magyarázzam. Az élet annyira elsorvasztotta gondolkozásunkat, hogy az így keletkezett mandinerek nagyban segítik a prognosztikát. Már nincs „valódi”, eredeti gondolat, elburjánzott kriptamnéziával állunk szemben.

Visszatérve tehát az önök megjegyzéseire —mutatott az asztal mellett álló hölgy kezében összefogott cetlikre —, amelyek a beharangozásom szerint már eleve megírásra kerültek, azt hiszem, mindannyiunk számára nyilvánvaló, hogy maga az illúzió, mármint a szavak, gondolatok történeté váló felfűzésének illúziója csak akkor lesz teljes, ha az önök megjegyzései — amelyeket közben végig a magukénak éreznek, hiszen végül is ezek az önök szabadon választott gondolataik —, annyira beleolvadnak az írás, mármint a közös írás szövegébe, s annyira annak részévé, sőt mi több, elválaszthatatlan részévé tűnnek, hogy végül képtelenségnek tűnik eldönteni vajon egy eredetileg átgondolt műről, avagy egy halandzsaszöveg megregulázásáról van-e itt szó. Kérem, ne értsék félre a magyarázkodásomat, bár bevallom, olykor megtörténik, hogy az író megmagyaráz dolgokat, amelyet talán maga sem ért, mégis, ha kellő alapossággal és felkészültséggel közelítünk az íráshoz, tetten érhető benne mindaz, amit keresünk. Ha humorosan közelítjük meg a témát, akkor talán Čapeknak az egyik kis írása segíthet, mégpedig a *Költő* című. Ebben az a bizonyos költő egy utcai baleset szemtanújaként saját, önmaga által belső valóságnak nevezett világából merít hasonlatokat, s úgy írja le magát a balesetet, sőt a gázoló személygépkocsi rendszámát, hogy ő maga nem is tudatosította az egészet, csupán csak felhasználta egy új verse megírásához. Ám amikor a rendőrnnyomozó felkeresi és elolvassa, majd a költővel értelmezteti, elmagyaráztatja a verset, egy-kettőre kiderül, hogy mit látott a költő, milyen színű is volt a személygépkocsi és milyen volt a rendszáma. Ismétlem, maga a költő nem is emlékezett ezekre a részletekre, de tudatában, a belső világában bizonyos szürreális transzformációk átalakulások után mégiscsak rögződtek benne.

Úgy vélem, ez nemcsak a költőkkel van így. Mi magunk is hajlamosak vagyunk saját belső világunkból kiindulva értelmezni a történeteket, olykor nem is az igazi valóságot látva, hanem belső világunk képei alapján, addig szerzett tapasztalataink által vezérelve.

Mindezek után tehát azt hiszem, akkor játszunk jól, és önök akkor nyugodnak meg és adnak majd hitelt a szavaimnak, ha saját vagy annak vélt gondolataikat tetten tudják érni „közös” történetünkben, mégpedig úgy, mint Čapek nyomozója, aki alaposságának köszönhetően jött rá arra, ki is okozta a balesetet.

— Nagyon kíváncsiak vagyunk — mondták többen is.

VI.

— Jó, akkor tehát megkérem a kedves asszisztensem, hogy olvassa fel a kezében tartott papírdarabkára írt szövegeket, hogy a későbbiekben az általam felolvasott írásban könnyebben tudjuk azonosítani őket...

A kedves hölgy bólintott és hangosan felolvasta az első papíron található szöveget:

— *Kassai Dóm...*

Az író elgondolkozva ült az asztalnál, tekintete maga elé révedt, keze a kézíraton feküdt és csendesen mosolygott.

1973 — hangzott a következő szöveg és az író hirtelen ott érezte magát 1973-ban Kassán a Dóm mellett, a Malom utca sarkán, annak az üzletnek a kirakata előtt, amelyben idegen nyelvű irodalmat, nyelvkönyveket, szótárakat és lemezeket árultak...

Vége

Fotó: **FÁBIÁN MÁRIA**

CIRIL KABIN CSABA

feljegyzések

I.

sokáig úgy hittem
türelmességem gyümölcsöt hoz
és bölcsnek vélt önmegtartóztatásaim
majd duzzasztják értékeimet

sokáig várattnak magam
az első dacos NEM kimondásával
melyeket útkereséseim botladozásai közt
csupán fájó IGENek követtek

a kulcsin néha felfeslik bennem
szenny ömlik hasítékain
gőzét eresztve határozatlanságaim
marcangoló vajúdásainak

leteper egy újabb érv
kifacsar egy másik eszmény
s a megfelelés igényét hajszolva
szépségem egy torzszülött bája

II.

újra felegyenesedem
– az anyag már
első meggyúrása óta
kissé elhasználódott –
és újabb vitákban kergetőzöm
önmutogatásra hajlamosan

az ünnepség folytatódik

a szobor leleplezése
már folyik
ám a díszes selyem
folyton
beleakad

a furcsa alkotás
hormonzavaros
kiszögelléseibe

III.

sárga az ég
és feketék a csillagok
a horizonton
csonkán rothadó fejfák
alattuk hiányunk jár
föl
le

VIHAR BÉLA

Arcképek, kedvesem világnézetének falára

Mózes

.... és a hegy tetején látta, hogy ebbe az országba nem mehet soha.
Rátámaszkodott botjára és gondolkodott.
Bárcsak ama Nílusnak vetett volna az én anyám.
Megöltem az egyiptomit, hadba szálltam Pharaó ellen,
az ő szekerei ellen
és Jisraél népe átokkal kövezett meg.
A te lobogód
hordják tűzoszlopok,
királyságod trónját felhőoszlopok tartják,
de ki sirat meg engemet.
Tisztátalanok lábaim a pusztaság porától,
nem tapod a fűre mely megigértetett az Atyáknak.
És a juhok közül elhívott engem fel háborúra.
Mert vágyai temetik el az embert. Borítva rá nagy követ.
Kiáltanak már a sátorok:
Halld Jisraél meghalt a pásztor!
én meg az éjjel közepében elhagylak,
vissza a sivatagba megyek én, hol negyven évig jártam körbe
és a szél összefűjt mindent -
Nádasok Tengere nyisd meg kapuidat
ki ifjúságom botjával ütöttem reád akkor -
homok anyala kelj fel az égig vörös kristálysárnyaddal betakarni,
Sináj sziklájához dőlök és sírok, Isten visszakérte sugarait.
Mizraimnak fordulok éjjel közepében hová bűneim hívnak fennszóval
és a magtárfalak tövébe ülök le majd elszakadt sarúval,
apám csontjai fölé, ki elaludott szolgaságban.
És ha eljönnek éjjel a csillagok miriádjai varázslatos tüzekben,
hogy visszakérjék titkomat amit halálig tudok az égtől,
hétszer meg hétszer kérdezem akkor a vizet:
Nílus! Nílus! Miért nem eresztettél,
miért kérsz vissza a megszabadulás gyékénykosarából?

Assisi Ferenc

Virágok, töletek kérek egy verset Ferencről.
Virágom, kék virágom, adj egy verset Ferencről.
Adok verset Béla pajtás, csilingeljen Ferencről.
Jobb kezemben farkasok legelnek,
bal kezemben csupa erdő,
jobb kéz felé, bal kéz felé, fejem fölött Atyám és nagy sugarak,
kinyitom szememet és mindenen az ő köszöntését lengetik arcomba
s a szelid mezőnek táplálékul szórom a bölcsesség egyszerű magvait
szívemből és ujjaimból.

Jertek folyók halai játszani, jertek ti madárcák is,
jertek kis gyerekek, szél, fa, város,
a virágok láncba fonódnak és forognak körülöttünk,
szólok az égnek is: kék kendő, kékülj, színesedj!
nap hajnalán rózsás kerted láttam virulni
és jókedvem fáján éretten függ már almám.
Isten, olyan vagy mint a csengetyűhang a völgyből,
száll szél szárnyain
irgalmad harmata pereg kertjeinkre és az alkonyat hegedűjéből egy húr sír.
Engedd megölelnem a szenvedést,
a te teremtményeid millióit,
a betegeket, elítélteket és kiknek a szemét ellepi a könny,
menjek el az állatokhoz is és mondjam nékik akkor:
Te tehén. Milyen jó szagod van
2 szemed és 4 lábad van neked
és vagy a te homlokod csontból.
Reggeltől estig a kemény földet szántod
és elfárad a te bőröd
és már nem is tudsz beszélni, csak hallgatsz ha szólok
és a te fejedet sokáig verik ostonnal,
– pedig te olyan vagy mint én –
Én vagyok Ferenc, az együgyű, Assisi városából,
hold az én szőke húgom, nap az én bátyám, középen meg én állok.

Vadkacsák a Dunán

Fotó: **FÁBIÁN MÁRIA**

HABOS LÁSZLÓ

Nem siratnak...

*„Csak okosan,
törvényesen míg az idő lejár”
(Juhász Gyula)*

Adni, s adni
ez létem, s ez hatalmad,
ha súlya van tettnek és szavaknak.

Nem félek,
ahogy a jók sem, s a bátrak,
a mosolygók, a szelídek kik szánnak,

kik éltetnek
napról napra, s tán értenek,
vagy mégsem – már ők sem.

Nem siratnak
asszonyok temetőszélen,
ők őszintén zokognak, félnek,

hitetlen hittel
szól kérő ima égig érő házban,
levetetlen múlttal mennyei lázban.

Magam maradok
zord hegyen távol, messze,
hol fiú halt kint kereszten,

szenvedett,
s vele a hatalmas a néma Isten
csíráját melengetve hitnek.

Csak okosan,
amíg lehet tisztán, fényesen
adni, s adni törvényesen.

BÁRDOS LÁSZLÓ

Nemes Nagy Ágnes: A hegyi költő, vázlat Babits lírájáról

Kivételes találkozásból született az a könyv. Nemes Nagy Ágnes szellemi öneszmélése kezdeteitől élvezi, tanulja, értelmezi Babits költészetét, a Babits-életművet. Erről a szubjektív indíttatásról, a költő-értekező témájában való érzelmi és értelmi involváltságról ad számot a nyitó fejezet, de tematikusan *csak ez*. Mert a könyv egésze objektív érvényességet céloz és valósít meg, tárgyias akar lenni és az is lesz, mint írójának s hősének szemlélete. „Hadd használjuk úgy az élményt, mint a műre irányítottság eszközét” – fogalmazza meg ismert pontosságával Nemes Nagy Ágnes, s szándékát mesterfokon váltja valóra.

Nem szabad elsiklanunk azonban e vállalkozás – ugyancsak szubjektív – nehézségei fölött. Igaz ugyan, hogy aki a 20. századi, a jelenkori magyar líra történetét akár csak címszavakból ismeri, már eleve természetesnek veszi, hogy Nemes Nagy Ágnes részletesen, lényegileg szól Babitsról. Nemcsak a maga, de egy szélesebb költői csoport, költői irányzat, s történelmi metszetben: egy költői – és emberi – nemzedék képviselőjében is. De az élmény s mondanivaló bősége, a téma bensősége nehezítette is a kifejezést. Különösen az olyan alkat számára, amilyen Nemes Nagy Ágnesé, aki csak bizonyos gondolati csomópontok kijelölésével, a vizsgált anyag alapos szelekciójával kezd íráshoz.

A szelekció ez esetben talán mindennél nagyobb lemondással járt: az életmű értelmező és epikus műfajainak mellőzésével a tanulmány egyedüli tárgya Babits költészete. Csakhogy egyfelől a szerző Babits-élménye, Babits-tudata, másfelől kifejezőmódja végül sok mindent visszavesz abból, amit anyagából kizárt. Nemes Nagy Ágnes az életmű egészében gondolkodik: nem téveszti szem elől Babits tanulmányait, noha szövegszerűen csak imitt-amott hivatkozik rájuk. De ezek a kifejtetlen jelzések gondolatmenetének integráns részei. Oly pontosan vet föl s hagy nyitva egy-egy kérdést, villant föl egy-egy összefüggést, hogy abban már a felelet iránya, az analógia alaprajza is benne rejlik.

A könyv gondolai anyaga egy eredendő kettősségből bontakozik ki: Babits különlegességének és egyetemességének egyaránt fontos, egymást föltételező meghatározásából. Ez az életmű szokatlan, osztályozhatatlan jelensége az egykorú magyar irodalom- és esztétörténetnek; sajátzerűségét, eredetiségét mindenekelőtt eszmélkedésének iránya és tárgya teszi. Babitsot az ontológiai alapkérdések, a megismerés problémái érdekelték: filozófiai távlatba állította a világ minden rendű jelenségeit. „A legnagyobb, legélesebb eltérés a szokásostól nem az, amikor környezetünkkel ellentétes véleményt állítunk, hanem amikor *másról* állítunk valamit” – ez a másság, az esztétikai energiává lett filozofikum avatja egyedülivé Babits líráját – társtalanná különösen a magyar költészettörténeti hagyományban. Mindenkitől megkülönbözteti én- és tárgyszemlélete is: hogy tehát nemcsak másról, de másképpen is beszél, a személyes ént rejtve, háttérbe vonva a mindenkori tárgy objektív megragadására tör. Legalább ugyanily hangsúllyal állítja azonban Nemes Nagy ennek a költészetnek az egyetemességét. Több értelemben is. Babits minden ízében befogadó volt: nehezen találni az övéhez fogható nyitott ízlést és szellemet. Eredetisége egylényegű hagyomány- és stílusintegráló készségével: azért fogadhatta magába a lényegi koráramlatokat, mert összetéveszthetetlenül önmaga maradt, mindent a sajátjává lényegített át; de ez a feltételezettségi viszony akár meg is fordítható. S a Babits-élmény sem kirekesztőleges. A tisztázott végkövetkeztetések eldöntő erejével sugallja a könyv minden mondata, hogy Babits elsajátítása az egész értékes magyar és egyetemes irodalom

befogadásának része. Szemben mindazokkal, akik Babitsot így vagy úgy, életében vagy utókorában a különtség vagy részérvényesség karanténjába igyekeztek zárni, el- avagy kirekeszteni.

A tanulmány szerint a fiatal Babits döntő hozadéka az objektív líra, illetve ennek egy sajátos változata. A fogalom Nemes Nagy Ágnesnek a modern lírával foglalkozó munkáiban, elsősorban nagyívű Rilke-tanulmányában már korábban is kulcsszerepet kapott. Másfelől a Babits-értelmezés történetében is egészen korán felbukkan az első két kötetet mérlegelő Horváth Jánosnál. Tágas jelentésmezéjéből Rilkéről alkotott kép elsősorban a metaforizált tárgyiasság tartományát rajzolta körül: azt a folyamatot, mellyel a benső érzelmvilág a külső természet tárgyaiba helyeződik át, megsokszorozva és fölfokozva önnön hatóerejét, kifejezését. Horváth János egyrészt még a leíró-érzékletes plasztikusságot nevezi tárgyiasságnak, másrészt viszont a fiatal Babits stílusreprodukciójában lát objektivitást, abban hogy a tárgyi világ egy-egy részletét mint kifejezést fogja föl, abban, hogy „valami rajta kívül álló is részt vesz a költemény létrehozásában”. A *hegyi költő* objektivitás-fogalma folytatja és alkalmazza mindezeket a jelenségeket, de fölerősít egy másik vonatkozást is: az egyetemes én, az általános alany megképzését a versben, mégpedig nemcsak poétikai nézőpontként, hanem etikai középpontként is, a többször emlegetett „énfelettes” erkölcsi értelmében.

Mindezek a meghatározások azonban merev absztrakciók maradnak, ha nem a pályatörténet folyamatrajzából értjük meg őket. A Babits-könyv egy lényegileg állandó alkat változásainak, fejlődésének történetét beszéli el, az „állandó a változóban” filozofémájának példászerű megvalósulását. Nemes Nagy Ágnes alkaton a teljes személyiség dinamikus, önfejlesztő képességét érti, amelyet befolyásolnak, esetleg irányítanak, de semmiképp sem determinálnak az életrajzi vagy társadalmi feltételek. Az életművet három nagy korszakra osztja. Részben az elsővel meg a harmadikkal foglalkozik. Az első periódust a „tárgyas létlíra” szakaszának nevezi; a másodikat, a 20-as évek munkásságát átmeneti fázisként, aktuálisabb-személyesebb énlíráként jellemzi. Hiányoljuk a középszakasz, a növekvő személyiség elidőzőbb megtárgyalását? A könyv szuverén gondolatvezetése következetesen készíti elő a kései korszak, az aktuális, énkifejező létlíra bemutatását.

S hogy a Babits-líra folyamata: fejlődés, azt a század tragikus tapasztalatain megért tudat értékrendje mondatja ki Nemes Nagy Ágnessel. Hogyan mond le a „harmadik” Babits ifjúkora kincseiről, hogyan lép át – nagyrészt történelmi és egyéni megpróbáltatások hatására – a díszített, bőséges, stíliromantikus nyelvből, a grandiózusan fölépített versszerkezetből a megtört, megcsukló, közvetlen beszédbe, a lerombolt formába – erre a váltásra összpontosít a könyv, ez Nemes Nagy Ágnes – s egy nemzedék, egy irányzat – Babits-élményének végső fokozata. Együtt jár a versbeszéd módosulásával három, egymással rokon szerep kiformalódása, melyeknek rejtett előjeleit már a korai lírában fölfedte a tanulmány: az áldozaté, a hírmondóé, a prófétáé. Ironikusan lefokozott, kételyekkel ellentételezett önmegjelenítések ezek a kései Babitsnál, de olyan ember tudatának erkölcsiségének megnyilvánulásai, aki többet szenvedett, a létezés több rejtélyével nézett szembe, mint mások – éppen ezért szólhat mások nevében is, hírt hozhat nekik és figyelmeztetheti őket. Ez az etikus reprezentáció a babitsi egyetemesség talán legnagyobb teljesítménye.

A hangváltás szorosabban líra- és irányzattörténeti összefüggéseit is számba veszi Nemes Nagy Ágnes. Elsősorban az avantgarde egyes elemeinek beépülését Babits lírájába. Itt egy öt régóta foglalkoztató problémát érint újból, a magyar avantgarde sajátosan marginális szerepét két háború közti költészetünk jellegadó típusai mellett. Az értékhangsúly világos: a kollektív érvényű irányzati jegyek egy-egy alkotói egyéniség szemléletéhez, kifejezéséhez hasonulva válnak csak magas esztétikumká.

Az egyes Babits-versekkel foglalkozó fejezetek is tekintettel vannak a pályakép folyamatára. Minden elemzett versnek az egész életmű a kontextusa. Az értelmezések így

bizonyos állandókkal élnek. Legfontosabb egy szerkezet meghatározó retorikai-stilisztikai modell, amely „kijelentés” és „részletezés”, tömörített „közlés” és „áradás” dinamikus feszült egymásutánját, kölcsönhatását fejti ki a versekből. Az ellentétek, a végletek feszített egysége lesz így a babitsi vers, mely a „labilitás határán egyensúlyos”.

A könyv tehát korszakjellemző, általános fejezetek és verselemzések „egyenrangú” tömbjeiből épül föl. Igaz, hogy elemzései az adott periódus általános áttekintése után következnek: de nemcsak konkretizálódik bennük a gondolat, hanem tovább is épül, s így egy-egy verselemzés nemritkán egy következő elvi összegzést készít elő. Szövegelemző módszerének e könyvben három vonása rajzolódik ki különös élességgel. Először is mindig tekintettel van a versbeli jelentés komplexitására, s külön minden egyes költemény sajátos összetettségére, amelyhez a magyarázat módjának mindenkor igazodnia kell. Ezért pl. a hindu „theosophikus ének” fölfejtése lineáris, szövegvetítő, *A végtelen folyosó* kompozícióját viszont átfogó pillantással, majd az egészből a részletek felé haladva tárja fel az elemzés.

S milyen tanulságosak azok a megfigyelések, melyek a versrétegek közti feszültségről adnak számot. Kimondott és rejtett közlés antinómiája világosodik meg a *Levél Tomiból* zárlatában vagy a *Ne mondj le semmiről* soraiban: az előbbi logikai tartalmához az íráskép, az utóbbiéhoz a hangnem ellenszólama járul, termékeny feszültséggel telítve a vers összjelentését. Nemes Nagy Ágnes líraszemlélete igazi esélyegyenlőséget ad a vers rétegeinek: ezek bármelyike elláthat akár lényegképző, akár moduláló funkciót. Mégsem oldódik fel saját ellentmondásaiban a vers: az elemek közti gondos differenciálás sohasem öncél, végső soron tömör, összefoglaló meghatározásokhoz vezet: „a Fekete ország a negatívum, a léttelenség, a determinált sötétség verse”; a *Levél Tomiból* esetében: „A nemismertben egyedül maradni, földrajzi és lelki világvégen: erről van szó”.

A szövegértelmezések két további jellegzetessége szorosan összefügg. Nemes Nagy Ágnes számára a vers attól és úgy végleges, zárt szöveg, hogy a kész mű horizontján egyszerismind más, lehetséges megfogalmazásai is kirajzolódnak: a megtartott szó mögött az elvetett szó, a rögzített nyelvmű mögött a virtuális megnyilatkozás is – különösen Babitsról szólva lényeges ez, a „megvitatottság” értelmében. Magától értődik, hogy igen kényes, intuitív következtetésre csak a legmélyebb, vagy a könyv térszimbolikájával élve, a legmagasabb versértés vállalkozhat. S ritka képesség hitelesíti azt a módszerét is, hogy a vers elsajátítását mintegy beépíti az értelmezésbe, beszámol a szöveg olvastán születő föltételezésekről, amelyeket igazolhatnak, de cáfolhatnak vagy korrigálhatnak is a vers további részei. Az *Indusének* vagy a *Mint a kutya* kezdetű vers lényegéhez királyi úton vezet el ez a szövegdinamikai megközelítés. Persze, mondanunk sem kell, a módszer itt is csak attól nyeri erejét, aki használja: csak a reprezentatív olvasó tapasztalataiból okulunk.

S Nemes Nagy Ágneséből lehet. A naiv versolvasó éppúgy gazdagodhat belőlük, mint az irodalom fölkészültebb kutatója. Elementáris az esszéíró költőben az élménysugárzó s gondolatközlő képesség, s egyben minden programos elszánás nélkül demokratikus. Döntő esztétikai, egyszermind ontológiai álláspontja, hogy a nagyságban mindenki részesedhet: befogadóként, együtt-gondolkodóként társa lehet az alkotó géniusznak; vagy mondjuk így a géniusz helyett: a „hírmondónak”, mert szerzőnk idegenkedik a zsenikultustól.

Nem ellentétezi a lét rétegeit, a tudat szintjeit ez a szemlélet, hanem a részesedés, a bennfoglalás alapviszonyát hangsúlyozza ember és természet, természet és transzcendencia között: miként Jónás „kisebb tudat egy nagyobb tudatban”. Ugyanezen a jogon lehet a szó – a mindenkori szó, a köznyelvi-köznapi szó – szövegkörnyezete révén kinyilatkoztatás. Milyen szavakat mutat is föl Nemes Nagy Ágnes? A tárgy alkotó elnevezéseit. A *Levél Tomiból* „elbíráhatatlan vasmadarait”, a *Jónás könyve* sorát: „vért, zsírt és epét okádva körülötte”, azaz e sor „zsír” szavát. „A zsír itt az alkimista varázsigé, amely a szavak jel-mivoltát tárggyá, arannyá (...) változtatja”. Olyan költői nyelv az eszménye, amely a jelhasználat

önkényességét minduntalan áttörve, szó és tárgy természetes egységét villantja föl, s lehetővé teszi a megnevezett létező váratlan megjelenését, epifániáját. De Nemes Nagy Ágnes nem vall semmilyen nyelvmisztikát, mint ahogy szellemi alkata általában sem hajlik miszticizmusra. Hiszen a költői beszéd alakítottsága, szerkesztettsége értékvonás, a köznyelvi tudattal való érintkezése, áthallása pedig alaptény a szemében.

Talán nem jogtalanul lendült ki vizsgálódásunk ilyen általánosítások, absztrakciók felé. Ez a tárgy, ez az életmű Nemes Nagy Ágnes legfontosabb közlendőit hívta elő. Ebben irodalomszemlélete, erkölcsisége, világtapasztalata legérvényesebb mintáját találta meg. Még egyszer: nem a kirekesztés, hanem az egyetemesség jegyében. (*Magvető Könyvkiadó, 1984.*)

Irodalomtörténet, 1986/3

FETYKÓ JUDIT

Ausztrália messze van^{*}

Csapódott a kapu, csoszogva jött valaki. Péter ma késő délutántól alkonyatig már harmadszor jött vissza Lajoshoz.

– Lajos! A barátom vagy? – kérdezte, ahogy köszönés nélkül belépett. Látszott rajta, hogy többet ivott. A kérdés mögött megelőlegezett várakozás volt.

– Gondoltam, hogy visszajössz. A barátod vagyok. Ezért most menj haza! – Lajos nem volt jó kedvében, a laptop előtt ült, még ma este be akarta fejezni a munkáját.

Az elmúlt hetekben alig találkoztak Péterrel. Lajos mostanában nem írt semmit, nem festett, és kövezni se ment, mikor Péter a fiaival, vagy egyedül indult egész napos útra. Tudott róla, hogy barátja valami jeligés pályázatra beküldte a színdarabját, és úgy beküldte, hogy ő azt még csak nem is olvashatta el. Berzenkedett benne valami, hogy Péter megkapta ezt a pályázati hírt, ő meg nem. Igaz, neki nem is volt mit odaküldenie. Esténként inkább egyedül volt, Ildivel telefonozott, elgondolkodott a beszélgetéseiken, hallgatta az esti, éjszakai hangokat, neszeket.

Péternek nem akaródzott hazamenni. Otthon már túl voltak a mai napi féltékenykedésén, két menetben is elmondta, hogy őt az asszony magára hagyja, mert vele azt meg lehet csinálni. Olga már alig válaszolt valamit, nem látta értelmét a meddő vitának. Az egyértelmű lett, hogy Péter kezd visszafordulni oda, ami miatt az asszonynak elege lett a falusi életből. Késő most visszaköltözni... elszalasztotta a nyarat, nem jelentkezette át a kisebbik fiút a pesti iskolába...

– Nem! Nem megyek haza! Csúnyán nézett rám az asszony! Átmentem a kocsmába. Hazamentem, még csúnyábban nézett. Eljöttem – morogta.

^{*} azonos című színdarab regényváltozata (<http://mek.oszk.hu/10500/10529/>)

– Menj haza! Ne rontsd el! – mondta Lajos, aki csak félig értette meg, mit beszél a barátja, rá se pillantott, egyfolytában a monitort nézte, s nem akarta megszakítani a munkáját.

– Elmegyek veled Ausztráliába! – jelentette ki Péter, erős nyomatékokat adva szavainak, s úgy mondta, mintha csak ma beszéltek volna erről az útról, és nem hónapokkal ezelőtől visszatérően. Hosszan hallgatott, nem volt biztos benne, hogy szabad-e ennyire kiönteni a lelkét Lajos előtt, s egy ideje kételkedni kezdett a barátságukban, de nem volt más, akivel erről beszélhetett volna.

– Nekem már nincs több lehetőségem – folytatta elhaló hangon.

A torkát fojtogatta a felismerés: betegsége újból kiújult, a félelem a bekövetkező, talán végső állapottól, mikor már végképp másokra fog szorulni mindenben. A mások, a más, tulajdon képen csak az asszony lehet, ha az addig még kibírja vele. Olga elvesztése legalább annyira félelemmel töltötte el, mint a légszomj, vagy a további ízületi- és izomtorzulások bekövetkezése. Mégis, ahogy önmagát figyelte, megállapította; az imént szinte győztesen jelentette ki Lajosnak: „Elmegyek veled Ausztráliába!” De mire ez a hóbörgés? Mire ez az egész. Mégse bírta abbahagyni.

– Ez az utolsó. Elrontotta ez a betegség az egész életemet.

– Részeg vagy – állapította meg a másik.

Lajos dühös volt, legszívesebben káromkodott volna egyet. Azon gondolkodott, hogy küldje el összeveszés nélkül Pétert.

– És? Ha az vagyok? Részeg vagyok... – megrándította a vállát. – Nem megyek haza! Kivéve, ha kidobsz – hallgatott egy ideig, majd folytatta. – Nekem meg se kellett volna születnem! A nagyanyám még a születésem előtt a pokolra kívánt. Látnod, milyen lettem? Ez a pokol! Ilyen nyomorultul élni!

– Aludd ki magad! – Lajosnak mára elege lett Péterből: Egyre gyakrabban, minden sajnálat nélkül gondolt rá, hogy barátjának nem csak a teste, a lelke is megtorzult és lassacskán kezdi beteljesíteni a sokszor hallott vélekedést: az ilyeneknek a lelke se ép, a környezetüket felélik. – Örülj, hogy Olga veled van. Szeret téged. Kijózanodsz, és holnapra más lesz minden. Most menj haza! Kérlek! – arra gondolt, hogy ez az Olga miből van? Nem is nő ez? Hogy bírja ki ezt a barmot? Az ismétlődő szóáradatokat, az állandó alkalmazkodást. Ha neki lenne egy ilyen, mint Olga! Nincs ilyen. Ez a hólyag meg nincs tudatában, hogy mit veszít, ha az asszony egyszer besokall.

Péter gátolt volt a szesztől. Az agya válogatta a szavak értelmét, és annál tapadt meg, ami neki ebben a pillanatban lényegesnek tűnt, a többit mintha nem is hallotta volna.

– Szeret? Biztosan szeret? Vagy csak elfásult, hogy mást keressen. Belém fáradt – Hogy tud velem élni? Hogy tud, mikor mindent tud, amit erről a betegségről tudni lehet, amit az emberi természetről tudni lehet, belelát a lelkembe, hamarabb átlátja, hogy mit fogok tenni, még mielőtt magam eldöntöttem volna. Elvégre ez a szakmája. Néha nem bírok a tükörbe nézni. Találhatna jobbat, aki nem zsongja tele a fülét a történeteivel. Aki épkezláb férfi – gondolta. Majd eszébe jutott, hátha maradt itt valami ital.

– Hova tetted a Kata borát?

– Hol van már a június! Megittuk. Még aznap – utalt vissza a vendégség napjára Lajos. – Más, ami itt volt, azt meg én, az elmúlt hetekben meg ma délelőtt. Van kávé a konyhában. Egy nagy karéj zsíros kenyér is jó lenne beléd, hogy kijózanodj. Hozok.

– Nem kell! Részeg akarok lenni. Úgy be akarok rúgni, hogy mindent elfelejtsek!

– Menj a hátsó szobába, ott találasz még valamit. Rúgj be, de hagyd békén! Rúgj be! Feküdj le, aludd ki magad! Csak hagyd békén! A kutya úristenit! Elegem van! Főleg belőled! Elegem van mindenikből! Hagyjatok békén! Menj már!

Péter meglepődött, hogy Lajos miért kiabál, aztán ment, hogy megkeresse az italt. Lajos bezárta a laptopot, rendet rakott az íróasztalon. Megnézte, mit csinál Péter, megtalálta-e a maradék szeszt. Az ült a heverőn és időnként meghúzta az üveget.

Lajos ma ingerültebb volt barátja jelenlététől, mint eddig bármikor. Mióta be kellett járnia rendszeresebben a munkahelyére, elég nehezen viselte, ha itthon töltött idejét hívatlanul megzavarja valaki. Megint elkezdett benne működni a korábbi: nem hívtalak, ne gyere. Hogy mondja ezt meg Péternek? Ismét. Mert már annyiszor mondta, de az nem vette komolyan.

Alkonyodott. Lajosnak eszébe jutott Ildi, és ezzel feljött egy emlék, mikor a kirándulás másnapján a nő így, alkonyattájt beállított, kezében az opállal.

– Hahó! Van itt valaki? Csorba Lajos! Téged kereslek! Itthon vagy? Hol vagy, aranyásó?
– a szoba üres volt, a rádió bekapcsolva.

Lajos a zuhany alatt állt, a víz zubogásától, a rádiótól szófoszlányokat hallott.

– Rögtön jövök – mondta. – Ül le, ha barát vagy – Aztán morogva szűrte a szavakat a fogai között. – Menj a pokolba, ha nem vagy az...

– Barát? Az sok.

– Ellenség?

– Kinek? – kérdezte a nő.

– Szia! – jött elő Lajos megborotválkozva.

– Alig ismerek rád! – lepődött meg az. – Nálam maradt az opál. Elhoztam, nehogy azt gondold, hogy el akartam venni. Nem emlékszem, melyikötöké.

– Nem gondoltuk. Péteré. Észre se vettük, hogy elvitted. Ezért nem kellett volna kijönni, ráért volna, valamikor, ha Olgához jössz – egy marha vagyok, gondolta, ha már itt van, legalább tartsam itt egy kicsit, míg magunkban vagyunk, míg be elő nem kerül Péter. – Tudsz maradni?

– Olgához jöttem, és való, nem kifejezetten az opál miatt.

– Azt meg ne is higgyem, hogy miattam? – mondta átható tekintettel.

– Péter?

– Valahol itt van – Hmm. Ez is kezd Péterezni. Mintha Péter, Péter-falva lenne az egész falu, házastól, emberestől. – Szóval, Olgához. Te talán meg se tudnál maradni egy ilyen kis faluban. Szereted Pestet?

– Igen.

– És itt?

– Nyár. Nyaralás, hétvége. Ennyire. Az én világom a város. A tied is.

– Most ez kell. Kávézz velem! – hozta a kávé.

Még jó, hogy az előbb főztem. Elég volt a nyögésből. Belefáradtam. Marhaság. Már nem is érdekel az egész –, gondolta, majd tovább beszélt.

– Jó a csend. Órákig járom az erdőt. Megnyugtat. Várook, míg megint elkezdődik valami, akkor... – elhallgatott, várta, hogy a nő mondjon valamit.

– Ismerős érzések.

– Mióta élsz egyedül?

– Három éve.

– Az sok. Nem is kerestél társat? Rád sem találtak?

Ildi fontolgatta a választ.

– Minek? Nem éri meg. Legyen több munkám? Megint alkalmazkodni valakihez? Így nyugodtabb. Időnként rossz, de a nyugalom többet ér annál a rövid időnél, ami egy kapcsolatban felhőtlenül jó lehet – kortyolta a kávé, figyelte a férfi arcát, aki hitetlenkedve nézett rá. – Te? Te is egyedül vagy, ha jól tudom.

– Egyfolytában arról beszélek, hogy egyedül vagyok. Meg a múltból. Egyszer ki kell beszélni magamból. Vagy kiírni. Kérsz még kávé? – teletöltötte a nő csészéjét, a magáéba is öntött valamennyit. Szóval te kávézol, gondolta, majd folytatta az előbbit. – Ismételtetem, mint egy imamalmot. Mindenkinek telebeszélem a fejét a magam sirámaival. Úgy nyavalygok, mint egy vénasszony. Azt mondom, egyedül vagyok, de ez nem igaz. Akkor

nyavalygok, ha van kinek. Elég gyakran van társaságom, azoknak mondom. Most neked. Néha azt gondolom, a nők önzők, azért élnek egyedül – figyelj Ildit, hogy reagál a női önzésre.

– Micsoda felismerés! – nevetett. – Az nem jut eszedbe, hogy ti is nagyrészt a saját kényelmetek miatt akartok együtt élni valakivel? Mi van abban önzés, vagy mi benne a furcsa, ha a nők is rászoknak az élet könnyebbik oldalára. Egyre többen rájönnek, aztán nem adják fel a függetlenségüket.

– Az érzelmek? A szerelem? – kérdezte Lajos.

– A szerelem... – kis szünetet tartott. – Ó, az jó. Nagyon jó. Szép, ameddig tart. Meddig tart? Rövid ideig. De aztán? Maradnak a gyűrött hétköznapiak, a figyelmetlenségek, a megszokásból ismétlődő szeretkezések. Azért a párórai együttlétért nem érdemes egész életen át elviselni valakit. Igen, ezt a nők is egyre gyakrabban felismerik. Nyugalmasabb az egyedüllét, vagy a magány. Ki hogy éli meg.

– Engem a testiség köt leginkább a nőhöz. Mindig azt gondoltam, ha egy nő eljut addig, össze akar tartozni a férfival. Általában így van.

– Általában. Igen, így van. Általában – arra gondolt, hogy Lajos régen bújt ágyba valakivel, mert folyton itt köt ki, bármiről beszél.

– Én jó fiú vagyok. Lesem a gondolatát is annak, akit szeretek. Mégis mindig egyedül maradok. Én még soha egy nőt se hagytam el. Mindig a nők rúgnak ki engem. Azzal sincs baj, ha érted, mire gondolok.

– Állandóan ezzel jöttök. Nem ez a lényeg.

– Te is ezt mondd. Ez elképesztő! Ikrek vagytok ti? Kata ugyanezt mondta. Mi akkor a lényeg? Nektek mi a lényeg? Csak én vagyok körülveve egy csomó másként gondolkodó nővel, vagy csak én botlok bele állandóan ilyesfajtaiba?

– Úgy beszélsz, mint a színpadon a főhős. „Csak én, csak én, az én.” – olyannak látta most a férfit, mint a kötekedő gyereket, aki megrögzült a kíváncsi, követelt játéknál. – Még jó, hogy nem elfajzott gondolkodású nőkről beszélsz. Képtelen lennék a kérdésedre jó választ adni.

– Fejezd ki rosszul!

Ildi fejében az járt, hogy ez olyan, mint egy vakvágányra került terápiás beszélgetés. Ki kell belőle mászni.

– Az elfogadás, a másik rigolyáinak eltérése és a magunkéinak az eltérése a másik részéről. Kölcsönösség – de szépen felmondtad a tananyagot, mondta önmagának.

– Ikrek vagytok. Lehet, hogy ti, Olga, Kata meg te, hármias ikrek vagytok. Péter meg szintén, veletek iker, de nem egyetjű. Mintha a pszichológus tanmeséjét hallanám. Ebből az egész gondolatmenetből azt szűröm le, hogy itt egyedül Péter járt jól.

Ildi nevetett. Az hallgattad, most meg az a bajod, hogy észrevetted? – gondolta.

–Elvégre ti mind valami olyasmiben dolgoztok, van hozzá tudásotok – terelte a beszélgetést.

– Mit akarsz? Vagy elfogadod a másikat, és az elfogad, vagy nem fog működni. Ha meg görcsösen keresel, nem találsz senkit – meg kell szakítani ezt a beszélgetést, sehova nem halad, csak körbe jár, jutott eszébe ismét Ildinek.

– Engem nem szoktak elfogadni. Most neked gyónok, gyónom a lelkemet, és te sem fogsz elfogadni – szünetet tartott a mondat után, de Ildi nem mondott semmit. – Csak addig vannak velem, addig fogadnak el, míg nincs jobb. Nemrég azt gondoltam, veled sose fogok bizalmasan beszélgetni. Most itt az alkalom, kiöntöm a lelkem. Te meg ugyanazt kezded mondani, mint Kata, és ezzel semmit nem tudok kezdeni. Nekem kell valaki. Társ kell. Itt voltatok, a helyzet adta magát. Egyikőtök sem akarja velem megpróbálni. Annyit beszélgethetnénk! Nagyon beszédes típus vagyok.

– Van olyan helyzet, mikor már nem kell a beszéd sem. Semmi nem kell. Meg lehet szokni.

– Mellébeszélsz, hogy hagyjam abba. Egy órája én is elbeszéltem Péter mellett, elegendem volt. Most te unod a lelkeket. Pedig nem bántalak – szerette volna, ha azt válaszolja: nem unom, beszélj csak! Vagy valami hasonlót, akár csak udvariasságból.

– Tudok vigyázni magamra, nem hagyom, hogy bántsanak. Túlkoros nagylány vagyok – ezen nevettek

Ildi nem akarta érteni Lajost, miért hazudjon, és azzal indukálja a további lelkizést; vagy őszinte legyen, hogy igen, unom a lelkeket, és ezzel megsértse.

Lajos a maga észjárásával nem értette meg a kitérő választ, valami szépet akart mondani.

– Bájos vagy, te túlkoros nagylány! – közben meg arra gondolt, hogy ő egy gyáva nyúl, már meg kellett volna próbálni hozzáérni, legalább a kezét megfogni, csak úgy, mint egy barát, egy pajtás a kezében tartani egy ideig. Esetleg megcsókolni? Vajon hagyná-e, a nagy hárítások között?

– Ha félretettem a nyavalygásomat, találkozhatnánk – mostanában sok volt a szesz. Jutott eszébe. Ma is. – Mintha beszélünk volna róla, hogy valamikor találkozunk. Nem emlékszem pontosan.

– Most találkoztunk. Lassan indulnom kell.

– Szeretnék még látni! Lehetnék barátok, a lehető leghosszabb ideig.

– A lehető leghosszabb ideig? Persze – el kell innen menni gondolta. Tisztára, mint mikor a szertők szakítanak, és az egyik fél, aki már csak a szeretkezésekért tartaná meg a másikat, vagy simán akarja elküldeni, minden bonyodalom nélkül, az beszél így

– Hogy érted a barátokat? Mint most, vagy másként? – provokálta a férfit.

– Egy idő után másként is, ha lehet. Szeretnék veled együtt csavarogni az erdőn, beszélgetni, elutazni valahova. Mit gondolsz?

– Nem tudok válaszolni – egyébként is, hát igen, valóban csak ez jár a fejedben, hogy legyen veled valaki, állapította meg magában Ildi.

– Nem akarsz válaszolni.

– Nincs egy napja, hogy találkoztunk. Azóta én vagyok a második nő, akivel beszélgetni akarsz. Beszéltél. Nem is tudtad, hogy meg akarom-e hallgatni? Tegnap egész délután Katával. Nagy hatással van rád. Péterre is. Ezt nem a féltékenység mondatja velem. Inkább vele kéne erdőt járni.

Lajos kereste a szavakat, hogy magyarázza ki magát. Mindent meglehet magyarázni, de ez a nő most le akarja rázni. Egyébként meg igaza van. A francba az egészszel!

– Erre mit mondjak? – úgy kezdett bele, s olyannak érezte a helyzetet, mintha Ildi fél életem át ismerte volna meg az is őt, és most, mint a férje, vagy szeretője lenne. Magyaráznia kell a történeteket, nem is érti miért. – Elismerem. A jelenléte felzaklatott. Már hónapokkal ezelőtt a hangja, csak a hangja a telefonban. Kíváncsi voltam rá. Nem úgy, ahogy gondold. Valamit elindított bennem. Aztán, ő nem akart semmit, még a távoli barátságomat se nagyon. Az én részemről meg a meglepetés, és a személyes hatás. Nem is értem. Péter kifakadt rám, hogy mit képzelek, az ő barátnője. Kata megköthetetlen, nem barátnője ő senkinek. Hármótok közül a legkeményebb. Míg beszélsz vele, észre se veszed. Tegnap Péter belebetegedett, hogy a háttérben nem egy másik férfi van. Nem azért távolítja el magától Pétert, és nem is az Olgával való barátsága miatt. Az önállóságaért. Ezt én se értem – már sok az indoklás, ha ebből nem ért, vagy nem akar érteni, minek beszélek, gondolta. – Azért magyarázkodom, hogy ne hidd, hogy csak azért akarok veled találkozni, mert Kata nem.

– Hit? Ugyan! Nem kell mentegetőzni. Találkozni akarsz velem? Feljössz Pestre, és találkozunk. Csak előtte telefonálj, hogy úgy rendezzem a munkámat.

– Pest? Itt nyugodtabb lenne.

– Nekem is fontos a munkám. Az az abszolút biztos, és állandó mostanában. Te megteheted, hogy mindenből kiszállj. Irigyellek érte. Egy kicsit. Ez a te dolgod. Ha látni akarsz, keresel. Ha nem? Semmi baj! Itt maradt valahol a cipőm – az egyik fotel alatt meg is találta a cipőjét. – Á! Megvan! Mennem kell.

– Elkísérlek egy darabon.

Csendben mentek egymás mellett. Lajos felajánlotta a karját, a nő belekarolt.

– Mióta ismeritek ti egymást? Ti nők? – kérdezte, mert nem tudott mit kezdeni a csenddel.

– Nem is tudom. Régről. Mert?...

– Más-más alakban, feltűnően hasonló gondolkodásokat van.

– Régi ismeretség. Te is lehetsz így a barátaiddal. Körülbelül tudjátok, a másik mire gondol. Átlátjátok a többieket. A sémák hasonlóak, az árnyalatok eltérnek. Sőt! Gyakran az értelmezés is. Mi is így vagyunk. Olga valamennyire eltávolodott az utóbbi években. Mióta Péter beteg. Vagy inkább, mi. Kiköltöztek, azóta mi jövünk gyakrabban hozzájuk.

– Néhány éve ismerem őket. Olga ritkán emleget titeket. Másokat se nagyon. Csak Péter. Mindig csak Péter, mintha más nem is lenne a világon, csak Péter. Csak Péter.

– Pétert helyezi mindenek elé. A tetteit, a gondolatait is hozzá igazítja. Hármunk közül ő az a szerencsés, aki meg bír maradni a párjával. Péter még szerencsésebb. Látod? Ők úgy tudták elfogadni egymást. Nem is értem, hogy tudják.

– Egészen besötétedett – érezte a nő testének melegét, ahogy néha hozzáért.

Szótlanul lépkedtek. Lajos tűnődött magában: valamit kéne mondani, valami újat, érdekeset, másról kéne beszélni. Állandóan a régi kapcsolatokon rágódom. Mért érdekelné az én régi életem, a csalódásaim. Ha keres valakit, akkor a maga boldogságát keresi, nem engem akar megváltani. Senkit nem akar megvigasztalni a régi csalódásokért. Önmagának keres vigaszt. Ha keres. Ezek a nők olyan öntudatosak. Vagy csak annak látszanak? És a régiek? Mi hiányzott? A beszélgetések? Az is volt. A szakmai siker? Az is volt, az is van. Pénz? Sose kellett a fogunkhoz verni. Az ágy? Az mindig volt. Már megint eszembe jutott. Még sok más is eszembe jut, de minek. Ahogy itt megy mellettem ez az Ildi, olyan, mintha már végtelen ideje összetartoznék vele.

Ildi úgy érezte, az éjszaka fényeiben óriássá nőttek az árnyak. Alig volt forgalom. Jólesett a csend. Remélte, a férfi nem szólal meg ezen a rövid úton, míg átmennek Olgához. Nem akart már többet hallani a férfisirámokról.

Lajos néha Ildire nézett megállapította: lágyak az arcvonásai ebben a fényben. Kiismerhetetlennek tűnik. Beleképzelem, hogy kiismerhetetlen. Hiszen nem tudom kiismerni önmagam sem. Egészen sose fog sikerülni. Felismerni a határait. Hogy fogadkoztam néhány hete: én nem kergetek többet álmokat, nem kell senki, jól elédegelek itt egyedül. És mi a tény? Nem bírok egyedül lenni. A mai napig gyermekien álmodozó vagyok. Naiv. Időnként hülyén naiv. Az összes nőt ezerszer kiértékeltem. Aztán egyiket a másiknak. Árad belőlem a siránkozás, mást nem is hallanak a barátaim, csak a sirámainkat. Mint egy pubertás-kризisben levő fiúcska. Hiába volt a pszichológus. Mióta tisztában vagyok úgy-ahogy magammal, be kéne fejezni ezt a nyavalygást. Letenni a belső ügyeimet, figyelni a külső dolgokra, hagyni, történjen minden a maga rendje szerint. A belső ügyeim. Az én ugyanazt daráló belső ügyeim. Mindet kint hordozom a cselekedeteimben, mint aki folyton feltépi a sebeit, aztán azt panaszolja, hogy nem gyógyul. Pont úgy.

Csak hallgass! Meg ne szólalj! – gondolta Ildi. – Ez a csend, a neszek, a fák susogása egészen megnyugtató. Ne add át az aggodalmaidat, a megoldhatatlan lelki gubancaidat ne gurítsd rám! Van nekem is elég!

Lajos tovább szötte a gondolatait: az első állomás ez; kijönni a városból. A második, tudni, mikor kell visszamenni. Vissza kéne menni? Kéne? Lehet, hogy hibás lépés lesz

megint. Könnyebb, mint szembenézni hosszú távon önmagammal meghozni az egészen más döntéseket. Lehet, hogy pozitív lépés volt az egész. Az egész lépéssor. Vagy negatív?

– Te tudtál változtatni, mikor rád jött, hogy minden elég? – szólalt meg Lajos.

– Nehezen. Folyamat, évekig tart.

A válasz után ismét beállt a csend kettejük közt.

Ildi magában válaszolt: Évekbe telt. Minek soroljam neked. Te még a panaszkodásnál tartasz. Sok visszaesés lesz. Forog körbe az egész. Folyton bizonyítani akarsz. Kinek? Péternek? Nekem? Másoknak? Nem lehet csak úgy kimászni a saját gödrünkből.

Lajos is értékelt: olyan ez, mint egy elhúzódó betegség. Visszaesésekkel. Beszélek, egyre kevesebb az indulat bennem. Talán gyógyulok. Egyszer el is múlik, mikor már nem lesz beszédkényszerem. Ha csak nem gondoskodom egy újabb kudarcról, hogy legyen folytatása a...

– A hárs... hársillat. Érzed? Mint gyerekkoromban – mondta a nő.

– Vetekszik minden mással. Én falun nőttem fel, ismerem; hárs, frissen kaszált fű, széna, érő gyümölcs. Megérkeztünk.

– Bent beszélgethetünk, ha akarsz.

– Nem. Máskor – ma már nem akart ismét Olga szeme elé kerülni, sem magyarázkodva, talán mentegetőzve indokolni Ildinek, hogy miért nem megy be. – Olga neheztel rám – megpusztilta Ildit és elindult vissza.

Lajosnak időnként eszébe jutott ez az este. Akkor és a jelenben is ismét szidta magát; mire volt jó ez a baráti puszizás? Mint a kölykök. Mért nem próbálkozott? Át kellett volna karolni, hosszan a szemébe nézve mondani: szép, kíváncsú. Megcsókolni, annyira, hogy kioldódjon belőle ez a furcsa öntudat. Vajon kioldódna? Engedte volna, hogy megcsókolja? Legfeljebb keményebb elutasítást kap. Úgy szorongsz – mondta magának –, mintha nem is a mában élnél. Mintha ezek a nők nem is a mában élnének, és égbekiáltó tett lenne, ha egyértelműen tudtukra adnád, mit akarsz.

Folytatjuk...

Fotó: **DARVAS JUDIT**